

กาอะหนั่มอ้อย

บันทาสันสมที่คิด

บันสมที่คิด

บันสมที่อ่าว

บันลัปสูญ (ลัปปสูญ)

บันบั้งระหัด

บันพยากรณ์

มรดกอีสาน ๖

รวบรวมและเรียบเรียงโดย

อาจารย์สวิง บุญเจิม ป.ช.๕ M.A.

สำนักพิมพ์มรดกอีสาน ๒๒๕-๒๓๑ ถ.แจ้งสนิท อ.เมือง

จ.อุบลราชธานี ๓๕๐๐๐ โทร. (๐๔๕) ๓๑๑๓๘๗

หน้าที่	บรรทัดที่	แก้คำผิด	
		คำผิด	แก้เป็น
11	17-18	คือเวลาเกือบจะ 12 โมงเช้า	คือเวลา 09.00-12.00 น.
11	18	17 ชุดซ้าย	ชุดซ้าย
11	18	คือเวลา 12 โมงเศษถึง 13 โมง	คือเวลา 12.00-13.30 น.
11	18-19	12 กลองครัว	ขนมกลองครัวคือเวลา 15.00 น.ไป
12	1	หลังแนว	หลังแนว
12	16	ความนับทั่ว	ความนับทั่ว
14	19	นับทั่ว	นับทั่ว
14	6	อดพอ	เอาไปไว้หน้าบรรทัดที่ 7
14	18	เต็มหน่วย	เต็มที่ด้วย
16	5	หึง	หึง
16	6	ไห	ไห
18	5	ควาง	ควาง
20	3	ไซ	ไซ
21	1	สู่เรื่อง	สู่เรื่อง
22	17	นาถุม	นาถุม
23	16	ช่างไปก็อชๆ คือไม่พออะไร	ช่างไปก็อชๆ คืออชๆ เคนไป
23	18	บิตบัง	บิตบัง
24	1	เมื่อหน้า	เมื่อหน้า
24	2	เหม็นเหม็นทางฝ่าย	เหม็นเหม็นทางฝ่าย
24	7	เงินแว่น	เงินแว่น
25	2	ไม้กำพัน	ไม้กำพัน
25	9	ตามชาว	ตามชาว
26	13	ตะเกาเทศ	ตะเกาเทศ(เรือค้าดังเมือง)
26	20	๔.เขศวร	๔.วาทศวร
27	7	ข้าอ้อมผาด	ข้าอ้อมผาด
28	12	นาทนางตะออง	นาทนางตะออง

หน้า

หน้า

หน้า

หน้า

28	16	ไฟลุณ	ไฟลุณ (ไฟลุณไฟลุณ)
29	16	เอมมีนาเอมมี	เอมมีนาเอมมี
30	3	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
30	4	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
30	20	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
32	18	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
32	19	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
34	17	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
35	4	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
35	8	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
35	14	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
42	1	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
43	7	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
45	20	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
46	6	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
47	5	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
47	12	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
49	19	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
51	15	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
51	17	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
57	5	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
61	14	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
62	6	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
62	19	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
66	4	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)
66	19	เอมมีนา	เอมมีนา (เอมมีนา)

หน้า	บรรทัดที่	คำผิด	แก้เป็น
66	21	เป็นที่ตอนกลางน้ำ	บนที่ตอนกลางน้ำ
68	17	คลอคลิ่นกาวจะไค	คลอคลิ่นกาวจะไค
69	12	สงสาร	สงสาร
70	16	เจมเต	เจมเต
71	17	หมใจไว	ขมใจไว
71	18	มีนวยทาส	ทึนยทาส
73	4	กลาวค้อยแฉวว่า	กลาวค้อยแฉลงว่า
73	10	คางหนาว	คางหนาว
74	6	ปลามมาคยอน	ปลามมเป้วน
85	6	ทอดตะเน็ง	ทอดตะเน็ง
85	18	ทางที่	ทางนี้
85	17	ทอดตะเน็ง	ทอดตะเน็ง
89	15	ขัวที่เขหวน	ขัวที่เขหวน
89	17	โดนทั้ง	โดนทั้ง
90	13	ทวงเอออิง	ทวงเอออิง
90	18	จันทรวรา	จันทรวรา
91	5	สามแฮ	สามแฮ
91	16	ไค(ขุน)	ไค(ขุน)
101	9	กวงไคฮาย	กวงไคฮาย
103	12	ถึงฯ	โศคถึง
104	9	ราชสิงหสถานห้อง	ราชสิงหสถานห้อง
106	9	ฤทธิ์เคน	ฤทธิ์เคน
110	2	พันชาติเกื้อ	พันชาติเกื้อ
111	15	ไปคาทาง	ไปคาทาง
113	1	สวสัสไผ	สวสัสไผ
117	1	สิบปักจีน	สิบปักจีน

หน้าที่	บรรทัดที่	คำผิด	แก้เป็น
117	4	คิดเอง	คิดเอง
117	6	ฮัสอน	ฮัสอน
119	15	บหลีกทลาย	บหลีกทลาย
121	14	มรมิงเมย	มรมิงเมย
122	2	ทานทอดให้	ทานทอดให้
123	3	ถามเบิง	ถามเบิง
124	2	ฟาคทุม	ฟาคทุม
124	8	เป็นหนวยแก้ว	เป็นหนวยแก้ว
124	15	มันทีนี้	มันทีนี้
128	3	สิบสามสิมิจุก	สิบสามสิมิจุก
128	15	นักปราชญ์เต็มแม่น้ำ	นักปราชญ์เต็มแม่น้ำ
132	11	ศีลธรรม	ศีลธรรม
133	10	ประพุดิแล้ว	ประพุดิธรรมแล้ว.

คำนำ

หนังสือ "กาละนับมือส่วย" เป็นหนังสือที่ปราชญ์อีสาน
แต่งไว้ในเล่มเดียวกันมีย่อ 6 เรื่อง ซึ่งข้าพเจ้าได้เรียกแต่ละ
"บัน" คือ

๑. บันสาสน์สมที่คิด เป็นคำกลอนแฝงคติ ถ้าอ่านแล้ว
พิจารณาไปด้วย ก็จะเกิดปัญญา-จักขุแจ้งชัดเองว่า บันนี้ท่านสอน
อะไร หรือบันนี้ให้อะไรแก่เรา

๒. บันสมที่คิด บันนี้ท่านแต่งไว้เป็นเชิงปริศนา ให้ท่าน
ได้คิดได้ไตร่ตรองดูให้ดี

๓. บันสมที่อ่าว บันนี้มีลักษณะเช่นเดียวกัน คือ แต่งเป็น
เชิงปริศนาเหมือนกันกับ บันสมที่คิด ถ้าพิจารณาให้ดีก็จักได้
ปัญญาตามที่คิด

๔. บันลีปสุญ หรือลบไม่สูญ บันนี้รู้จักจะแต่งปลุกใจให้
แจ่มแจ้ง เล่นสัพยอกขบขันมาก อ่านไพเราะและลึกในความ
หมาย

๕. บันบังระหัส บันนี้ก็แต่งไว้เป็นเชิงปริศนา มีความลึก
ล้ำภูมิรภาพในบทกลอน ท่านผู้อ่านพิจารณาดูเถิด ผู้ชำระและ
เรียบเรียงเองก็ยังไม่เข้าใจถึงเนื้อหาที่ควร

๖. บันพยากรณ์ เป็นบันที่ท่านแต่งไว้เชิงทำนายสังคม
มนุษย์ทุกด้านในอนาคต บันนี้ผู้อ่านส่วนมากจะทราบ เพราะมีตัว
อย่างประจักษ์ชัดคือให้เห็น ๆ อยู่แต่ละวันในปัจจุบัน

คำว่า "กาละนับมือส่วย" หมายความว่า วันเวลาผ่านไป

มากเท่าไร ทุกสภาพโดยเฉพาะสภาพสังคมก็จะเปลี่ยนไป แต่
เปลี่ยนไปชนิดเดินสวนทางกับเจตนารมย์ทางศีลธรรม เพราะคำว่า
"ส่วย" คือเลืกลงหรือเรียกรีดง ในที่นี้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงไป
ในทางไม่ดี

เนื่องจากต้นฉบับ ข้าพเจ้าได้จากใครไม่ทราบ ถ่ายเป็น
เอกสารมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ไม่มีใบปกด้วย ตอนนั้นข้าพเจ้า
เป็นมหาเปรียญ ๕ ประโยค พึ่งมาชำระและเรียบเรียงตอนนี้ (พ.ศ.
๒๕๓๕) ต้นฉบับก็เลือนลาง และขาดหายไปก็มี

ดังนั้น เพื่อความกระจ่างชัด ครบสมบูรณ์และเข้าใจเรื่องนี้
ทุกชั้น ขอท่านผู้รู้ได้โปรดให้ความอนุเคราะห์ช่วยกันอธิบาย เพื่อ
ความถูกต้องชัดเจนด้วย ก็จักเป็นพระคุณยิ่ง

อนึ่ง หนังสือเล่มนี้จะสำเร็จเป็นรูปเล่มได้ ก็ด้วยความ
อนุเคราะห์ของหลวงพ่อบุญเจ้าคุณใหญ่ พระธรรมฐิติญาณ เจ้าคณะ
ภาค ๑๐ ฝ่ายธรรมยุติ ผู้มีความปรารถนาแรงกล้าที่จะส่งเสริม และ
สนับสนุนทุกวิถีทางที่จะให้เมืองอุบลราชธานีเป็นเมืองนักปราชญ์
ให้ได้ จึงขอกราบขอบพระคุณหลวงพ่อบุญเจ้าคุณใหญ่ พระธรรมฐิติ
ญาณ ด้วยความบูชายิ่ง

(นายสิง บุญเจิม)

เจ้าของและผู้จัดการสำนักพิมพ์มรดกอีสาน

๒๒๕-๒๓๑ ถ.แจ้งสนิท อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

โทร. (๐๔๕) ๓๑๑๓๘๗

คำนิยาม

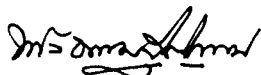
ในใจของข้าพเจ้ายังคิดอยู่ตลอดเวลาว่า "อุบลฯเมืองนักปราชญ์ ที่พูดกันมาแต่บรรพกาล" นั้นถูกต้องแล้ว เพราะเมืองอุบลราชธานี เป็นเมืองดักกะสีลา ซึ่งได้ตั้งสำนักสอนหนังสือให้กุลบุตร ซึ่งมาจากสารทิศต่าง ๆ ทั่วประเทศไทยมาแต่โบราณกาล คิดแล้วข้าพเจ้าก็สังเวชใจ ที่สำนักศึกษาต่าง ๆ ของจังหวัดอุบลราชธานี ค่อย ๆ ยุบหายไป เพราะครูบาอาจารย์ท่านตายไป หากคนเสียสละสืบสานต่อไม่มี และอุบลราชธานี แม้เป็นแหล่งให้ความรู้ แต่ก็ให้การสอน ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีหนังสือตำรา อันจะอยู่ได้นาน และเป็นที่ยอมรับของวงการศึกษปัจจุบัน

บัดนี้มีอาจารย์สรวง บุญเจิม ป.ธ.๕ M.A. กำลังดำเนินการอยู่ ซึ่งก็มาตรงกับความคิดความตั้งใจของข้าพเจ้าพอดี ถอดปรกกับขณะนี้อายุสังขารของข้าพเจ้าก็มากแล้ว ข้าพเจ้าจึงตั้งใจอย่างมากที่จะสนับสนุนให้อุบลฯเมืองนักปราชญ์ บังเกิดให้ได้สมชื่อ และก็ในช่วงระยะเวลาที่ข้าพเจ้ายังมีชีวิตอยู่นี้ด้วย ข้าพเจ้าเองก็เคยได้พูดกับอาจารย์สรวง บุญเจิม ในวันพระราชทานตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดอำนาจเจริญ ของพระครูโพธิวัตรบรรหาร ขณะนั้นว่า ให้อาจารย์สรวง บุญเจิมเริ่มได้เลย และชวนอาจารย์บุญสาร โยธามาสร่วมทำด้วย คือช่วยกันคนละไม้ คนละมือ ที่พูดเช่นนั้น เพราะอยากเห็นเมืองอุบลฯ เป็นเมืองนักปราชญ์สมชื่อในขณะที่มีชีวิตอยู่

หนังสือ "กาลละนบมือส่วย" เล่มนี้ เป็นตำราชั้นเยี่ยมเล่ม

หนึ่งของชาวอีสาน ซึ่งอาจารย์ตึง บุญเจิม ได้ค้นคว้า ชำระและ
เรียบเรียงมา โดยที่ข้าพเจ้าจะหาผู้มีจิตศรัทธามาพิมพ์ให้ เพื่อให้
จำหน่ายเอาเป็นทุน ในการค้นคว้า ชำระ เรียบเรียง และพิมพ์เล่ม
ต่อไป โดยวิธีนี้ก็ คือ การช่วยกันคนละไม้คนละมือ ให้อุบลราชธานี
เป็นเมืองนักปราชญ์เร็วขึ้น

ในการนี้ ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอเชิญชวน ชักชวน และชี้ชวน
ทุกท่านได้ซื้อหนังสือเล่มนี้ไว้เพื่ออ่านเอาความรู้ ซึ่งนอกจากจะ
เป็น "การสืบสอยค่า วาสอยบุญ" แล้ว โดยอย่างน้อยที่สุดก็จะเป็น
ส่วนหนึ่งที่สำคัญที่ช่วยให้อุบลราชธานี เมืองนักปราชญ์บังเกิดได้
เร็วขึ้น

(พระธรรมฐิติญาณ)

เจ้าคณะภาค 10 (ธรรมยุติ) และเจ้าอาวาส

วัดศรีอุบลรัตนาราม ต.ในเมือง

อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

คำนิยม

ระหว่างพุทธศักราช 2511 ถึง 2514 ผมรับราชการในตำแหน่งปลัดจังหวัดอุบลราชธานี วันหนึ่งผมไปตรวจราชการที่อำเภอเขื่องในพบพระภิกษุหนุ่มรูปหนึ่ง ครองร่างด้วยอสังสละบง งามทำงานอยู่บนหลังคาอาคารของวัดในหมู่บ้านแห่งหนึ่งของอำเภอดังกล่าว

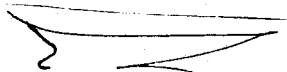
ทักทายกับท่านพักหนึ่งท่านก็ลงมาสนทนาด้วย บุคลิกท่านน่าสนใจ เรียบร้อย สบาย แวดวงฉลาด จากการสนทนากับท่านจึงทราบว่า ท่านเพิ่งจบการศึกษาเปรียญ ๕ ประโยคมาหมาดๆ โดยปรกิติเท่าที่พบเห็นมาผู้จบเปรียญ ๕ มักจะอยู่ทำงานที่กรุงเทพฯ จึงแปลกใจที่ท่านกลับมาอยู่ในป่า

ด้วยความสนใจในตัวท่าน จึงอยากให้คุณไปศึกษาต่อให้สูงขึ้นอีกในต่างประเทศ จึงนมัสการเชิญชวนท่าน ตอนนั้นผมเป็นนายกสโมสรไลออนส์คนแรกและแห่งแรกของจังหวัดอุบลราชธานี โดยให้สโมสรไลออนส์เป็นผู้อุปถัมภ์ สองปีต่อมาท่านก็จบปริญญาโท กลับมาจากประเทศอินเดียถึงจังหวัดที่สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย ต้องการบุคลากรเข้าทำงานในตำแหน่งสำคัญ ตามคุณสมบัติที่ท่านมีอยู่ทำงานอยู่ในสมาคมวางแผนครอบครัวระยะหนึ่ง ก็ลาออกมาประกอบธุรกิจส่วนตัวที่จังหวัดอุบลราชธานี เน้นหนักในการค้นคว้าวิจัยด้านการศึกษาวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลิตหนังสือ บทความ ออกมาหลายเล่ม

หลายเรื่องนับไม่ได้แล้ว ท่านผู้นี้คือ " คุณสรวง บุญเจิม " เปรียญ
๕ ประโยค M.A.

งานเขียนงานค้นคว้าของคุณสรวง บุญเจิม ทอยออกมา
เป็นลำดับ ทรงคุณค่าในการศึกษาถึงผลงานกำลังจะกลายเป็น
มรดกทางวรรณกรรมของชาติไทย ตัวเองก็กำลังจะเป็นทรัพยากร
บุคคล ที่การทุนอุดหนุนของชาติต่อไป

ขออวยพรให้ประสบความสำเร็จยิ่ง ๆ ขึ้นไป ขอให้กำลัง
ใจน้องรักเสมอ.

(สมพร กลิ่นพงษา)

สารบัญ

	ชื่อเรื่อง	หน้า
๑.	อารัมภบท	๑
๒.	บันทึสนสมที่คิด	๖
๓.	บันสมที่คิด	๖๔
๔.	บันสมที่อ่าว	๗๘
๕.	บันลึปสูญ	๙๔
๖.	บันบ่งระหัส	๑๑๔
๗.	บันพยากรณ์	๑๒๖

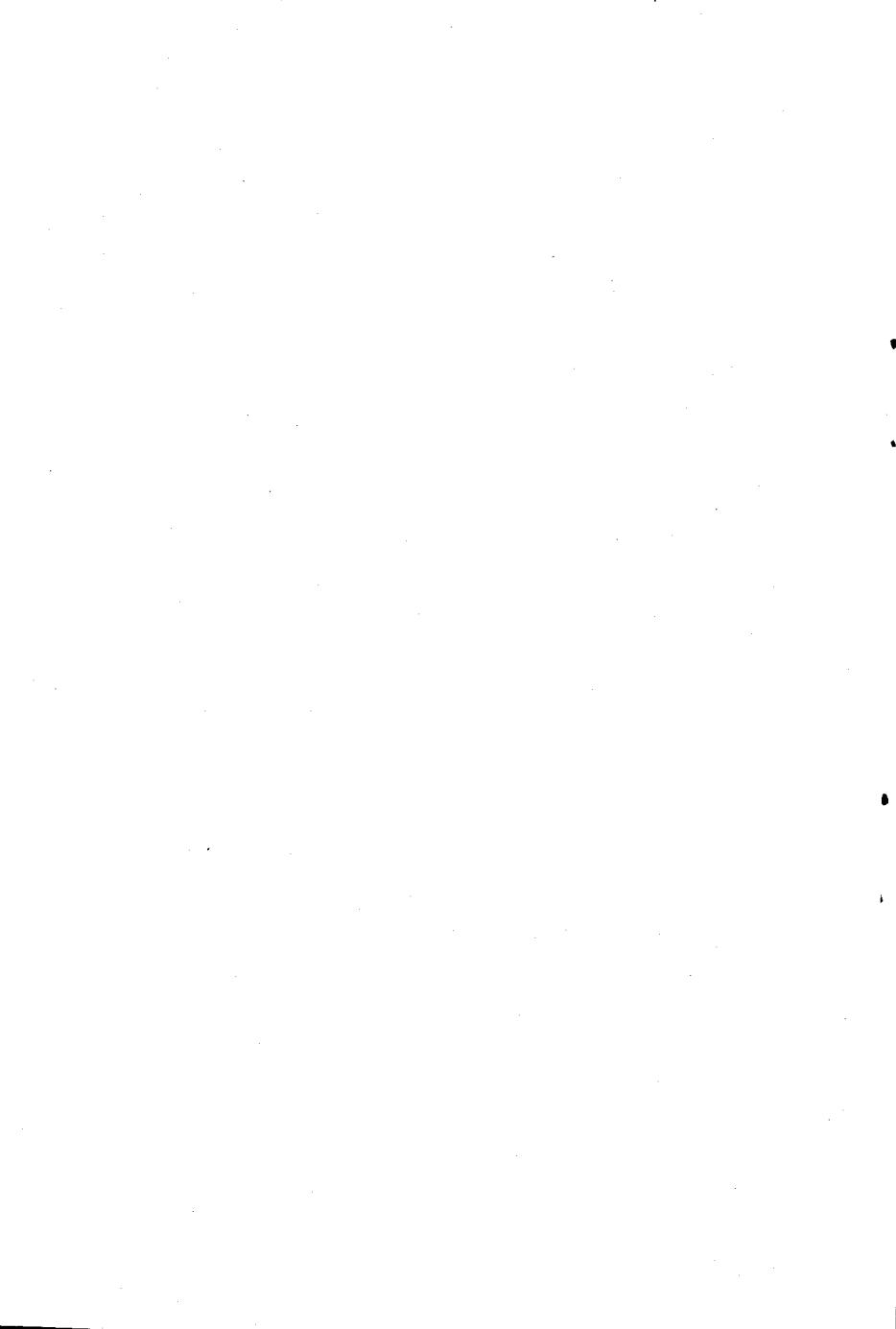
อารัมภบท

ผู้ขาน	ชื่อวามหาสวิง	ผู้เปรียบุทธธรรม	แก้ประโยชน์
	กิดสูงสู	อุปสทกวาง	แห่งอิสาน
	ทุกหมุบ้าน	กะขอว่า	เมืองบันจิต
ให้	ปัญญาความคิด	ลูกอีสาน	มาเขียนสู่
	สอนมนต์น้อย	มนต์กลาง	พร้อมพรา
มุลกัจจายน์	พราพร้อม	มนต์ปลายนั้น	ก็หากสอน
	โตไทยพร้อม	โตธรรม	กะสอนสั่ง
	ทั้งโตหอม	พราพร้อม	โตไทยน้อย
	หอมโหรพร้อม	หอมยา	หอมแต่ม
สิดสิบสอง	ครองสิบสี่	หมุั้น	กะสอนพร้อม
	นิทานพร้อม	ภานิต	การเกษตร
	บได้ละ	ชาดเวน	สอนถวน
	คนพากัน	ขอยอง	วออุปสท
คนฉลาด	เกิดหมองนี้	ไพกะข่อง	ทั่วแดน
	ทุกเขตแคว้น	เขากะชา	เมืองอุปสท
	วามีคน	เรื่องวิชา	ตักกะศิลา
ข้อยนี้	มาเหลือใจเค	ลูกหลานเฮา	บ่เตื่องต่อ
เขาบ	สืบสอยตา	วสอยพ่อไว้	ใจข้อยโลด
	ปัทโรเค	ซังมาเป็นตาหนาย	แท่นอ
	มุลของพ่อ	บ่สืบไว้	ใจเจ้า
			กะช่างเป็น

พ่อแม่	หาความรู้หาอักษร มาจารใส่ ใบลานไว้
	มีครบถ้วน ความรู้ โลกคน
เพื่อนัน	ห่อผ้าไว้ หาคู่ใส่ กันหนู
	ของศัตรู หนังสือ บ่ให้มา ทำลายได้
	หวังสีให้ ลูกหลานตน เป็นคนสืบ
	พัฒนาสืบหน้า พาเมืองบ้าน ให้สูงเรือง
	คิดเบ่งเคอ พี่น้อง ผู้เกิดใหม่ ลุนหลัง
แม่นหยัง	เฮาสืบแทน ปู่ตายาย เฮาไว้
	อย่าว่าแต่ให้ เฮาคิดใหม่ โตอักษร คือปู่
	อย่าว่าแต่ให้ หาวิชาชาญ จารใส่ลาน คือทาน
	อย่าว่าแต่ให้ พวกเขาอ่าน หนังสือจาร ของปู่
	เพียงแต่ให้ รักษาไว้ กระบ่เป็น หน่ายเค
แม่นว่า	เผิ่นเขียนไว้ ยาบตาย ใส่ในผูก หนังสือนัน
	ลูกหลานเหลน อ่านบ่ได้ สิตายเกลี้ยง บ่ยัง
อย่าว่า	แต่อ่านให้ได้ หนังสือผูก ในใบลาน หลายเถาะ
แม่นว่า	ภาษาพ่อแม่โต สิบมี คนเวา แล้วเคอ
	เจ้าจงคิดให้ถ้วน ตรองให้ถี่ ด้วยปัญญา เคอหลาน
	มีของดีได้ปาน ท่อของดี เฮานี้
ดีกว่า	หลายเผ่าเชื้อ เขามีแต่ ภาษา ท่อนัน
	มันบ่มีทางพัฒนา นอกจาก เป็นคนใช้
เฮานั้น	มีครบถ้วน ขาดแต่ คนรักษา

	พัฒนาให้มันไกล	สิ่วไล่ซ	ให้มันได้
อย่าสิ	เขาเป็นลูกหลาน	ให้พัฒนา	ของปู่
แนวว่า	ถึมพี่น้อง	หนีไปย่อง	ว่าเผื่อนดี
			บ่แม่นเค
ชื่อว่า	โตบพัฒนาโตนี้	มันผิดครอง	เทิงผิดฮึด
	ข้าวบ่อนโตสุก	ไฟบ่อนโตลุก	แล่นโ
	คนเฮนั่น	ศักดิ์ศรี	หากเป็นหนึ่งใน
	คนบ่มี	อย่างนี้	เป็นแหล่งอย่างเดียว
	บรรพบุรุษเฮนี้	มีหลายแนว	ให้เฮสับ
หนึ่งนั้น			ให้จำถ่อน
สองนั้น	ภาษาเวา	เป็นเอก	บ่คือไผ
สามนั้น	โตอักษร	กะแม่น	ของเฮแท้
	วัฒนธรรมพร้อม	ประเพณี	ทุกอย่าง
สี่นั้น	วางเป็นกฎ	ระเบียบไว้	เฮได้โตตาม
	ตำราพร้อม	หลักสูตร	การเรียน
	ทั้งหมอโหร	หมอยา	เวทย์มนต์
	หมอลำพร้อม	หมอแคน	มวลหมี
	ทั้งปี่ห่อ	ซุงไค้	ขลุ่ยซอ
	ลำเพลินขึ้น	เตาะซุง	ตูดตุง
	ฝรังกะยังยังบ่ได้	ทะยานเด่น	แอนล่า
ห้านี้	น้ำใจพร้อม	มารยาท	เหลือหลาย
	ไผมาหา	โหน่งเฮือน	กินข้าว
	มีคนไข	กะพากัน	ไปเบิ่ง

กันแมน	เสียชีวิตแล้ว	กะโหลกพร้อมส่ง	สะการ
हनัน	ผ้าไหมผ้าย	แพลาย	เผ่นตำทุก ไซเองโลก
บ่แมน	หาขายซื้อ	ตามฮาน	อยู่เมือง
บาดหา	มีสงครามขึ้น	โองงาน	เขาเซาต่ำ
	ลืมนี่เสื้อผ้า	มาดัม	ห่อห่า(ห่อ..)เจ้าเค
ขอให้	มवलลูกเตา	จงคิดดี	ตรงถนัด
	เกิดเป็นคนนั้น	อย่าคือควาย	ให้ผูกตั้ง จูงได้
	ภูมิใจถอน	ลูกอีสาน	ทุกท่าน
อย่าเป็น	คนขี้ขาน	ให้หาญกล้า	เพ็งเจ้าของ นันเคอ
ปู้	อยากหลายเค	อยากได้ขึ้นว่า	ลูกคนอีสาน
	เทิงเกง	เทิงข่านอญ	สู่ทางบ่มีด้อย
	อยากหลายเค	อยากเห็นลูกอีสาน	มีเงินล้าน
	เงินก็อ	เงินโกฏี	เหลือล้น
	อยากหลายเค	อยากเห็นลูกอีสาน	สร้างรณัง
	สร้างเฮือหอ	สร้างเครื่องไซ	เหมิดคานฮู้ฮัน
	อยากหลายเค	อยากเห็นลูกอีสาน	เป็นมือหนึ่ง
	นำฝูงชน	นำการงาน	ทั่วชมพูพื้น
	ศีลธรรมพร้อม	คุณธรรม	อย่าให้ขาด
	ให้ปราบคนชั่วร้าย	ให้สูงขึ้นแต่ผู้ดี	หลานเอย
	ให้โลกทุกหย่อมหญ้า	สุขจิตอยู่	สำบายใจ
	ด้วยเดชของศีลธรรม	ที่ลูกหลาน	บำเพ็ญไว้

โอนอ	สาสน์นี้ชื่อว่า สมที่กิดควรค่าล้น	มณีโชติ์ลูกประเสริฐ
	จึงขอคโงคตอมตุ้ม	ถนอมแก้วค่าเมือง
	แล้วจึงผายปูล้อม	มหานิลเทียมพาง พระนางเอย
	แสงออนอวน	พิพาเข้มเอื้อเอื้อ
ข้อย	อยากไปอนไหวพี่น้อง	ทางหงสาวดีมาข้อย
	เชิญหมูญวนและฮอ	สิคือลือ
		เชิญพร้อมพะงำขาว
เชิญ	แม่มาคิดสี่แก้ว	ธำมะโงลูกประเสริฐ
	แสงสูงแจจ	มณีเข้มสูงเอื้อ
	แก้วกะยังต่างแก้ว	ลิซ้อค่าแสนเมือง
	บไซแนวทรายผง	แม่เอย
	หากบโสดาแก้ว	แฮสะคอนแอมน้ำ
ห็นแฮ	มันหากกุมอยู่แก้ว	ธำมะโงก็ตามโชค
	เยียวสิหาโงคตม	เฮาถอน
	เจิงแจ่งมาสาวสน	กะตามถอนบ่หอนเอา
	ชาติที่ดวงหอมหลาง	ธำมะโงกลัวฝุ่น
		คีนัน
		สาวน้ำฮั่วทราย
		ทะเลอนหอมแต่มื่อใหม่แม่เอย

๑.พะงำขาวคือทั้งหลายทั้งปวง ๒.แฮสะคอนคือหินที่น้ำซัดตามเนินหาด
กลางแม่น้ำ ๓.ห็นแฮคือหินแรกที่สมัยก่อนคนอีสานเผาเอาเหล็กมาทำมีดพร้า
๔.เจิงแจ่งคือที่รอนเอา แก้ว ๕.ฮั่วสนฮวนน้ำฮั่วทรายคือน้ำและทรายลอค
ออกไปเหลือแต่แก้วที่ต้องการ

อันให้หอมยิ่งแท้	บ่ก็อู้แก่นจันทน์	ดอกนา
เมื่อจักไจระหัดต่อน	สิเคื่องฝ่าเงินลอบ	
ไซ้สิบได้เคื่องแต่ต่อน	คุณท้าวหากสิเคื่อง	
เถิงกลางฤดูเดือนห้า	ไฟลามไหม้ป่า	ไปนั้น
กันว่า เจ้าบ่ผายไฟคดียิ่ง	ดงกว้างสิคอบเลิง	
กัน บ่หาของแกล้ม	กระเทียมหอมก็ซ้าเพื่อน	ไปนั้น
หากบ่มีมีเหมียง	มาพร้อมซี้เชื้อภาชน	ได้ลือ
หลอนว่า ขวนขวายซ้า	สิเชื้อภาชนไว่ก่อน	ก็ดีเดือน
	กระเทียมหอมบ่ได้ใส่เหมียง	
อย่าได้	เกลือพร้อมก็เล่าจาง	
	บายแขนหลานแดงแดงแซก	
	ปีนี้ฝ่ายสิแพง	เจ้าเอย
ฟังเขอ	แปล่งคำสาสน์สาวกัซ	ผู้ใดนั้น

๑. ฝาคือที่กั้นให้ปลาลงไปสู่ลอบ ๒. ลอบคือที่ดักปลาตาห้างมีทั้งแบบตั้งแบบนอน ๓. ไซคือที่ดักปลาดีเล็กกว่าลอบเป็นแบบนอนอย่างเดียว ๔. กุณ-
ค้ำวเป็นชื่อปลาเนื้ออ่อนตัวโต ปลาคุนตัวสีดำแต่ตัวสั้น ปลาควัวตัวขาวกล้ำ
แต่ไม่ขาวมากเหมือนปลานางลำตัวยาว ทำอาหารประเภทลอบอร่อย ๕. สิ
คอบเล็งคือจะหมักคั้น ๖. มีคือขุ่น เหมียงคือเมี่ยงที่เป็นอาหารว่างชาวอีสาน
มีเหมียงคือกินเหมียงขุ่น ๗. ภาชน์คือที่ใช้สำหรับกับข้าวทุกอย่าง ๘. กะ
เล็งคือชนเผ่าหนึ่งมีมากในภาคอีสานตอนเหนือ (นครพนม, สกลนคร, มุกดา
หาร, กาฬสินธุ์, หนองคาย) ๙. บายแซนหลานคือจับหรือจูงแซนหลาน
๑๐. แดงแซกคือไปในงานชุมนุม ๑๑. สวากข์คือกล่าวถึง

	บ่ได้ ^๑ ตามกล่าวถ้อย	ขวัญ ^๑ จ้าวถ้อย	
อันว่า	หนทางมีหลายเส้น	ตามใจ ^๒ สีเลือกได้	เอาเนอ
กัน	หาก ^๓ มักเส้น ^๔ เว้ง	ทาง ^๕ โค้งก็หากมี	
เป็นตั้ง	หนูหาก ^๖ หมาง ^๗ เหมิน ^๘ ยาว	อยาก ^๙ ลงนอนกลัว ^{๑๐} ผี ^{๑๑} ฝัน	ก็ตาม ^{๑๒} ถอน
	แมวหาก ^{๑๓} ฮู ^{๑๔} เมื่อ ^{๑๕} ขึ้น	เหิง ^{๑๖} แล้ว ^{๑๗} สิค ^{๑๘} อย ^{๑๙} ฟัง	
กัน	ใจ ^{๒๐} บ่ ^{๒๑} โศ ^{๒๒} ด ^{๒๓} ตั้ง	บุ ^{๒๔} ปลา ^{๒๕} ขึ้น ^{๒๖} ตอน	ก็ ^{๒๗} ดี ^{๒๘} ถอน
	อด ^{๒๙} พอ ^{๓๐} เขื่อน ^{๓๑} อยู่ ^{๓๒} ยาว	ซาม ^{๓๓} ได้ ^{๓๔} โศ ^{๓๕} ค ^{๓๖} แมว	
	หนูหาก ^{๓๗} เหมิน ^{๓๘} หมาง ^{๓๙} ยาว	กิน ^{๔๐} มา ^{๔๑} สิ ^{๔๒} ขอ ^{๔๓} ส่ง	ไป ^{๔๔} นั้น
ถึง ^{๔๕} แมน	สิ ^{๔๖} กิน ^{๔๗} ฮาก ^{๔๘} ไม้	ตาง ^{๔๙} ซาว ^{๕๐} ก็ ^{๕๑} ซาง ^{๕๒} ตาม	
	บ่ ^{๕๓} มี ^{๕๔} ไผ ^{๕๕} จำ ^{๕๖} ใจ ^{๕๗} เจ้า	ให้ ^{๕๘} กิน ^{๕๙} สาร ^{๖๐} ของ ^{๖๑} เปื้อ	เม ^{๖๒} นั้น
	เจ้า ^{๖๓} ก็ ^{๖๔} เป็น ^{๖๕} ผุ ^{๖๖} ฮู	สัง ^{๖๗} เป็น ^{๖๘} บา ^{๖๙} เล ^{๗๐} ากิน	
เมื่อ	จัก ^{๗๑} อวน ^{๗๒} วาน ^{๗๓} ห้าม	กะ ^{๗๔} เทิน ^{๗๕} คำ ^{๗๖} ด ^{๗๗} าน ^{๗๘} ปาก	มา ^{๗๙} นั้น
ผี	ไค ^{๘๐} อยู่ ^{๘๑} ใกล้ ^{๘๒} กัน ^{๘๓} แท้	สิ ^{๘๔} ขอ ^{๘๕} เว ^{๘๖} า ^{๘๗} ฝ ^{๘๘} าก ^{๘๙} ความ	
	บุ ^{๙๐} ญ ^{๙๑} บ ^{๙๒} เก ^{๙๓} ย ^{๙๔} พ ^{๙๕} อ ^{๙๖} ชา ^{๙๗} ว	สา ^{๙๘} ลี ^{๙๙} ง ^{๑๐๐} าม ^{๑๐๑} ชา ^{๑๐๒} ว ^{๑๐๓} อ ^{๑๐๔} อน	อ ^{๑๐๕} น ^{๑๐๖} เ ^{๑๐๗} ย
	สัง ^{๑๐๘} บ ^{๑๐๙} ัน ^{๑๑๐} เห ^{๑๑๑} น ^{๑๑๒} ย ^{๑๑๓} ง ^{๑๑๔} ชา ^{๑๑๕} ว	ก ^{๑๑๖} น ^{๑๑๗} จ ^{๑๑๘} า ^{๑๑๙} แจ ^{๑๒๐} ว ^{๑๒๑} ผ ^{๑๒๒} ง	

๑. ยาวคือบ้านเรือน ๒. อดพอคือขอให้ ๓. เขื่อนอยู่ยาวคือทนอยู่บ้าน ๔. โศคคือชวยหรือสงเคราะห์ ๕. ถึงแมนคือถ้าจะหรือถึงแมนว่า ๖. กะเทินคืออย่างไรเสียมันก็ได้...แล้ว แต่ในที่นี้หมายถึงไม่พอจะหรือไม่น่าจะ ๗. ด่านปากคือพุดจา ๘. ผีคือถั่ว ๙. พ้อคือพบหรือเห็น ๑๐. คนคือระคน ๑๑. แจวผงคือพริกผง

เมื่อ	บ่ไชระหัดให้	แป้นความพอสะหน้อย	ไปนั้น
	ฝูงหมู่พวกบอดใบ	เขาสิสู่อ้อมใด	
แจ	บ่ตีทางให้	ชาวเมืองสิสู่อ้อม	เป็นลือ
จัก	บ่คิดสะเดือกสู	ว่ามีแซ่เงือกงู	ได้แหล่ว
กัน	บุญบ่มาสนองให้	แป้นตนก็หายาก	
คือ	ตาบอดเหลียวเบ่งน้ำ	นทีกว้างก็ว่าอ้อม	
ปีใด	แมนปีจอคุณตั้ง	วัสสะกาลจึงฟังข่าว	เอาดอน
	กบเจียดบ่คิดสะเดือกสู	เดือนห้าเล่าหนาว	
	ฟังยินเสียงหมาในท้วง	กายแดงถึงเที่ยง	
	ระงมตุตชาย	เทาสดกลองครว	
กอง	กั้วปองตนหลับ	บ่พอยามยัง	
	ฟังเสียงร้อง	เมฆกะหินแตก	
	กบเจียดร้อง	แจได้ฝ่ายเหนือ	
บ่ไช	ยามเดือนห้า	หมาในสั่งมาเที่ยว	
บ่ยาน	ว่าเป็นดังปีกาบเฮ้า	ชาวค้ำก็เล่าหนี	

๑.แป้นความคือว่ากันอย่างไม่ปิดบังในที่นี้หมายถึงเปิดเผยนิดหน่อย ๒.แจคือ
 กระจับ ๓.สะเดือกสูคือเหลียวใจ ๔.อ้อมคือแอบ ๕.กายแดงถึงเที่ยงคือเวลา
 เกือบจะ ๑๒ โมงเช้า ๑๑ ตุตชายคือเวลา ๑๒ โมงเศษถึง ๑๓ โมง ๑๒.กลอง
 ครวคือเวลาบ่าย ๓ โมงไป ๖.เมฆกะกาหินแตกคือกบในที่นี้หมายถึงกบ
 ร้องจากซอกหิน ๗.แจคือซอกหรือมุม ๘.ปีกาบเข้าคือกาบเป็นชื่อเอกสก
 ของไทยฝ่ายเหนือคือปีชวด เข้าเป็นชื่อสัมฤทธิศกของไทยอีสานคือปีระกา

	หนูสังหลับตาสั่ง	หลังเมวหลายเทื่อ	เลิงแล้ว
	หมาจอก สั่งมาหาข้าง	เป็นหน้าอยากหัว	
	กบเจียดฮ้อง	ประสงก์อ่านโคลงสาสน์	เดนอ
	ฝูงหมูเภาพิษ	เลากลัวเกรงขาน	
เจ้าผู้	หนูซิงน้อย	เห็นแมวทะบานสาวบ	
	อย่าได้ดื่มโทษฮ้าย	โสมเพี้ยนคำแมว	แท่นอ
	กาสั่งมาโสดเก่า	งอยคอนเกียงกู่	ลีคือลือ
แหลว	พือปีกคุ่มไก่อ้น้อย	ปองเลี้ยงบ่คองคือ	
พังเยอ	ท่านฝูงหมู่วลมิตร	ขอไหปลงใจจิตค่อยฟัง	แดงตัน
หลอน	ทอถามผิดถอย	จัดขึ้นสุดที่ ^๒ อ่าว	ก็ตีถ่อน
	อย่าได้อัดแจบไว้	เป็นหน้าอะเฮี้ยวหัว	
	ไผผู้มีควมฮู้	ดาวเดือนแจ่งส่อง	
พวก	หมูช่าวบอดใบ	ปวงได้นั่งฟัง	หัน ^๕ ถอน
	นักปราชญ์เจ้าเสียงสูง	ทางปัญญา	
	อย่าได้ไปนิินทา	บ่ไต่ติเวน	
กลัว	แต่ควมนันทวัง	ปวงสหายสิแทนหน่าย	

๑. โสมเพี้ยนหรือโสมเพี้ยนคืออย่างเดียว ๒. สุดที่อ่าวคือสุดกรวญหา
 ๓. อัดแจบคือปิดตาย ๔. อะเฮี้ยวหัวคือน่าหัวเราะ ๕. หันถ่อนคือเถอะนะ
 ๖. นัมท้วงคือพูดกันเอ็ดอิง

เชิญ	เลี้ยงโสมเสลาผู้	จันทน์บุรี สัตตนาถ	นครพูน
	พอเป็นข้า	ช่วงไซตามข้าง	บาดยางไป
กัน	บุกษาแท	๒ อดหลูตนาหน่วย	บ้างแม่
	อดหลูตนาเหลื่อมมั่งๆ	สองเบื่องปากบ่เป็น	แด่ถอน
คือตั้ง	สำเภาแก้ว	เชื้อคำสังคังท่า	
	น้ำสังเลาบกขาดแห่ง	เชื้อค่างหาดทราย บู้	อดพอ
หลังตาสั่ง	มีนตาให้เต็มหน่วย	บ้างแม่	
	พอไคตานตอถอย	ถามเกล้าเงื่อนความ	แด่ถอน
ปีใด	สังขารตั้ง	วันเสาร์ไกลลี้คำ	
ปีนั้น	น้ำสท่วมบ้าน	นาเชื้อเชือกฝน	หั่นแล้ว
กันแม่น	สังขารขึ้น	เถิงยามอาไปธาตุ	
คือ	สิดไชกซ้าง	ปีนี้หลวงเปล่าสงก	
	กาละโยคสังมาพานพ้อ	ไสยามสุทธะยัง	จริงนอ
โชค	ถิกฤกษ์ฟ้า	ไสแจ้งหากสูงเสียง	
อินทร์เอย	เชิญลงมายกงาว	ฝึกทองป่องถี้	
	อย่าให้ตายย้อน	หอกชี้เหมียงกลางบ้านเพิ่นทาน	

๑.จันทน์บุรีสัตตนาถคือนครเวียงจันทน์ ๒.หลูตนาคือสงสาร ๓.เหลื่อมมั่งๆ
คือลืมนดาอยู่อย่างเต็มหน่วยที่ด้วยเวลาดาวอันวอน ๔.บ้างแม่คือด้วยนะ ๕.
สังขารตั้งคือวันเถลิงศก ๖.เชือกฝนคือเต็มไปด้วยฝน ๗.หลวงเปล่าสงก
คือไม่ต้องสงสัย ๘.งาวคือดาบ, พระขรรค์ ๙.ชี้เหมียงคือสนิม

จ้าว	สั่งมาเถาค่าง	ดอมนาคนาโค	
เชิญ	อินทาลงผาย	โผดเสียมปางแก่น	
	เหิงนานล้ำ	นาโค บ่หลังป่อง	แม่เอ๋ย
นาคบ	ไขปากตู้นำให้	ฝนสีเท่งได้จิ้งไค	
นาค	ยังเล่านอนในพื้น	นะทีหลวงบ่ไขป่อง	
เชิญ	เจ้าลงเล่นน้ำ	ให้ฝนเท่งแผ่นดิน	
	^๒ ป่าให้โลกียพื้น	ชลธำน้ำเงินชาด	
พญาอินทร	บมมานาวสงให้	ฝนฟ้าสีชาดเงิน	
เมื่อ	บ่ไขระหัดด้าน	กลัวฝนฟ้าสีผา	แม่เอ๋ย
ก็	แผ่นฟ้าสีป็น	ขางฟ้าสีลิ้นเต็ง	
เทียมดั่ง	หนูซิงน้อย	เห็นแมวสมเสียด	ตานัน
	แมวบักดำนั่งทอดตะเน็ง	^๓ เกาทัณฑ์หลุดทวง	
	ปีเดือนซ่อน	สังขารเกิดเป็นตาง	นางเอ๋ย
ปีนี้	ผีได้เที่ยวกำ	ชาวบ้านสีชาดทิน	
แสนสิ	เอามาให้กำชาว	บ่มีกำ	
	^๗ แถมโถงดอกซอน ^๘	ซอนขางกลิ่นบ่หอม	แม่เอ๋ย

๑.สีเท่งคือหลังห่าฝน ๒.ป่าคือปล่อย ๓.เกาทัณฑ์หลุดทวงคือนั่งเกาแข็งด้วย
 ความโมโห ๔.ซ่อนคือวางดลงหรือจวนจะหมดสิ้น ๕.ชาดทินคือชาดทุน
 (ประโยคนี้นี้หมายถึงคนโกงครองบ้านเมือง ประชาชาจะยากจน) ๖.กำชาวคือ
 คือทองคำถึง ๒๐ กิโลกรัม ๗.โถงคือถุง ๘.ดอกซอนคือดอกมะลิ

แนว	คนดังแมแล้ว	แสนสิดมบ่ถักกลืน	
แสนสิ	เอาดอกเกษแก้ว	คมได้กลืนบหอม	หันแล้ว
	ควายบ่กินเกียงหญ้า	เอาคานหามทะยานแล่น	หันแล้ว
สูงบ	เตื่องไก่อ้อย	กะสันดินฮอง	นั่นแล้ว
เมื่อสิ	ไซระหัดให้	อาชาไนยม้าคาหิง	อานัน
เมื่อสิ	เวาต่อแบ	มอนสั่งให้ตอสวน	
เมื่อสิ	ไซระหัดให้	ตอกะยุงสั่งมาแก่น	แท่นอ
	เวาต่อบีแจงโอโป้	ยังสิฮู้ฝ่งเพื่อน	
จา	ตอหูสองเบื่อง	ลมพานก็ลวงเลศ	สานอ
เมื่อสิ	เวาต่อหนา	ตาช่ายบ่ล่าเหลียว	
	เวาต่อแจนขวาชาย	พาหาสั่งถ่มควาง	ดวงเอย
สั่งเป็น	มะโหล่นโต้นเต้น	บสมเจ้าตากเงิน	
แนมทอ	ไซระหัดข้าง	สามหัวขาวเผือก	แม่เอย
บาดเวา	ตอนาคราชข้าง	สั่งมาได้เชื้อฟิง	

๑.ดังแมคือจุมกแบน,จุมกแพบ ๒.เกียงหญ้าคือหญ้าธรรมชาติเกียงเป็นคำติด
พันจากกินเหมือนคำว่าหญ้า-ยูเป็นต้น ๓.ทะยานแล่นคือโลดแล่น ๔.ฮุงคือ
นกจำพวกเหยี่ยวแต่สีดำปนแดงนิดๆ ๕.ฮอง คือพระนอพระเนเอาใจ ๖.หิง
คือลูกพรวน ๗.มอนคือหมอนสำหรับเลี้ยงตัวไหม ๘.สานอคือเสียบแล้ว
๙.พาหาคือแจน ๑๐.มะโหล่นโต้นเต้นคือโอนไปเอนมาเหมือนจะหกกลับ ๑๑.
ตากเงินคือตูดปอดหรือท้องยื่นไปข้างหน้าตูดเซขึ้น

คือ พยัคโถมทะโยงเด่น
 มึกราชเนื้อ
 เมื่อ เวาคอดงข้างซอน
 เวาคอดว้ายบั๊กตุ
 ผิบ เป็นดั่งกำปากตาน
 ลีคือ ดั่งเกรื่อหมากน้ำเต้า
 สังกเลาพาโลฮ้าย
 เวาคอ ผ่าจฮ้าย
 เมื่อลี ไชระหัดซ้าง
 เกรงทอ น้ำถวมกลา
 คับบ จันตีไว้ลิเป็นความ
 ยานทอเสียหนอเป้ง
 เสียทั้งเฮือคำค่า
 บได้เสียแต่เบ๊ย
 สักกุนามาเทียวไหว
 นกใส่สังมาฮ้องเจ็ดเจ้ย

๒
 กวางฟานทะยานหมอบ
 สะเนียนพันทั่วไพร หันแหล่ว
 สังกมัจจามจีวเฮือด ๕ เม้นนั้น
 ยังสิดได้สิดไถ
 นอนผืนไหเจ้าเสียง เอาเดอ
 ซอนฮัวหน่วยบมี หันแหล่ว
 บจาดอมพอสหนอย
 ลีเสียเชื้อคางแซง แท้แหล่ว
 ผนลิตินน้ำท่วมทง
 นาสิเล้งชาดเงิน
 นาผางหนาย เดนอ
 ทังแก้วคำเมือง
 ชลทีเนาทา เฮานั้น
 สะเภากากี่ชาดทีน
 คือเฮาสิมี่โชค แม่เอย
 เป็นหลางต่างหลั่ง

๑. พยัคโถมคือเสือโคร่ง ๒. ฟานคืออีเก้ง ๓. สะเนียนคือสะเทือน ๔. จิวคือ
 เหม็นเขียว ๕. เม้นคือตัวเส้น ๖. คว้ายบั๊กตุคือไอ้ทุนหรือควายเขาตัน ๗. ผ่า
 จฮ้ายคือผ่าจัว ๘. ทงคือทง ๙. นาผางหนายคือน้ำเอื่อมระอา ๑๐. เป้งคือพืช
 หญ้าที่ทำไม้กวาดได้แต่ในที่นี้หมายถึงเชื้อพระวงศ์ผู้ใหญ่ ๑๑. เบ๊ยคือวัตถุหนึ่ง
 เหมือนกาบหอยไข่แตกเปลี่ยนจ่ายซื้อแทนเงินได้

เชิญแม่	ทรงพระทัยเยื้อน	เพ็งใจก็ดื้อ ^๑	บ้างแม่
	บ่เสียแต่คำปากเว้า	ความหมั่นก็หากเสีย	
คือ	ดั่งนาเงินทาง ^๒	เป็นบ่า ^๓ ก็กระต่าย	แม่เอย
	บ่ได้เสียแต่กล่า	นา ^๔ เชือกก็ห้งเสีย	
เมื่อ	ไชระหัดด่าน	ดอมขาสั่งเต็นควาง	สานอ
	เป็นดั่งสมเป่า ^๕ งิ้ว	ปิว ^๖ ฟ่งทั่วทะ ^๗ ลึง	นั้นแหล่ว
ความ	ระหัดบ่ขันตีไว้	สิปิวไปทั่วโลก	สาแหล่ว
	สิเกิดหนาวและฮ้อน	ทั้งเอา ^๘ เกิดมี	
กัน	เดือนสติไว้	เดเมย ^๙ ให้บั้นหุ่น	เอาเดอ
	บั้นสุปพระเจ้าไว้อย ^{๑๐}	ผองเท้า ^{๑๑} ชั่วชิวัง	
คิดว่า	จงจิตหมั่น	อันใดมีให้ ^{๑๒} ว่าต่อ	แม่เอย
	อย่าได้โลละของ	ในน้ำบวกลา	
คิดว่า	ยากกอบทอง	ทางปากสั่งเทียวกิน	

๑.เพ็งใจคือตั้งใจคิด ๒.เงินทางคือเป็นที่ดอน ๓.บ่าคือที่เหมือนทุ่งมีดินไม่เล็กบ้างใหญ่บ้างเกิดเป็นหย่อมๆ มีน้ำข้างเป็นบางแห่งภาคกลางเรียกว่า "บาง" ๔.นาเชือกก็ห้งเสียคือนาที่ทิ้งไว้ไม่ทำก็เสียด้วย ๕.เป่างิ้วคือเป่าหุ่น ๖.ปิวฟ่งคือฟุ้งจรวดไป, กระเจายไป ๗.ทั่วทะลึงคือทั่วทุกทิศ ๘.เดเมยคือพระเดเมยโบผู้บำเพ็ญขันติบารมีในพระเจ้าสิบชาติ ๙.ไว้อยคือไหวบูชา ๑๐.ผองเท้าคือตลอดจน ๑๑.บวกลาคือที่น้ำยังไม่มากมีปลาอยู่แต่ร่องน้ำที่ควายนอนเป็นแอ่งให้น้ำขังเรียกว่าปลักควาย

	สีกิดทุกข ^๑ ในอุทร	ปวดพุงเจ็บท้อง	หันແຫ່ວ
ลือ	อาจมีเหม็นฟุ้ง	ดังดมบ ^๒ เหยกลิ้น	
บาด	จี้มูกไหลหยาดย่อย	สังทากันให้เน่าเหม็น	บູ້
	ใจมาสนเทห์ดั่ง	ดอม ^๓ ชิว ^๔ ยากชนเงือก	
	ปลาชิวไล่ต๊อบ ^๕ แซ	หนีไปชน ^๖ หลีบ ^๗ หิน	หน່าย ^๘ เด
ลือว่า	เป็นสังหล่อ	สังมาเป็น	ตาหน່าย
	แบ ^๙ หังละลูกให้	เสื่อเสียง ^{๑๐} พ้าแมว	
	โก ^{๑๑} สังละลูกไว้	ดอมกา ^{๑๒} ผูกเสี้ยว	บູ້
คิดว่า	ลูกจิว ^{๑๓} แมงอง	สังตามกนแม่เสื่อ	
	ปูนดั่งเม ^{๑๔} โผ ^{๑๕} ดัน	เดือนดาว ^{๑๖} บไส ^{๑๗} สอง	แม่เอย
ลือ	หมาสัง ^{๑๘} ชี ^{๑๙} ไสแซ	เนากางอยู่ ^{๒๐} หว่าง ^{๒๑} ดั่ง	
	ฟุ้งเยอเจ้าผู้ ^{๒๒} ปญญา ^{๒๓} กว้าง	ทรงธรรม ^{๒๔} แจ่ง ^{๒๕} สอง	เสียมเอย
พื ^{๒๖} ขอ	ถาม ^{๒๗} ข่าว ^{๒๘} นาถ ^{๒๙} น่อง	ขวัญ ^{๓๐} เชื้อ ^{๓๑} จาก ^{๓๒} กิง	บ ^{๓๓} นอ
	ขวัญ ^{๓๔} คน ^{๓๕} และ ^{๓๖} ขวัญ ^{๓๗} ฟ้า	จากัน ^{๓๘} ก็ ^{๓๙} หาก ^{๔๐} ต่าง	
ขวัญ ^{๔๑} คน	ได้ ^{๔๒} มา ^{๔๓} ขาย ^{๔๔} อยู่ ^{๔๕} ซอน	คน ^{๔๖} เจ้า ^{๔๗} ป่วย ^{๔๘} นาน	บ ^{๔๙} เด
กัน	กิง ^{๕๐} หนาว ^{๕๑} ถื่อ ^{๕๒} ไข	จง ^{๕๓} ใจ ^{๕๔} เอา ^{๕๕} ยา ^{๕๖} พอก	
ชาติ ^{๕๗} ที่	ไข ^{๕๘} หมาก ^{๕๙} ไม ^{๖๐} กาง	ไผ ^{๖๑} สิ ^{๖๒} สุ ^{๖๓} อม ^{๖๔} ปัว	แม่เอย
	หอม ^{๖๕} ดู ^{๖๖} หนา	กิง ^{๖๗} เหลื่อ ^{๖๘} ง ^{๖๙} เหิน ^{๗๐} ทาง	

๑.อาจมีคืออุจจาระ ๒.ชิวคือปลาชิวตัวเล็ก ๓.ไล่ต๊อบคือไล่จับ ๔.ชนคือ
ซอน ๕.หลีบหินคือชอกหิน ๖.แบคือแกะ แบหังคือแบหยาก ๗.จิวแมงอง
คือวัวเขากอม ๘.เอายาพอกคือเอายาใส่ ๙.ไขหมากไมคือไขจากสาต

แหง	เป็นไขงูเห่าช้าง	ใดแท้ไขการ	เจ้าเอย
หมอ	ตามที่หมอยาฮู้	สหายาทอดใส่	
	ฮู้ไขหมากไม้	ได้เป็นไขป่วยยืน	บ่ฮู้
หมอ	ขวัญบ่ยามเหย้า	กองกอยบ่ฮู้ขาว	
	จึงพลัดพรากบ้าน	เหนื่อไต่เที่ยวปัว	แม่เอย
	ตั้งแต่ขวัญป่วยเฮื้อ	ไต่เจ็ดขวบปีปลาย	นี้แล้ว
ปาง	อังการมาเป็นมิตร	จึงเกิดมีโรคต้อง	
	หมอยาเห็นนางช้าง	ผ่นยาทรงปนายเล็ด	ไปนั้น
ไขพิช	แถมต้มไว้	หมากแดงน้อยออกซอน	
	แม่ก็ซอมดูหน้า	เหิงนานเป็นไขบ่ม	นางเอย
แหมทอ	ไขหมากไม้	แถมหมากหางสันใด	
	ให้ฮีบไปหาหมอ	ปิ่นบัวให้หายเสียง	
บ่กร	ปองเดียวตัน	ทางไกลไขบ่สว่าง	แม่เอย
	เพิ่นปัวไขให้แล้ว	คนเจ้าสืออยู่เย็น	
กัน	ที่ตามหาไข	ก็อำเชิงเต็งวาท	สานอ
บ่ไ	จักมานั่งอยู่เฝ้า	ถือฟ้าเหงาผ่น	

- ๑.ป่วยยืนคือเป็นๆ หายๆ ไม่ถึงกับล้มหมอนนอนเสื่อ ๒.ปัวคือรักษา
 ๓.ปวย เอื้อคือเป็นไขเรื้อรัง ๔.หมากแดงคือออกหัด ๕.ซอมดูคือเฝ้าดู
 ๖.หมากหาง คือไขชนิดหนึ่งเหมือนไขทรพิษแต่อาการเบากว่า
 ๗.บ่สว่างคือไม่สว่าง ๘.อำเชิงเต็งวาทคือสงวนท่าที ๙.ฟ้าเหงาผ่นคือเมฆตึงแก่

เมื่อ	ถามถึงไข	ไขกระบวนบู้เรื่อง	แม่เอย
	บ่อยู่ดีสำบายบู้แจ้ง	มัวเวแต่มวนยิน	
ตามแต่	หมอยาเพิ่นบู้	ฝนยาชุมแสงทอด	นันทอ
กันหาก	๒. เห่งกวนี่ปีหน้า	ยาปางสิทอดลง	
	เป็นไขปางสามเดือน	ได้สามขวบ	ปีนี้
ลางเทื่อ	๕. ไขถึงบสอน	ไฟสิฮ้อมปัว	
เทียมคั่ง	นางอุสาบเกยฮ้าง	ฮามบาสดทะราช	นันทา
	นางบเคยกลาวตาน	แถลงเว้าห่อเสน่ห์	
บเคย	เห็นสังเลฮู้	ได้หลงชาติมาพบ	เคนอ
	๖. สายมึงสายแนนมี	หากจงคั่งมาผ้อ	
แนมทอ	บุญหลายได้	มะฉีไซตี้เทียมฟาง	แม่เอย
	ได้แกวมาฟางข้าง	แถงเซ้าหั่งสูงเฮื่อง	
ถือคั่ง	เฮือนหลังกว้าง	บมีแมวมมาเที่ยวท่อง	บตีคาย
	๘. หนูซิงยูทางเตน	แถงเซ้าไลกัน	แม่เอย

๑. ยาชุมคือกลุ่มยาแก้โรคเฉพาะอย่างเช่นจำพวกกระดูกเช่นยาแก้คัมภีร์ (ลมพิษ) ทาน ไขกระดูกต่างๆ ฝนให้ กินทานเรียกว่า "ยาชุม" ๒. เห่งกวนี่คือนาน กวานี่หรือซำกวานี่ ๓. ยาปางคือยาแก้ไข้เกี่ยวกับน้ำม ป้างคือน้ำม ๔. สามเดือน คือเดือนเว้นเดือน ๕. ถึงบสอนคือตัวไม้ร่อน ๖. ฮ้อมปัวคือวิธีรักษา ๗. สายมึง สายแนนคือบุพเพสันนิวาส ๘. เทียมฟางคือเคียงข้าง ๙. หนูซิงคือหนูตัวเล็กๆ ปากแหลมเรียวยาว

	หนูสิมากัดผ้า	แพรวพรรณ	ทุกสิ่ง
กันบ	หากันตั้งไว้	หนูสิเดินทองเที่ยว	
	เดือนเจียงขึ้น	หนาวลมแค้นกิ่ง	เดนมอ
ป็น	เดือนห้าแล้ว	สังหนาวจ้อยต่างหลัง	
	สังขาวขึ้นเดือนสาม	เจ้าให้ขาว	ไปเดื่อ
เดือนสี่	น้ำไหลท่วมกลา	ปลาสิเดินเข้าใส่ไซ	
อันว่า	นาทองช้าง	สังแปนขาดเงินบก	แม่เอย
บาว่า	นาขาวโพธิ์	สังชุมงามเขียวอัน	
หลอน	เป็นดั่งคำแดงตาน	นอนกลางคืนให้คิดฮ่ำ	เอาถอน
	เหื่อไหล จนว่าฮ้อน	สังนอนไขสันสาย	
กัน	ไผหนาวถือไข	อย่าไปไล่ถ่มผ้าหม	แท่นเอ
	บัวคุ่มหมแต่ผ้า	กางสะอันสิฟัดกัน	
กัน	เป็นหีหน่อไม้	ยามย่างไหของแยง	แม่เอย
	ตีนสิตำตอหนาม	สังนั่งกรางทั้ง ไ้	
กันว่า	ในกิ่งข้อ	ขนิ่งทวงถึคฮอดขาว	แม่เอย
	บแจบกะใจมาคั่วฮ้อน	หลังหน้ากะโยงเดินเลากาน	

๑. กันตั้งคือกาวิตติหนู ๒. นาทองช้างคือนาถม ๓. นาขาวโพธิ์คือนาถอน
 ๔. กางสะอันคือนางสนขากรรไกรฟัดกัน ๕. หีหน่อไม้คือกุดทะราด
 ๖. ย่องแยงคือเดินเขย่ง ๗. คีตฮอดคือคิดถึง ๘. บแจบกะใจคือไม่สนทใจ
 ๙. มาคั่วฮ้อนคือกลับตัวฮ้อน ๑๐. กะโยงเดินคือกระโดดโลดเต้น

ผิว่า	จิตย่างไปก้อยๆ	มโนทวงหลงวาด	ก็ตีถ้อน
	ใจสังหลงแปดด้าน	บ่มีฐเมื่อคิง ^๒	สานอ
อัน	เสนหาเกี้ยว	คณิงหาไฟสัว	ไปนั้น
	มันทั้งมิดแปดด้าน	บ่เห็นแจ้งป่องทาง	
กัน	ปลาบมาควบ้อน	พายเฮือไปกิมองเป่า	เดนอ
	แม่นสือเอาพายจุ่มน้ำตายคู้	บ่จวบสัง	
บ่ได้	แห่นไถลเฮื่อง ^๕	อย่าเคื่องใจฟ้าสัว	นางเอย
เมื่อ	เวาใจให้แจ้ง	บ่เห็นบันบ่อนสืไป	
	เมื่อบ่ใจให้แจ้ง	ก็บังวาดเป็นเงา	อยู่นั้น
คิดว่า	บ่ให้มีคำอำ	แวนแขงคณิงแจ้ง	
	แม้งจันให้เผียน	อย่าได้กล่าวทางติ	แม่นอ
บ่อยาก	ให้มีคำเคื่องใจ	เพื่อนสิซังแทงหน้า	
	เมื่อบ่เวา	สือว่าทเต้งหนัก	เจ้าเอย
เจ้าบ่	ไซคนมีนทีน ^{๑๐}	ต่ำสกุลพงศ์เชื้อ	
	เวาเถิงความหวานสั้ม	บ่มีอมเต้งวาท	

๑. ย่างไปก้อยๆ คือไม่พบอะไร ๒. ฐเมื่อคิงคือรู้สึกตัว ๓. ตายคู้คือเสียเปล่า
 ๔. บ่จวบสังคือไม่พบอะไร ๕. แห่นไถลเฮื่องคือเสแสร้งพูด ๖. คำอำคือคำ
 บิดบัง ๗. แวนแขงคือกระจกสองเงา ๘. ด้านให้เผียนคือพูดให้หมด ๙.
 เถียงหน้าคือเบื่องหน้า ๑๐. คนมีนทีนคือคนดีด้น

เมื่อ บ่อไขปากเว้า
 เทียมตั้ง หลาเหม็นหมางฝ้าย
 อ้าวสิเฮ้อ^๑ให้
 แฉว อักสั่งมาเปียบฝ้าย^๓
 เปียบได้แต่ฝ้าย
 แม่ สิหาเทียนใต้
 ถาบนอนญาตให้
 กันว่า อัวบโสดาฝ้าย
 ไม่กำ^๕ผัน

เมื่อน้ำบ่สว่างใจ เจ้าเอย
 สิวางโนไวเป่า เป็นลือ
 กระสันดินกล่อมสว^๒ย
 คณิงหาซาหลอด^{๕ ๖} ซานอ
 ไหมเฮ้อก็หากยัง
 แฉงแสงให้แจ่งสูง^๗ สว่างนั้น
 เล่นเวนเหตุสิมี^๘
 สิซังหลาเหม็นกะตา ตามถอน
 สิไลฝ้ายทุกโน

๑. อ้าวคือเครื่องมือป้อนเมล็ดฝ้ายออกจากเนื้อฝ้าย ๒. สวยหรือกระสวยคือ
 ที่ใส่หลอดด้ายสำหรับทอผ้า ๓. อักคือที่เก็บเส้นฝ้ายซึ่งได้ทำให้เหนียวแล้ว
 เพื่อเอามาทำเป็นเครื่องมือที่ไม่เครื่องมือ ๔. เปียบคือที่เก็บเส้นฝ้ายจากในหลา
 ก่อนนำไปชุบให้เหนียว ๕. ซ้าหรือกะซ้าหลอดคือตะกร้าเล็กๆ สำหรับใส่
 หลอดฝ้ายที่ทอไว้สำหรับทอผ้าอีกแบบหนึ่งทอด้วยชั้นผสมน้ำมันยางเรียกว่า
 "กุหลอด" ๖. หลอดคือที่เก็บเส้นด้ายใส่กระสวยทอผ้า ๗. เล่นเว้าคือขึ้นพุด
 ๘. กะตาคือตะกร้า ๙. ไม่กำผันคือไม่มันผ้าที่ทอแล้ว

กือดั่ง	พื้มชาว ^๑ หา	สีไโล ^๒ เครือเขา ^๓ หูก	ได้อื้อ
	สายสีไโล ^๑ ไม้กำ ^๒ พัน	กำ ^๑ แล้ว ^๒ ก็ ^๓ ข้าง ^๔ ตาม	
ปูปลา	บ่อยาก ^๑ เซย ^๒ ชม ^๓ น้ำ	ทะเล ^๑ หลวง ^๒ ไผ ^๓ ติ ^๔ เชื่อ	ได้น้อ
	แซบ ^๑ ประ ^๒ สงค์ ^๓ เหล ^๔ นน้ำ	น ^๑ ที่ ^๒ กว้าง ^๓ ก็ ^๔ ข้าง ^๕ ใจ	
กือดั่ง	เสื่อ ^๑ สัง ^๒ ห ^๓ ้าง	สีไโล ^๑ ดง ^๒ ก็ ^๓ ตาม ^๔ ข้าง	กะ ^๑ ใจ ^๒ นั้น
	ใจ ^๑ สัง ^๒ ตัน ^๓ ขอ ^๔ หลอ	หนี ^๑ ไป ^๒ ซ้น ^๓ อยู่ ^๔ คอง ^๕	
๕. แหนง ^๑ ทอ	ไโล ^๑ นา ^๒ ทาม ^๓ ไว	หนี ^๑ ด ^๒ ำ ^๓ า ^๔ ชาว	ไป ^๑ ลื้อ
	น้ำ ^๑ ลี ^๒ ำ ^๓ บึง ^๔ โบ ^๕ ก ^๖ จ ^๗ ไว	หนี ^๑ ไป ^๒ โง ^๓ ง ^๔ บ ^๕ อน ^๖ เงิน	บ ^๑ ฮู
จิต ^๑ ใจ	เจ ^๑ าน ^๒ อน ^๓ แส ^๔ ว ^๕ ง ^๖ ฝ ^๗ ัน	ชม ^๑ เซย ^๒ ก็ ^๓ ตาม ^๔ ข้าง	
	ใจ ^๑ มา ^๒ ส ^๓ ว ^๔ ง ^๕ เส ^๖ พ ^๗ ซ ^๘ อน	สะ ^๑ อ ^๒ น ^๓ อ ^๔ ัน ^๕ ก็ ^๖ ข้าง ^๗ ตาม	หัน ^๑ แล้ว
แมน ^๑ สิ	จ ^๑ ม ^๒ ใจ ^๓ ซ ^๔ อน ^๕ ก ^๖ าม ^๗ ก ^๘ ุณ	ได ^๑ เฮ ^๒ ียง ^๓ ฮ ^๔ ว ^๕ ม	ก็ ^๑ ตาม ^๒ ถ ^๓ อน
	จิต ^๑ ใจ ^๒ ห ^๓ ัง ^๔ ไป ^๕ กล ^๖ อม ^๗ ก ^๘ ล ^๙ ัง	บ ^๑ มี ^๒ ฮ ^๓ อน ^๔ ท ^๕ อ ^๖ เม ^๗ ี ^๘ ด ^๙ ง	

๑.พื้มชาวห่าคือพื้มมีขนาดทอผ้าได้ ๒๕ ความ หลักการนับมีว่า ๒ เส้น(ฝ้าย) เป็น ๑ เขา ๒ เขา (คือ ๔ เส้นฝ้ายเครือหูก) เป็น ๑ ความ ที่ว่าพื้มเกาพื้มสิบ พื้มชาวห่า พื้มสามสิบ นับความนี้เป็นหลักคือ ๘ ความเรียกว่าพื้ม ๘ สิบความเรียกว่า พื้ม ๑๐ ๒๕ ความเรียกว่าพื้มชาวห่า ๓๐ ความเรียกพื้ม ๓๐ เป็นต้น ๒.เขาคือฝ้ายที่เกาะเส้นด้ายกับไม้เหยียบทุกสำหรับเหยียบประสานให้ เส้นด้ายขัดกันไม่ให้อยู่ในร่องเดียวกันผ้า ที่ทอจึงเนื้อแน่นด้ายไม่หลุดออก จากกัน ๓.สันขอหลอคือสันนิตเดียว ๔.คองคือดงไม้เล็กๆ ๕.แหนงทอ คือหรือจะ ๖.นาทามคือานาดิดฝั่งน้ำหรือที่มีน้ำท่วมถึง ๗.นาชาวคือนา คองที่บุกเบิกป่าเป็นนา ๘.บึงโบกจคือสระบัว ๙.โง่งคือข้งหรือไหลไป รวม ๑๐.บ่อนเงินคือที่คอง ๑๑.หังคือก็ข้ง

เจ้าผู้	ยีนหนาวหน้า	ผิงลมกือสิ่ ^๑ น	กะใจเด
	วาว ^๒ ยากลงอาบน้ ^๓	สัง ^๔ มาสอนนอยูกิง	
มาอิ ^๕ ดู	โต ^๖ เจ้าของเด	อยากบินบนทางอากาศ	ไปนอ
	พออ ^๗ ยากตายเป็นน ^๘ กน้อยๆ	ทะยานผ่ายสิกล่องใจ	
ถำ ^๙ แม่น	มี ^{๑๐} ปีกตุ้ม	เหมือนดั่งสัก ^{๑๑} กุกนา	ใจนั้น
	สิ ^{๑๒} ป็นปอมเวหา	เมฆพะโยมเหนือฟ้า	
มาอิ ^{๑๓} ดู	พระจัน ^{๑๔} ทรเด	เม ^{๑๕} โมสัง ^{๑๖} มัวมีด	เด ^{๑๗} นอ
ป้าน ^{๑๘} ไค	สิ ^{๑๙} มี ^{๒๐} วาเยศ ^{๒๑} รยู	จัน ^{๒๒} ทรสิ ^{๒๓} แจ้ง ^{๒๔} สูง ^{๒๕} แสง	
น้ำ ^{๒๖} ตาลเอย	เจ้า ^{๒๗} หาก ^{๒๘} หวาน ^{๒๙} กว่า ^{๓๐} ออย	สัง ^{๓๑} สิ ^{๓๒} เล ^{๓๓} มา ^{๓๔} ขม	เด ^{๓๕} นอ
	สัง ^{๓๖} เกิด ^{๓๗} เล ^{๓๘} ง ^{๓๙} ๆ มี	หัง ^{๔๐} ตัว ^{๔๑} ขม ^{๔๒} กือ ^{๔๓} งวัน	
ตาล	บ ^{๔๔} มี ^{๔๕} ไฟ ^{๔๖} ต ^{๔๗} ม ^{๔๘} เค ^{๔๙} ียว	สัง ^{๕๐} เล ^{๕๑} ง ^{๕๒} เป็น ^{๕๓} ขม ^{๕๔} เผ ^{๕๕} ื่อน	ไปนอ
เจ้าผู้	น้ำ ^{๕๖} อ ^{๕๗} อย ^{๕๘} ย ^{๕๙} ว ^{๖๐} ย	สัง ^{๖๑} หวาน ^{๖๒} จ ^{๖๓} อย ^{๖๔} แฮ ^{๖๕} ค ^{๖๖} อ	แม่ ^{๖๗} เอย
กือ ^{๖๘} ดั่ง	กา ^{๖๙} เส ^{๗๐} า ^{๗๑} ผ ^{๗๒} า	ผิ ^{๗๓} น ^{๗๔} จ ^{๗๕} าม ^{๗๖} สะ ^{๗๗} เ ^{๗๘} า ^{๗๙} พ ^{๘๐} ศ	
	บุญ ^{๘๑} บ ^{๘๒} น ^{๘๓} าว ^{๘๔} สง ^{๘๕} ให้	สะ ^{๘๖} เ ^{๘๗} าก ^{๘๘} ัก ^{๘๙} ัก ^{๙๐} า ^{๙๑} ด ^{๙๒} ที ^{๙๓} น	ห็น ^{๙๔} แล ^{๙๕} ว
เจ้า ^{๙๖} อ ^{๙๗} ย ^{๙๘} า	ให้ ^{๙๙} เส ^{๑๐๐} ีย ^{๑๐๑} สะ ^{๑๐๒} ไ ^{๑๐๓} บ ^{๑๐๔} ผ ^{๑๐๕} า	ไ ^{๑๐๖} หม ^{๑๐๗} ค ^{๑๐๘} ำ ^{๑๐๙} ผิ ^{๑๑๐} น ^{๑๑๑} อ ^{๑๑๒} า ^{๑๑๓} จ	
	หัก ^{๑๑๔} พับ ^{๑๑๕} แพ ^{๑๑๖} ง ^{๑๑๗} เม ^{๑๑๘} ียน ^{๑๑๙} ไ ^{๑๒๐} ว	ประ ^{๑๒๑} ส ^{๑๒๒} ง ^{๑๒๓} ค ^{๑๒๔} ี ^{๑๒๕} ้อ ^{๑๒๖} หม ^{๑๒๗} ข ^{๑๒๘} ว ^{๑๒๙} ญ	

๑.มาอิดูคือนิกสงสาร ๒.โตเจ้าของกือตัวเราเอง ๓.ป้านไคคือเมื่อไค ๔.เขศร์
 กือพระพลายหรือลม ๕.เลิงๆมีคือนี่เรื่อยๆ ๖.หังตัวขมคือนี้แล้วกลับขม
 ๗.งวันคือน้ำเย็น ๘.สังเลิงคือน้ำทำไมเป็น ๙.น้ำอ้อยช่วยคือน้ำอ้อยเหลวเป็น
 ดั่งเม ๑๐.แฮคคือน้ำหวานจัด ๑๑.กาเสาวผาคือน้ำขมผา

คือคั้ง	มณฑลแก้ว	กาเสาวหังเฮื่องสูง	แม่เอย
	อย่าให้เสียท่อนผ้า	สีเป็นมุ้งเยียนหนู	
เกราะหมี	หนูจังกัดเชิงผ้า	กาเสาวให้ขาดทอง	ไปนั้น
	บ่ได้กัดแต่ผ้า	กระบวนเอือกี้หากยัง	
ผิบบ	หลัดตีนเชิงผ้า	สีขายหนูเอาก่า	ตามถ้อน
	สังบไปสังซื้อ	เงินเบี้ยสีจมนำ	
บุญมี	หมายสีได้นุ่งผ้า	อินทะนิลสะเกาเทศ	กายพ่น
	แขนสับสอดเสื้อ	สะเกาค่าถีกกะใจ	
	เมื่อสีไจระหัสให้	คอมแมวหนูสีฮู้เมื่อ	นั้นนอ
กัน	หนูซิงยักกิวให้	แมวลีฮู้ฮ่อมกล	
หนูซิงว่า	อยากบินบนผาย	เวหาเหินเมฆ	ไปเด
	แมวบั๊กคำเบ็งสิ่ง ^๕	หลิงเยียมเป็บกะใจ	
เจ้าผู้	เอิมเอิมหน้า	กะทอยาค้างอยู่ควน	แม่เอย
	สีให้ลงมุดน้ำ	ทะยานจั้นลำแยง	ชั้นบ้อ ^{๑๐}
สังคีตว่า	อยากจมใจคำ	จิงพายดงกับซัง	
กัน	บุญวาสนาบให้	ไปคำกั้ขาดทีน	นั้นแล้ว

๑.เยียนหนูคือเศษที่หนูกัด ๒.ขาดทองคือขาดครึ่ง ๓.หลัดตีนคือสงสาร ๔.ยักกิวคือยักกิว ๕.เบ็งสิ่งคือชายตาดู ๖.เอิมเอิมหน้าคือหน้าตาไม่เอาไหน ๗.กะทอยาคือตระกร้าไม้ไผ่สานตาห่างใช้สำหรับเก็บยาเส้น ๘.ค้างอยู่ควนคือตั้งไว้บนชื่อบ้าน ๙.ลำแยงคืออมองดู ๑๐.ชั้นบ้อคืออย่างนั้นหรือ

คิด	อยากดิหนวยแก้ว	เกียนคาอาชะไนย	
	สั่งเล่าให้เสียความคิด	กั้วสะเทินมะณีมา	แม่เอ๋ย
อัน	ความคิดมีหลายข้อ	คือพันเสื่อไว้เส้า	
	กันบ่เว้าแบ่งข้อ	ตาน้อยปล้ำเหลียว	อุนเอ๋ย
เมื่อบ่	จงใจเว้าคำเต็ม	ผ่นจางจิต	
	บาดหาเว้าหลอกหลอ	สั่งเป็นบ่เชื่อความ	นันเด
เมื่อสิ	ใจระหัดเว้า	คอมเสื่อเนื้อสิตีน	
	ฝูงหมุมิกราชเต็น	หมีเม่นสิฟังเพื่อน	แม่เอ๋ย
เทียม ^๓	หมาจอกจกักดงาว	ฝักทองให้หักทอง	
แห่งว่า	กบเจี้ยดยากเต็น	คาบง้าวเป็นหน้อยากหัว	เดนอก
หนูซิง	จาชนซาง	แมวบักคำหัวอะเหย	แม่เอ๋ย
แขว	อยากแล่นเส็งแขงมา	เป็นน่ำหมายสะอาง	
คือดั่ง	กั๊สสะโป่วิ่งตามทาง	เส็งกระต่าย	ไปนั้น
	กระต่ายแล่นสู่ตาบได้	คำนี้ประหลาดใจ	
คือดั่ง	ตามเทียนไต้	ไฟลามไฟสุมอดช้อย	แม่เอ๋ย
	เมื่อก่อไฟสุแล้ว	สิสุมอันอุดยุง	

๑. กั้วสะเทินคือพร้อมทั้ง ๒. แะคือเทียบท่า ๓. เทียมคือเปรียบเหมือน
 ๔. ง้าวคือดาบ ๕. กั๊สสะโป่วิ่งคือเต่า ๖. เส็งคือแขง ๗. อุดยุงคือไต่ยุง

แนมทอ	ยุงยามเดือนห้า	สุ่มเสี้ยกั่มเปลา	แลนอ
ผิ	สิสุ่มอุคแต่ฮัน	ยุงสิฮ้อนฮอมไค ^๒	
	มาท้วสุ่มหลักถึ้ม	สิเสี้ยพินคายคอก	เดนอ
สังบ	หาแผนผา	มาตุ้มใหฮุนทรวง	
	กันสติดยุงถึ้ม	หยิกเม้นกัฮยังเฮือด	หันนา
ไฮกั	หากยังงองถา ^๓	เม้นสิฮ้อนฮอมไค ^๒	
	สังมาเที้ยวทางเว้ง	งมจ้วอยากหลงปา	แท้นอ
เสื่อโครง	ใหญ่มันสิเต้นคาบไส	ตนเจ้าระหวางคง	
	เสื่อสิงห์ซาง	ในคงคือหมูไก่อ	หลายเค
เทียม	คั้งเอาตอนขึ้น	ไปตอนส่งเสื่อ	
	อย่าสิขมวาทเว้า	เซ็งถ้อยคำแจ้ง	
กือดั่ง	ครองราชา	ให้ค้อยเจียมโตไ้ว	
	เหนื่อห้วยอไ้ว	เจียมหน่อโพธิสัตว	กัดีคาย
เพิ่นหาก	มีบารมีเฮื่อง	หน่อโพธิญาณแท	
เสื่อสัง	จะยิบตาให้	หมาโนแสวงเที้ยว	แท้นอ
	เฮือนบ่อมีผาแอมไ้ว	หมาสิเต้นทองเที้ยว	

๑. สุ่มคือจุดไฟ ๒. ฮ่อมไคคือไค้อย่างไร ๓. งองถาคือรอกทำ

เจ้าผู้	แนวเสื่อเจี้ยว	ตาซอนเม็นผ่อ	แม่เอย
	ไผ่ห่อนหนึ่วันไค	เสื่อเจี้ยวสิคุบกิน	
ผิ่ว	เสื่อบมายมเหยา	สังโกธาเอิ้นเฮือก	เสื่อนั้น
	ผิ่บเคยผ้อหน้า	สังกุ่มเอิ้นเฮียกผิ	
อย่าไค	เอิ้นหากอม	ป้อยแซงให้มากิน	ท่านนอ
	ค้ำักหาบักผิตำ	บแมนครองให้ควรวน	
	ค้ำควรวน	อย่าเอามา	เวาตอ
แขนงา	สูงบเตียงโกนอย	สังปองเอิ้นเฮียกแหลว	บคีนัน
	เงาจงโลลาเวน	วาจาเวาทางชั่ว	ถานอ
	อย่าไคเวาค้ำสาย	บคี้	
อัน	หมุหมาเลียงไว	กลางคิ่นไคหอนเห่า	
	โก้นยามเมื่อ	สิแจ่งแพงไวเพ่งคุณ	แม่เอย
อย่าคือ	สัตว์เสื่อซ่าง	จัวควายสานพุ่ม	
	จัวควายสานพุ่มไม้	ทะยามเด่นหั่งคองคือ	แทเค
เยียวบ	ทันเห็นมาสาวสุ	ข้าพคึดมีความคิด	
	ปลาชีวสังมีเขา	ไคโลชนควายสา	
เสื่อไครง	สังมาปองไหว	มาโนบหลังเบ็ง	

๑.ตาซอนคือชายตาตุ ๒.เอิ้นเฮียกคือร้องเรียก ๓.สังกุ่มเอิ้นคือทำไมเรียกหา
 ๔.หากอมคือผีห้าที่เขียนๆ ๕.บแมนครองคือมิใช่ครองธรรม ๖.บเตียงคือไม่
 สนใจ ๗.สานพุ่มคือเอาเขาขวนพุ่มไม้ ๘.คองคือเข้าท่า ๙.เยียวบคือถ้าไม่
 ๑๐.มาสาวสุคือมาลวงรู้ ๑๑.ข้าพคึดคือข้ายัง ๑๒.ควายฮาคือควายชน

ผิว่า	หงษ์คำสังกัมขาบไหว หินแฮ่ไสกว่าแก้ว	ประนมน้อมหมุกา แจ่งสองมณีโชติ	บัฐ
แนมทอ	คาราแสงใส แสงหิ่งห้อย	ยิ่งกว่าเดือนเป็นฮ้าย	เดนมอ
กัน	เวาบอกให้ เห็นตอไม้	เทียมจันทร์สีลืออาจ อำไวบ่ได้ไซ	ได้ลือ
ขอถาม	ฟ้าบ่หยายดินทราบบป็น ขาวผักบุง	อยากเอาตอมาถามขาว ตอไม้ปากบ่เป็น	เดนมอ
อันนั้น	ขอถามขาวมอนอยู่ฮัว หรือว่าในสวนนั้น	สวนเทิงแก้มท่า ยังเขียวอ้วนดั่งเดิม	ไปนั้น บ่นอ
ผิ	ยังสีให้ลูกแบ สังเลามาคั่วฮอน	บ่มีคนเที่ยวเบ็ง ซอนตันเที่ยวถาม	เดนมอ
แม่นสิ	ได้ดินๆ ดิน คนหลักเป็นคนโบ	เดือนเจียงได้ผิงแดด เดือนห้าได้ผางไฟ	เดนมอ
	พายเฮือกาบกล้วย เจ้าได้เฮือกาบอ้อย	สังพายเฮือหลงवाद นะทีกว้างสีคองคือ	แท่นอ ได้ลือ
		สังไปลิมเฮือซวง	

๑. แกมท่าคือติดกับท่าม้า ๒. เดือนเจียงคือ เดือนฮ้ายหรือเดือนหนึ่ง
 ๓. ผางไฟคือผิงไฟหรือย่างไฟ ๔. คนหลักคือคนรู้หลักนักปราชญ์ ๕. เฮือช่วง
 คือเรือแข่ง

คัน	ได้มีปากนกกล้วย	ตนเจ้าสิตึกใจ	หันแล้ว
แนว	ไก่อูกินข้าวกลอง	ในโอบมีอ้อม	เป็นนอ
	ยังกินคั่วหมา	อีกข้าเห็นยังสิโต่ทอหมาคุม	
ชาติ	ที่หมูเหม็นหมางข้าว	สิกินฮักก็ตามชาว	
	หมาแมวไล่ละก้าง	เป็นน่อยากหัว	แทนอ
อันหนึ่ง	พายเรือทวนน้ำ	นะที่หลวงสั่งมากอง	दनอ
โถมบ	มาซอยป่องหว่างท้าย	สิเวลมอวานะที่	
	ข้างมันลอยน้ำ	เห็นเรือเองวางทาว	แม่เอย
คือ	เสือสิตาย	ทาวปากวางเห็นแล้วนายสอง	
	แป่วทะเลกว้าง	โถมวาดพาเว	นางเอย
แหง	เกร็งสะเกาหลวง	สิจุ่มที่นฮามก่า	
	เสียดายโง่สาสน์ห้อง	จันตี่จังกุด	दनอ
ถ้าพาย	วางวาดไว้	เรือสิหลวมเค็งวัง	
	เสียดายกะชาว	สามเสนหวายอิงเคียงกาด	

๑. โอคือขัน ๒. ข้าวหมากคือถึงแซ่ข้าวเหนียวก่อนนี้ชาวอีสานเรียกว่า "หมากข้าว" ๓. เหนียงคือกระเพาะอาหารของไก่อูที่คอไก่ ๔. โถมคือหางเสือเรือ ๕. เองวางทาวคือเองวงคว่ำจับ ๖. ทาวปากคือไซเซเข้าฟั้งป่า ๗. แป่วทะเลคือทองทะเล ๘. ฮามก่าคืออดได้กำขาย ๙. จังกุดคือน้าย ๑๐. กุดคือนั่งร้านที่ติดไม้โถม(หางเสือ) ที่จังกุดนั่งไซไม้โถมหันหัวเรือไปในทิศทางที่ต้องการ ๑๑. เค็งวังคือกลางแม่น้ำ ๑๒. ชาวสามคือยี่สิบสาม

	ดวงมณีโชติแก้ว	ลีเอาไว้ที่ใด	บุญเคย
นางสุ	จันตีไว้	เอาบุญเป็นโชค	ไปถอน
	เอาแต่บุญกรรมแต่งไว้	เมื่อหน้าลี้ค่อยเสี่ยง	
เยียว	ถามขาวหอกตามแก้ว	พระขรรค์เอกมุลเดิม	แม่เคย
	นอนลิ้งมี	ได้คอยคงเพียรไว้	บุเด
อัน	จันสลาแก้ว	เวียงวังยังถือเกา	
นางทอ	เกิดจี๋เหมี้ยง	กินเกลี้ยงบ่ใช้การ	บ่อสู
	จงผัดสีไว้	พระขรรค์ทองป้องถี่	
หากเกิด	เสกสีได้เอาออกไซ	ศัตรูย่านพ่ายหนี	หันแล้ว
	ความเวลานี้	คือพระแสงดาบง้าวแทงทั้งที่หัวใจ	
ผิ	เจ้าคมในฝัก	จั่งสูงเสียงเมื่อหน้า	
คือตั้ง	นาโพนเรือ	ลีเป็นบาจี้กระต่าย	เดนม
	บ่สมกล้านอกบ้าน	คำได้ก็บ่งาม	ได้แล้ว
ผิเป็น	หาโฮ้โหลง	ความจริงก็หากแก้วน	
คั่นเป็น	ดั่งนาทองช้าง	ฝนเอือนก็หากงาม	แท้ตาย
แนวว่า	นาเงินน้ำฝนบ่ฮวย	น้ำเงินขาด	

๑. นอนลิ้งคือของมงคลประจำบ้าน ๒. จันสลาคือที่ใส่หมากพลูต้อนรับแขก
 ๓. บา คือ หุ่นที่คนไม่ทำนามีน้ำจิงบางตอนมีดินไม้เกิดเป็นหย่อม ๆ ภาคกลาง
 เรียกว่า "บาง"

	อินทร์ผ่ายไผดให้	คำแล้วส่วนสิดาย	แม่เอย
อันที่	สังขารถวน	นาโคนิททะเน้ง	
คันว่า	นาคบ่ชมชื่นเหล่น	นะที่น้ำก็ขาดเงิน	แท่นา
ปีใด	เสาร่สูนเข้าเฮือน	อ้งการถวนคำ	
ปีนั้น	ฝูงหมูน่าน้ำท่วม	ก็ปองเอ็นเสียกฝน	ว่าดาย
	เชิญเทโวเทิง	นาเงินให้เต็มท่ง	แด่ถอน
แห่งทอ	ไดคำข้าวกล้า	เต็มล้นอ้งลอม	
กัน	ฝนบ่ตกมาให้	นะที่หลวงน้ำเงินขาด	ไปนั้น
	ฝูงหมู่อื้อพ้อคำ	สิดเลหนาล้ำด้าย	
แนวว่า	นาวาฮาง	ไดวางเสียจอดท่า	เดนอ
	พ้อคำเฮือจมคำเข้า	การขาดทีน	
ผิ	เฮือแพป็น	ลงนอนฮิมหาด	ก็ดีถอน
	เสียคอบน้ำท่วม	ทะเลดินหาดทราย	
ฝนเอย	สังบมาช้อยนาว	ให้ฟ้าฟาดนะที่นอง	แท่นอ
	อันใดมากุมฝน	เอาเชือกสิงขันไว้	
คิดว่า	อยากกินข้าวเหมา	นาทามกลางทง	เดนอ

๑. นิททะเน้งคือหลับอยู่ ๒. ลอมคือกองขังฟ่อนข้าวที่เกี่ยวแล้วและยังมิได้
๓. ลำดายคือดูเปล่า ๔. จมคือบ้น

กัน	น้ำแกงบมาท่วมข้าว	ได้ฮาง ^๑ เหมำคั่งประสงค์	
	เรือสำเภาไปค้า	ให้เอา ^๒ คำมาคิดพอก	แท้เด้อ
เมื่อ	เจ้าไปเที่ยวค้า	ทางนำ ^๓ โชคสิมี	
	ขอถวายผู้บัญชากว้าง	ผญาตีให้แจ่งสอง	เอาเด้อ
ฝูงหมู่	บอดและใบ	ลีเห็นแจ่งฮอมเซิง	
	จงใจตั้งหลังไป	ให้ออม ^๔ ขอบ	เห็นนั้น
เหมือนดัง	ได้ดวงยอดแก้ว	มะณี ^๕ เขม ^๕ ค่าเมือง	
	อย่าได้หลอนหลอกตาน	ให้มันตาเต็มหน่วย	แท้เนอ
ก็อดัง	ตาบอดเหลียวเบิ่งข้าง	เทียมข้างก็ว่าง	
	สมที่คีตจึงหนักไว้	นอระสา ^๕ สน ^๕ ใจข้าว	แม่เอย
เชิญแม่	ทงเนตรเยี่ยม	แย่งข้างเครื่องคำ	
	นอระสา ^๕ สน ^๕ แก้ว	ประมาณแสนควรคำ	ฮุ่นเอย
แขนงทอ	มีทองคำฝายใส่ไว้	เต็มแหม่นอ้งเฮือน	
	ทองคำสามน้ำ	ตามใจลีเลือกเบิ่ง	เอาถอน
กำนัน	เฮาได้หลอมอยู่เบ้า	เลียงแล้วจึงมา	
อันว่า	มณีโชติ ^๕ แดงเขม	ของคามคุณยิ่ง	แพงเอย

๑.ฮางคือข้าวที่แก่วะจะทำข้าวเหนำแต่จะทำเหมือนทำข้าวเหนำขาวอีสานเรียกว่า "ข้าว ฮาง" ๒.ฮอมเซิงคือช่องทาง ๓.ฮอมขอบคือรอบขอบ ๔.มันตาคือ ลิ้มตา, เต็มหน่วยคือเต็มตา ๕.นอระสา^๕สน^๕คือข้าวจากคนหรือขาวของคน

	ย่านท่อเพิ่นให้ซื้อ	สินน้อยบ่หลาย	
กันว่	ในชมพูพื้น	ไผมีให้โสมค่า	มาถ่อน
	แสนที่หายากแท้	มีแล้วหั่งเล่าคุณ	
ชาติ	ที่คำชาวหลาง	ทองสูงก็ดึกคา	แม่เอย
	คาบอดซ้ำตี๋มไบ้	ฟางบ่าสะงาวคน	
	ฟั่งเขยบัณฑิตเจ้า	คาไวให้ลี้ฮ่ำ	แท้นอ
แนมทอ	เอาคำผายใส่ไม้	เต็มบ้องเชิญเจ้าล่าแขง	
	ลำใดเป็นคำแท้	ก็เป็นคำเต็มทอน	คีนัน
เจ้าจ้ง	เปลื้องปิ่นหน้า	คาจ้องให้เบ็งเป็น	
	ฝูงพาลาไบ้	แขงเสี้ยก็แขงเปล่า	สานอ
ต่ำ	คาบอดเหลียวเบ็งฟ้า	มันสิฮู้ฮ้อมไค	
	ใจประสงค์เห็นแจ้ง	แนวซิ่นแกมจี้กั่ว	ปนนัน
มาฮิดู	ตันฝ้ายเด	กุดสะออนก็ยอคข่อย	
ผิ	กั้งบ่มาผายไผดให้	สิขอเอื้อมตั้งแตงา	ดอกนา
เจ้าผู้	กัปปสิฝ้าย	มาอยากแดงก็ยิ่นยาก	ปะโทเด
	หมอนิลหนีจากฝ้าย	สิไปย้อมที่ไค	

๑.สง่าวกนคือพองกฯ เงินฯ ๒.ให้เบ็งเป็นคือดูให้เป็นก็แล้วกัน ๓.มาฮิดูคือ
รู้สึกเอ็นดู,สงสาร ๔.หมอนิลคือหม้อเครื่องขอมฝ้ายเป็นสีตามชาวบ้าน
ทำเอง

ย่านทอ	มีหลายหม้อ	หมุ่หมาสีท้วงเท่า	เคนอ
	จิ้งขอนอมเหนียว	ไววอนเจ้าโศดผาย	แดถอน
บุญมี	ยังสืลอินนุ่งผ้า	แฮจัน ^๒ ทนทองเทศ	สะเกาพุน
เดียนี่	เกิดเคราะห์ฮาย	สะเกาหลมเก็งนะที่	บู้
บุญบ	เคยถนอมฝ้าย	ก็พวนซิดสุดที่อ่าว	แมเอย
	อย่าไคเวาแยงขอ	แผนพันสิเกิดซ้ำ	
กือ	ดั่งไม่มุงเฮือน	เป็นโกบ	
	ต้องมีไม้โกบซ่อน	ปานนั้นจ้งอยู่ฝน	ไคเค
แนว	แปวบนฮาย	เอาหาวยิงเกียนภาค	ไว้นั้น
	ทั้งหญาพร้อม	มุงแล้วสิจ้งไค	บู้
แหงทอ	เคหังเหยา	ลมมาสักลั่วฝน	หันลือ
	สังบหลังเบ็งฟ้า	ลมสิกุมมีคิ้ว	
อิดู	เคหังห้องฝาบมี	หนูสิทอง	เที้ยวแหลว
	แนวเฮือนบไคขึ้นห้อง	หนูสิเต็นทองเที้ยว	
	ความสุขทุกขเฮาเจ้าขอย	ทั้งสองเสมอภาค	กันนอ
อันนี้	บไคเป็นแต่เจ้า	ทางขอยก็ดั่งเดียว	
ก็ควา	อยากจมใจสร้าง	เคหังก็ฮ้างเปล่า	สานอ

๑.ยังสืลลอนคือยังจักได้ ๒.แฮจันทนคือที่ซบด้วยกลืนจันทนหอมมาทางเรือ
 ๓.พวนจีนคือก็สุดซิด

กันมี	เสา ^๑ มีชื่อ ^๑ ตั้ง	ชะ ^๑ ย ^๑ ข้าว ^๑ บ ^๑ คอง ^๑ งาม	
	มี ^๑ ชื่อ ^๑ บ ^๑ มี ^๑ ตั้ง	ชะ ^๑ ย ^๑ แป ^๑ สี ^๑ ไป ^๑ พาด	สี ^๑ โค ^๑ เด
กัน	มุง ^๑ หญา ^๑ บ ^๑ มี ^๑ ตอก ^๑ กั่ว	สี ^๑ ไป ^๑ มัน ^๑ ส้อม ^๑ ไค	
คือ ^๑ ตั้ง	ไซ ^๑ บ ^๑ โส ^๑ ตา ^๑ ตั้ง	นะ ^๑ ที่ ^๑ หลว ^๑ ง ^๑ น้ำ ^๑ ท่ว ^๑ ม ^๑ ท่ง	แม่ ^๑ เอย
	น้ำ ^๑ ใหม่ ^๑ มา ^๑ สอ ^๑ ด ^๑ แล้ว	ปลา ^๑ เต ^๑ น ^๑ แล ^๑ น ^๑ ชม	
แนว	นาม ^๑ ผา ^๑ แพ ^๑ ระ ^๑ โบ	ของ ^๑ หม	
	มี ^๑ ผ้า ^๑ บ ^๑ มี ^๑ เส้น ^๑ ซอ ^๑ น	แพ ^๑ ระ ^๑ ผา ^๑ สี ^๑ ชา ^๑ ค ^๑ กลาง	นั้น ^๑ นา
	มี ^๑ หยา ^๑ บ ^๑ มี ^๑ แนว ^๑ อิง	สี ^๑ สิง ^๑ ไป ^๑ ก็ ^๑ บ ^๑ อยู่	
ผิว ^๑ ว่า	มี ^๑ แต่ ^๑ ขา ^๑ ง ^๑ ต ^๑ ร ^๑ ง ^๑ บ ^๑ ซอ ^๑ น	กะ ^๑ ดา ^๑ น ^๑ แป ^๑ น ^๑ สี ^๑ แอ ^๑ น ^๑ กล ^๑ าง	หัน ^๑ แล้ว
	คิด ^๑ ไป ^๑ หยา ^๑ ย ^๑ ผัน ^๑ แห่ง ^๑ ซ้า	นอน ^๑ หยา ^๑ ย ^๑ ผัด ^๑ ซ้า ^๑ เหม ^๑ ือ ^๑ ย	
คือ	แบ ^๑ ก ^๑ ไม ^๑ เหล ^๑ ือ ^๑ บ ^๑ า ^๑ แล้ว	ไผ ^๑ สี ^๑ ชว ^๑ น ^๑ ซอ ^๑ ย ^๑ แส ^๑ ง	หน ^๑ ัก ^๑ เค
คือ	ตั้ง ^๑ เฮ ^๑ ือ ^๑ น ^๑ บ ^๑ มี ^๑ เส ^๑ าค ^๑ ้า	ล ^๑ ม ^๑ ไ ^๑ ก ^๑ ว ^๑ ก็ ^๑ ซ้า ^๑ ย ^๑ ก ^๑ อง	ไป ^๑ นอ
	มี ^๑ กล ^๑ อง ^๑ กัน ^๑ บ ^๑ มี ^๑ บ ^๑ อน ^๑ ห้อย	สี ^๑ แจ ^๑ วน ^๑ ไว ^๑ ที่ ^๑ ไค	
เหมือน	ตั้ง ^๑ บุง ^๑ มี ^๑ ชา ^๑	หลา ^๑ ไน ^๑ สี ^๑ ก ^๑ ว ^๑ ด ^๑ แก ^๑ ว ^๑ ง	เป ^๑ ียน ^๑ นั้น
	มี ^๑ ไ ^๑ กัน ^๑ บ ^๑ มี ^๑ เส้น ^๑ ด้าย	เป ^๑ ีย ^๑ สี ^๑ เก ^๑ ียว ^๑ ไ ^๑ จ ^๑ ัง ^๑ ไค	
	สี ^๑ ไฟ ^๑ กัน ^๑ บ ^๑ มี ^๑ ฟ ^๑ ีน ^๑ เท ^๑ ียม ^๑ ข้าง	สี ^๑ ไฟ ^๑ ก็ ^๑ ฮ้าง ^๑ เป ^๑ ้า	แม่ ^๑ เอย

๑. ตอกกั่วคือตอกมัด ๒. ชวนช่วยแสงคือช่วยแบ่งเบา ๓. ซ้าคือกระบุงตื้นสูง
เหมือนกองข้าวมีสายแต่ไม่มีฝาปิด คนเฒ่าคนแก่อีสานโดยเฉพาะผู้หญิงชอบ
เอาไม้กับข้าวหาบร่วมกับกองข้าวเวลาไปถวายพระทั้งเช้าและเพล ๔. ไนคือ
เหล็กปั่นฝ้ายให้เป็นเส้น ๕. เปียคือที่เก็บเส้นฝ้ายจากเหล็กไนที่ปั่นเป็นเส้น
แล้วนั้น ๖. สีไฟคือเตาไฟหรือคริวไฟ

ก่อนเส้า	ลิเป็นก่อนเส้าฮ้าง	สามหม้อขาดแกง	
อันว่า	ตาสองกำเหลียวเบิ่งกัน	ตั้งมาคิดเคียด	เคนอ
	คำปากหวานดังอ้อย	หมากนาวส้มกับปาน	
คือ	มีเสือนคันบ่มีบุงข้า	หมูหมาลิหอนเห่า	สานอ
	หมาจิกจอกมันลิซิบแซบ	เว้าตามพื้นไต้ล่างเฮือน	หันแล้ว
อันว่า	หูสองกำตื่นมือ	กุลีฟาดปาก	มึงแล้ว
	จาดาหมาแล้วยิกคว	ถือก้อนไต้ตี	
หมา	มันเห็นปั้นข้าว	ทะยานมองเตนสวบ	กินนั้น
	แสนสิไลอุบเส	บ่มีไต้แล่นหนี	
เออนอ	เดือนหกมาตกกล้า	โนนาให้เลื่อกบ่อน	แท่นอ
	กลาตกไวนอกบ้าน	ดำแล้วก็หากงาม	ดอกนา
อันว่า	สรรพสิ่งแผ่นพื้น	เลื่อกที่แบ่งสงวน	
	ดินตืบตีปลูกฝัง	ต่างกันคฉิ่งไว้	หันถ้อน
แนมทอ	ของเก่ายังไปกู้	สังปลูกใหม่มาแทน	แท่นอ
ผี	จักมีอันตาย	จักเกิดเจ็ญโหยฮ้าย	
	สัตว์สิ่งเนื้อ	หมูหมาเปิดไก่อ	เขานั้น

๑. ยิกควคือยักคว ๒. เตนสวบคือกระโดดจับ ๓. อุบเสคือควาดีให้หนี ๔. คฉิ่งคือคฉิ่ง, คำนึง

กัน	มีของบ่มีผู้อยู่เฝ้า	เป็นเจ้าบ่อนยัง	
	สาสน์ได้อากถางทางให้	ทางดีให้เจ้ายัง	ไปด่อน
ผิเจ้า	มักเส่นเลี้ยว	ทางเว้งก็หากมี	
	สาสน์แบ่งจัวให้	จัวคำให้เจ้าได้	ไปด่อน
ดีกว่า	ลอลองน้ำ	งูแจ้เจือกสิกิน	เจ้าแล้ว
อันว่า	จงกรมแก้ว	จัวคำหังคูอาจ	
	ไวแก่นักปราชญ์เจ้า	บุญกว้างนั่งครอง	หันแล้ว
ฝูงหมู	พาลาโบ	สิไปตามก็ยืนยาก	
เขานัน	สู่แต่ทางแปร่ม้าง	สอนได้บ่เชื่อฟัง	
เขานัน	สู่แต่ทางเทียวไหว	ตานายทั้งสี่	แม่เอย
คือ	ทางอบายมุขโลบเลี้ยว	เทียวม้างศาสนา	
	เชิญแม่ทองพระทัยเขื่อน	พอสะงาวไว่ก่อน	แม่เอย
๕' หน่งทอ	๕' สิวาให้แจ้ง	๕' เมื่อหน่าก็จึงฟัง	
	เมื่อบ่อยากเว้า	๕' สังกันปากหนหวย	แท่นอ
คือบ	อยากเว้าพอให้เผิ่น	ซังโต	
	กันบ่ไขวจา	กะอ้งในพุงไส้	

๑. จัวคือสะพานไม้ลำเดียวผูกกราวจับเดินข้ามที่ลุ่มหรือลำน้ำลำห้วยได้ ๒. หังคู
 อาจคือกึ่งงามดี ๓. พาลาโบคือคนพาลสันดานหยาบ ๔. พอสะงาวคือชั่ว
 ประเดี้ยวหนึ่ง ๕. หน่งทอคือถ้ำจะ ๖. ก็จึงคือจึงก้อย

แนว	กระเทียมหอมเป็นเพี้ย	อย่าได้เอาเข้าในหอ	บัดนั้น
	เหื่อคนเฮาสีแดงคัม	เป็นฮ้ายยิ่งกว่าเทียม	
	เทียมหอมแก้ว	ปนโงยแกงลาบ	ก็ดี
เหื่อคน	สังเหม็นกว่าแสง	ดังตี่เจ๊เปิดหนี	หันแล้ว
ถ้า	ผักเทียมบัวแกมลาบก้อย	ลิหลงปนลิ้มแกง	น้วนัน ^๕
	มือบออัลปั	ให้เป่าเสียฐานฮ้าง	
มือจ่ม	วาบเก็บผักนี้	หุงแกงต้มแจ่ว	มึงเอย
อดพอ	เขื่อนฮอดหม้อ	ลิหลงฮู้เมื่อหอม	
บ่ไซ	แนวนามเชื้อ	สกุลงค์ผักกาด	แม่เอย
จิง	บ่ได้เก็บใส่ซา	กลัวย่านสิแปดมือ	
บ่ไซ	วงศ์นามเชื้อ	กระเทียมหอมผักบัว	แท่นา
เพิ่นนั้น	เชื้อชาติเลียน	ป้องกันล้มกิน	หันแล้ว
	อดพอผายโศดเขื่อน	ได้หลงชาติมาพบ	
ปูนแก้ว	มีเวรหลัง	จิงได้มาเห็นเจ้า	นั้หนา
กันบ	อยากปากดำน	เห็นเงาแด่พอสง	ก็ดีถ้อน
ก็คอยาก	ดำนไต่ถ้อย	ขอเว้าฝากความ	

๑.เหื่อคือเหงื่อ ๒.โงยคือโง ๓.ตี่เจ๊เปิดหนีคือเมินหน้าหนี ๔.เทียมบัวคือ
กระเทียมและหัวหอม ๕.น้วนันคืออรรยดี ๖.มือบออัลปัคือไม่ปล่อย
วางทิ้ง ๗.เขื่อนฮอดคือเอื่อมถึง, พุดถึง, คมถึง, คิดถึง ๘.อดพอผายโศด
เขื่อนคือได้โปรดกรุณา ๙.ปูนแก้วคือเป็นเพราะ ๑๐.พอสงคือหายห่วง

	อย่าว่ามาแถลงว่า	ให้เคื่องใจจ้งถามข่าว	ว่านา
อดพอ	ยังอยู่ท่า	ถามแล้วสีดาวคืน	ดอกนา
ก็คอยาก	ไปยามเจ้า	หนทางหลวงสั่งมาแถบ	
	มีแต่ไม้ไก่อ้วคว่าง ^๒	ฮิมฮัวเอี่ยมหนาม	แทนอ
เจ้าผู้	เอี่ยมเอี่ยมหน้า	หมางกลอนกั้วตอก ^๕	สะย้วนัน
	ยิงลมขัดควาควัว	สะยัคังจ้งคองกือ	
ถามหา	กับบ่วงแสว	หนูซึงให้ข่าว	มานัน
	เฮ็ดเพศตั้งเหลี่ยมไว้	เอาแพรคุมห่อโต	
ความเอา	เป็นยาแก้ว	พอชิมคูก็ฮูขาว	เอาถอน
	พอบจับทองแดง	ทางเส้นยี่ดยาว	
ธ	แหงทอ จนกรวาม	อาชะไนยมณีกาบ	เฮานั้น
	แสนได้ขี้มากานกล้วย	เสมอเผื่องเกินกัน	
เฮานี้	ยังอยากขอยู่ชน ^{๑๐}	แผ่งข้างเพ็งเงา ^{๑๒}	แม่เอย
	พอได้เยะชะของเต็น	ปองยากปองเสนห์	

๑. ดาวคืนคือกลับคืน ๒. ไก่อ้วคว่างคือเต็มไปด้วย ๓. เอี่ยมหนามคือล้วนแต่หนาม ๔. เอี่ยมเอี่ยมหน้าคือหน้าตาไม่ว่าไหน ๕. กั้วตอกคือมัดด้วยตอก ๖. ยิงลมคือเป่าลม ๗. บ่วงแสวคือบ่วงแร้ว ๘. เฮ็ดเพศตั้งคือจัดตั้ง, วางตั้งไว้ ๙. แหงทอคือเท่ากับว่า ๑๐. เสมอเผื่องคือเท่าเทียม ๑๑. ขอยู่ชนคือขออาศัย ๑๒. เพ็งเงาคือฟุ้งไปบุญ

	พอได้เขาย่องเด่น	ป้องยากป้องเด่น	
จั่งสิ	สมกะใจจิต	แจบทางคณิงไว้	หันถ่อน
เจ้าผู้	บริสุทธิ์แก้ว	ให้ลองชิมสักเทื่อ	บ้างแม
	ทุกขมาฮอดเจ้า	จั่งเอาช่างเบิกหนี	
ผิว่า	สมที่คิดจี่มาแก้ว	มะณีกาบทะยานเหาะ	ไปแล้ว
	สาสน์ได้อือกันไชย	สิคอยตามตีนมา	
จั่ง	ขอยอมือไหว	บาพากัมขาบ	สนอยนั้น
	กว้างแหบาคกว้าง	กวมกอนท้าววง	คือคั่ง
	ดึกปลาอยู่น้ำ	ในขอบชมพู	แลนา
ปลาบ	หอนบินบนหนี	เมฆพะโยมไปได้	
ผิว่า	แหใหญ่กว้าง	อ้อมขอบจักรวาล	แลนา
	แสนสิบนบนเหาะ	สิ่งใดสิหนีมี	
แนว	เขียดเหม็นหมางน้ำ	ซังฝนยิ่งกว่าแดด	ตามถ่อน
	สังสิหาควาสุง	สิแหงนหน้าชะหังว้าว	
ผิว่า	กบจงสะหาวเว้า	เอาไซไปเซียง	ไว้แล้ว
หมา	จิกจอกสับสอเว้า	ควายช่างทัวไพร	

๑.แจบทางคณิงไว้คือสนิทใจ,สมใจจิต ๒.สักเทื่อคือสักครั้ง ๓.บ้างแม
คือบ้างนะ,บ้างสิ ๔.กันไชยคือดาบอาญาสิทธิ์ ๕.สนอยคือสัณนิท ๖.กว้าง
แหคือทอดแห ๗.เมฆพะโยมคือคันเมฆ ๘.หนีมีคือหนีรอด ๙.สิหาควา
คือจะตามล่า ๑๐.ซุงคือเหยี่ยวใหญ่หรือนกอินทรี ๑๑.ชะหังว้าวคือหน้า
หาวเราะ

หมาจอก	กวางฟานสู ^๑ ชินอนอยู่ข้างเสื่อข้าง เสื่อ ^๒ นอนนบไหว แมวบคิดไครมา	เหม็นเสื่อน่าผางหนาย เดนอ บมีสูเมื่อ ^๑ ถึง ได้นอ
หมาจอก	เขียนจันตันไม้ มันทะยานคนเหาะ	กวางฟานสัตว์ดำ หนูซึ่งเต็นตั้งแด่มัน
ยังสี	๒ โคจรผาย ไปเที่ยวผกจอบ	ประสงค์หล้าหลังสัตว์ เบ็งเด เมฆพะโยมกุงฟ้า
เบ็งมัน	เที่ยววอนไหว ๓ อยากจันตันไม้สอง	แสวงหาช่างใหญ่ ใจนั้น เนื้อควายช่างคำกิน
จอก	สังพินลินเว้า แปงเว้าลายลัน	เสื่อสาขหลายเหล่า จอกเอย มองเนื้ออยู่ไพร
มันว่า	อยากกินจัน ว่าสกินพวกเนื้อ	อยากเอาเสื่อมาเป็นเสื่อ เดนอ เจียมหน่าหอเสนห์
เสื่อ	๑ จิงขบคาบทัน อันนี้ ๒ อุปมัยให้	จัวควายเต็มดอก นั้นหนา เหม็ดเกลี้ยงบให้เหลือ
อยากให้	๓ เพิ่นตายโตตาย จื่อไว้	หมุหมามาสับสอ พุงใส่สวบกิน นั้นแล้ว
		จิงไฮคนถอย จิงไฮคือ บ่ดีกรอง แท่นา

๑.สูเมื่อถึงคือรู้สัตว์ ๒.ผกจอบคือแอบจับ ๓.พินลินเว้าคือกระดึ่มกระเหลี่ย
๔.จิงไฮคือจัญไร

ฟังเข	หงษ์คำสังบ่ลงลอยน้ำ	สังขารปีใหม่	
	มาเสียดายนาทองช้าง	ลีซามกล่าขาดเงิน	แทน
หงษ์	ลงลอยน้ำ	เฮือคำลีซามท่า	
	หงษ์บลงเหล่นน้ำ	คินสิแห่งไผ่ผ่ง	แม่เอย
น้ำเล็ก	มาเล่าตื่น	ลีเป็นหาดทรายมูล	
	หงษ์บลงมาลอย	ลีไผ่ผ่งคินแห่ง	หันแล้ว
ฝูงหมู	ชาวอุณคำในเมือง	อย่าไคซ่งท่า	แทน
	หาเฮือจอดค้างไว้	ยังลีไคไผ่ผ่ง	
	มิกราชสังปะไลหญ่า	สังเป็นตาแหงหน่ย	กวางนั้น
ช้าง	สังละไมบ่งไม้อ้อ	หนีเว่นเปิดคง	บู้
	กุมภีแซ	หนีวังเวินเปิดหน่ย	
เบ็ง	ปลาสวายและกาว	ลีวางน้ำเปิดวัง	กุ่มนั้น
ชิงหัง	กระสันแคคิน	ตอมลมอยยากผึ่งแดด	ลีคือลือ
	ปลาแข็งกระเคิดบ่อน	บินผ่ายเมฆพะโยม	ไปแล้ว
แสนลี	ตามใจกุ่มกะแยงชีว	เชิงวาด	ก็ตามถ้อน
	บ่ไคฮ้อนเมื่อใจ	นอนแล้วหังอ้อมตา	
เทียมดั่ง	เดเมย์ไบ	จันตี่ดั่งเที่ยง	ไวเคือ

๑.สังขารปีใหม่คือขึ้นศักราชใหม่,ปีใหม่ ๒.นาทองช้างคือนาถม ๓.ลีซามคือ
จะหมดจะขาด,จะไม่มี ๔.ไผ่ผ่งคือผุ่นกุ่ม ๕.มิกราชคือพญานือ ๖.สังปะไล
คือปล่อยาว,เมื่อ ๗.ชิงหังคือนูเล็ก ๘.ลีคือลือคือจะเข้ทรี? ๙.หังอ้อมตา
คืออ้อมตา

นางเพื่อ	บุญหิ้งนำวส่งให้	ชีวิตเดินทั่ววัง	
	นำมหาสมุทรบ่หอน	บกขาดแหงทะเลหลวงบ่เงินขาด	
	ฝนบ่ขาดจากฟ้า	สีไปฮ้อนฮ้อนได้	
อันฝูงชาว	คุณการ	กะเลิมบีกโตใหญ่ๆ	ทะเลนั้น
	บ่หอนได้คึดเต็น	มองกึ่งนางหวี	
ผิว่า	ควายบ่กินหญ้า	อย่าไปจ่มเขาหัก	แท่น
	หมูป่กินฮำ	อย่าไปคึดงเวอ	
แนว	หมาบ่กินข้าว	เอั้นหาก็เสยมั่ง	แม่เอย
	ควายบ่กินหญ้าป้อ	แสนสิป้อนก็เล่าตาย	
คือคั่ง	โนเหม็นหมางฝ้าย	สิขโนใหม่มาใส่	สิคือลือ
	อิวบ่ควรวุ่นฝ้าย	แสนสิป้อนก็เล่าฮุน	
แห่งฮู้	ทำโตเอโกไว้	วางเฮือให้ลอยล่อง	ไปนั้น
	โทมบ่มาชอยป้อ	วางท้ายก็ช่างกรรม	
เมื่อสิ	คำโกกุ่ม	ก็แก้นกึ่งเคื่องเปิด	แท่น
	ว่าอยากตึงซัด	เสียดกาก็เคื่องฮู้	
บั้งว่า	สิตีเปิดถ่ม	ก็ซังเหม็นหมางโก	เป็นลือ

๑. คุณการคือปลาคุณ, ปลาการ ๒. กะเลิมบีกคือปลากะเลิมและปลาบีก
 ๓. กึ่งคือปลาช่อนตัวเล็ก ๆ ๔. นางคือดาขายดักปลา ๕. หวีคือสวิงดักปลา
 ๖. อิวคือเครื่องมือป้อนแมต็ดฝ้ายออกจากเนื้อฝ้าย ๗. ฮุนคือไม่พอใจ, ไม่เอา
 ด้วย ๘. โทมคือหางเสือเรือฮีสานเรียกไม้โทม ๙. โกกุ่มคือโกหางสั้นหรือไม่มี
 ขนหาง ๑๐. ตึงซัดคือตึงประชด

	ฝูงหมู่เห็นและสูง	ทวงสืบเบื่อง	
พ่อยาก	กะยิบตาให้	ซังแมวเห็นบั้งเจียด	เดนอ
บาดว่า	ปลาย่างอยู่ใกล้	โยนให้ก๊บกิน	
	ไก่หากอองสะหองฮ้อง	โงเสียงสะหาเสียด	ไปนั้น
ลือทอ	สูงบ่เตี้ยโกนน้อย	หากบินเจียดเจ็ด	
	เจ้าหมูหนุซิงน้อย	อยากกุ่มกินสูงแล้ว	แทนอ
แหงทอ	สูงบ่เตี้ย	ก็วอนป้อยอยากให้มา	
	รูปได้เที่ยวชอกกัน	ลักลอบกินกบ	สังเค
เจียดนั้น	เป็นอาหารงูกิน	สังเลาไโลวางวัน	
	ฝนมันแล้ง	เมฆาก็แปนเป่า	
	เจียดก็ป้อยค่าฟ้า	ฝนแล้งเสียดลม	นั้นเค
	กบเจียดน้อย	บ่สงขำน้ำไฟ	
สังมา	ปะโหม้นเน่าเหม็น	หมู่งทั้งสูง	
	ไก่เลाप้อยขาวก้อง	ล่อเสียดซังเปิด	เดนอ
เปิด	เสียงไก่จัน	ได้ล่องลอยในน้ำ	
อัน	ในโลกนี้ตั้งถอยฮ้ายแท้	ป้อยแคดซังฝน	แทนอ
เขาสิ	เอาอันใดมา	เป็นเชื่อนแข็งเขาไว้	
ฟังเยอ	เจ้าผู้บุญญากวาง	ครองตาให้ครัสสอง	เอาถอน
	พระเจ้าเทพเทศน์ไว้	เป็นห้องก็จั้งใจ	

๑. ทวงสืบคือใจระทึก

แห่นาง	แห่ทรายกลายเป็นแก้ว	ชายโง่งเป็นโสด	แท้แล้ว
	กลายเป็นแก้วแท้ๆ	ก็ยังเอ็นแฮสะคอน	แม่เอ๋ย
เยียวว่า	กระแด่ส่งมาจากาน้ำ	นะทีหลวงให้เงินขาด	
	กุงกั้วกุงสิเต็นตึ้นน้ำ	ให้ฟองกลั่วทั่ววัง	ได้นั้น
๒		บ่ทันเห็นก็หนวยิ่ง	คิงนอ
แด่นฟัง	พอยากตือกลม	สั่งจาเวอวดสะหา	
	แป้แหลหลังโก่งกุง	จงใจอยากเต็นจี	เสื่อเด
กือเห็น	เสื่อเจียบใบ	กินเจ้าเมื่อสิดง	
ผิ	ย่านเสื่อโครงเจียว	ไปแย่ห้าเสื่อ	แท้เดอ
	อย่าคิดเอาไม	คาบคอกินเจ้า	
มันสิ	กะโยงคุบ	พวกเสี่ยว	แท้เนอ
	มีของให้เจือจาน	ยังสิดได้ชอยดี	
บาดหา	งูเจียวมาแล่นเกี้ยว	อ๊กกินมันบ่สูง	แม่เอ๋ย
	หลักความกินนั้น	ไผสิดได้ชอยอวน	บ่สูง
บาดหา	แมงคาแล่นเข้าหูเจ้า	สิดเป็นฮังนกเปิดป่อง	
	สั่งบ่สระผมยาวยุ่ง	โสมหนากี้จิงงาม	แม่เอ๋ย
เชิญ	เจ้าสระส่วยล่าง	สัตว์ถ่อยเต็ยจมาณ	แท้เดอ
	อย่าได้เปรียบหมู่ใบ	เกลือกคิงสิควากลั่ว	
แห่นาง	เอาตมติดทา		

๑.แฮสะคอนคือหินแร่ตามหาดที่ตั้นเงิน ๒.แด่นคือพระอินทร์หรือเทพเจ้าใน
 นิยายของคนอีสาน ๓.คิงคือร่างกาย ๔.แป้แหลคือท่าแสดน ๕.กะโยง
 คือกระโดด ๖.หลักความกินคือหางของกินหรือแอบกินคนเดียว

คือคัง	ไคควาแซง	กลายทางก็ همینสาบ	กลืนนั้น
	เขาสูกินแต่เหล้า	พะอัยกลัวเกลือกควา	
ชาติที่	๒ จัวควายหลาง	ประสงก์เกียยังหญ่าอ่อน	เคนอ
	คนเฒ่าหัวหงอกแล้ว	ประสงก์ซ่อนจ้อจี	
เดี๋ยวนี้	มาสั่งมาเปิดหญ่า	หนีไปกินไปไม้อ่อน	เคนอ
	เที่ยวเลียกินน้ำค้าง	หนองน้ำก็บ่กิน	
เทียมคัง	เมธีเจ้าทงคุณ	แหงหนาย	
	มองเห็นโลกทอหมากบ้า	คณิงแล้วหนายกะใจ	
บ่ได้	ยินดีด้วยทางศีล	ให้ใสสอง	
	การครองเรือนแคบเข้	พิจารณาแจ้งเกิดหนายแหง	
อันที่	พาลาใบ	เดียจจันสัตว์ถอย	มานั้น
	สังคัฏุมเอาช้าง	อาชะไนยเทียมแอก	สี่คือสี่
แนมทอ	๖ สุขบเลิงอยู่ลวน	ลมตองหล่นเหลือง	
	อาชะไนยมา	๗ บ่โสดาคอมหึ่ง	เสียนั้น
เจ้าสั่ง	มาละเครื่องไว้	ให้สามฮ้างบาดแล่นไป	
	สายบังเหียนม้า	คามือเคียนคาค	ไปนั้น

๑.พะอัยคือกลืนไอ ๒.จัวควายหลางคือวัวควายแก่ ๓.เกียยังหญ่าอ่อนคือกินหญ่าอ่อน ๔.จ้อจีคือแตกซอหรือสาวกาคัด ๕.ทงคุณคือทงคุณวุฒิ ๖.สุขบเลิงคือสุขไม่ตลอด ๗.บ่โสดาคอมหึ่งคือไม่สนใจ, หึงห่อที่แขวนรอบคอมา ๘.ฮามฮางคือรกร้าง

บัด	ของอื่นนั้น	ตั้งสามฮ้างจากมือ	
อัน	อานเทิงหลังมา	ดูยู่โลกแล้วขี้ฝุ่น	เสียแล้ว
คือ	หมาจอกได้สุบ ^๒	เก็บแถวตาซาบปล้ำคอย	แทนอ
	หมาจอกได้ทอนแก้ว	มะนิโซติมหาจักร	แม่เอย
มันตั้ง	เอาโตปูน	เปรียบเงาเทียมช่าง	
	เหือคมติดหัวแล้ว	สีลิ้มพายบ่เตื่องต่อ	คือลือ ^๓
แนวว่า	ของบ่ดีเปิดไว้	ทอเส้นด้ายก็จิวกุ่มทั่วถึง	
	กาคำเอ็นขนขาว	อยากแถมถ่าย	กานัน
คิดว่า	อยากให้ขาวมันจึงลง	อาบน้าบ่โดยได้กั้งคณิง	
	หมาจอกไปเที่ยวบ้าน	ได้เก็บสุบตีน	มันนั้น
เบ็งมัน	เฮ็ดโตมันจงหอง	ให้ใหญ่สูงเพียงช่าง	
หมาจอก	ได้กินมุตกุดแล้ว	คือได้เกิดเมืองสวรรค์	เคนอ
	คือคั่งกนตาฟางกุก	โคสองเห็นเงาซา	
เวว่า	เออ! ซาของช่าง	ตั้งคือเจียงไม้ขอนแก่น	แทนอ
	ตาช่างหนว้นอยๆ	บ่สมเนื้อส่วนโค	
ชาติที่	ท่ามะโฮงเหลื่อม	เฮืองแสงใสสูง	มะนิมัน
	แนวมะนิโซติแก้ว	คมกลัวบ่หอนหมอง	

๑. ดูยู่โลกแล้วขี้ฝุ่นคือดูเหิงอู่ไกลที่มันเปื้อนฝุ่น ๒. สุบเก็บแถวคือสวมรองเท้าศักดิ์สิทธิ์ที่สวมแล้วพาเหาะได้ตามนิยายเก่าๆ ว่าไว้ ๓. คือลือคือจะเข้าท่ายูรี?

ผี ^๑	เจียมกะแจแจ ^๒	แนวนามเสื่อโครง	ตามถ้อน
	สามหันท่าเพสไว้ ^๓	สั่งเจ้าให้หลีกไกล	
อิดู ^๔	เคหังหอง	หวายอิงเกี่ยวคาด	เดนอก
	บอจตั้งอยู่ได้ ^๕	ลมเทงห่อฝ่น	
อันว่า ^๖	เคหังชาย	เป็นทางหนูได้	ไปแล้ว
	สั่งมาเสียโกบซอน ^๗	สะยัวขาวจ้อขาง	
เยียวทอ	เสียสะยัวคำ	อิงลมทั้งจ้อ	เฮือนเอย
	มีแต่แปเหลื่อแต่ขาว	สิวางไว้ที่ใด	
คันว่า ^๘	ตามใจเผ็ง	สีไลเสียก็เป็นฝุ่น	เสียนอ
	คันบับันเปียงไว้ ^๙	ก็เป็นแบ่งฝุ่นผง	
บขางว่า	สีตั้งถัม	ให้กากินแองจ่ม	ไปลือ
ฝูงหมู่	เห็นและสูง	ทวงสะอั้นจ่มหา	
แนว	คนหลักเป็นคนใบ ^{๑๐}	ใจเบาคิดบถี้	เดนอก
	บเคยเห็นมาควู้ ^{๑๑}	สั่งเอาช่างแลกแนว	

๑.ผีคือธำไม ๒.เจียมกะแจคือระมัดระวัง ๓.สามหันคือสัตว์ตระกูลवादแต่มี
 พิชรายยิ่งกว้างจงอาจ ๔.อิดูคือสงสาร ๕.ลมเทงห่อฝ่นคือลมฝ่นกระหน่ำหนัก
 ๖.เคหังชายคือบ้านโยกจนเสียดศูนย์ ๗.โกบซอนคือหลบล้างควาหรือกระเบื้อง
 สองปีกที่มุงเชื่อมหลังคาทั้งสองข้าง ๘.ใจเผ็งคือจี๋ฝิ่งที่ยังมิได้ต้มหลอมหรือ
 บันให้แป้น ๙.บันเปียงคือทำเป็นก้อน ๑๐.เห็นคือชมดหรืออืเห็น
 ๑๑.คนหลักคือนักปราชญ์ ๑๒.บเคยเห็นมาควู้คือไม่สนใจใคร่ตรง

แหวงว่า	พอยากไต่ลงน้ำ	สิ่งเสื่อผัดล้อยู่	สานอ
	เมื่อลิขึ้นต้นไม้	ผัดกล้วยานเงือกงู	
ฟังเขอ	๒ อีสู่เจ้า	ทั้งนาคราชขุนาก	ฟังด่อน
อันว่า	ชีวและกุง	สิกุมช้างบไซการ	
	เมื่อปไซระหัดให้	ก็เป็นความฟังชัน	แม่เอย
คือว่า	กาอยากเตนชวงเหลน	เส็งมาแลนดี	
	อัสจรรยใจแบ	สังเหม็นชีวหย้าแก่ๆ	แท่นอ
กวางว่า	สิดลงเหลนน้า	นะที่กวางไหสว่างใจ	
	หนูซิงท่าตะปะให้	แมวบั๊กคำกัมขาบ	หนายเค
แหวงทอ	แมวไจจามบได้	หนูซิงเตนคูปแมว	
	ไห่ค้อยขันตีไว้	พอชามมีไซค	แท่นอ
๑๐	๑๑ อดพอ	๑๒ ๑๓	
	ไดออยสับมือ	ก็หลอนไคคังคณิง	
	จมิกะใจหมั่น	หนาวมาไซจับสัน	เดนอ
๑๕	๑๖	๑๗ ๑๘	
มกว่า	อยาตุมแผนผา	ไลไวก็สว่างหนาว	ดอกนา

๑. ฟังเขอคือฟังเอานะ ๒. อีสู่เจ้าคือเทพฝ่ายมารมีท้าวเวปจิตเป็นหัวหน้า
เป็นศัตรูกับพระอินทร์ ๓. ฟังชันคือไม่รู้จัก ๔. เตนชวงเหลนเส็งคือวังแขง
๕. แบคือแกะ ๖. เหม็นชีวคือเหม็นเขียว ๗. สว่างใจคือสบายใจ ๘. แหวงทอ
คือถ้ามั่นว่า ๙. พอชามคือจนกว่า ๑๐. อดพอคือขอให้ ๑๑. ได้สับมือคือ
อยู่เป็นวันๆ ๑๒. ก็หลอน คือก็จะ ๑๓. คังคณิงคือคังใจคิด ๑๔. จมิกะใจหมั่น
คือตั้งใจมั่น ๑๕. มกว่าคือแม่นยำ ๑๖. อยาตุมคือไม่ห่ม ๑๗. ไลไวคือละไว้,
ทิ้งไว้, ปลอยไว้ ๑๘. สว่างหนาวคือหาหนาว

	แมวนอนไข	ปูปลาสังมาเคียด	แม่เอย
สังบ	คิดว่าแมวป่วยแล้ว	ปลาสดินอยู่เลิง	
คิดว่า	เอายามาแก	แมวจะชื้อเจ็บป่วย	
ชาติที่	หมากไม ^๓ คาง	ยาแก้ ^๕ บดอง	แท้แหลว
	มาอยากตามแต่เกา ^๖	คนป่วยได้เป็นหนัก	
	ตั้งแต่อาทิตย์ตั้ง	อังการจันทร์มาเป็นเพื่อน	
คือ	พุธ-ปะหัสยังอยู่หน้า	ประสงคว่าฝากความ	
	ศุกรบมีทางฮอน	โกยภัยสักสิ่ง	
เจ้าอย่า	ได้จงจงนำว	ดินกลัวเกลือกผง	
	จันทร์บได้จำขวัญไข	อังการหังพาป่วย	เจ็บนั้น
แนมทอ	อาทิตย์ข้าบอกให้	จันทร์ก็อยู่เมื่อกล ^๗	
	เสาร์เป็นใจท้าว	อังการจิงพาป่วย	แม่เอย
คือ	ราหูไคกลอมกลิ้ง	จันทร์เศร้ามีมัว	
	ขวัญเจ้าไปเพื่อแผงผั่น	บัวระพาตาเว็นออก	เหิงแล้ว
คือ	ยังแต่ขวัญปากเว้า	ลมไวกี้จิ้งยัง	

๑.สังมาเคียดคือทำไมจึงโกรธ ๒.แมวจะชื้อคือแมวเป็นหิดคือมันหายใจเหมือนคนเป็นหิด ๓.หมากไมคือไขชนิดหนึ่งในภาคอีสานกินผลไม่ได้ จืดยาไม่ได้กินไขจะตาย ๔.หมากไมคางคือไขหลบใน ๕.บดองคือไม่หาย, ไม่ได้, ไม่ถูก, ไม่หยุด ฯลฯ ๖.แต่เกาคือแต่แรก ๗.อยู่เมื่อกลคือรู้ตัว, รู้เลศ, รู้เหตุ ฯลฯ ๘.เหิงแล้วคือนานแล้ว

ยังแต่ขวัญกายเนื้อ	เมื่อเหนือไต่ท่า	เทิ่งพุ่น
ขวัญปากไปเที่ยวเล่น	เหนือไต่ท่าเทิ่ง	กายพุ่น
ยังแต่ ขวัญอังกูลีนี้ ^๑	ตีนมือมาอ่อนขอบ	
วรรณะเนื้อตองแตกข้าง	กลางบ้านจั่งสูงเอื้อง	
เดี๋ยวนี้ ยังแต่ขวัญหลังหน้า	พาดนเสาคุ่มอยู่	แม่เอย
ขวัญตนโตไปเที่ยวค้า	เหนือพุ่นไปมีา	
เมื่อจัก ไชระหัดเว้า	คอมจันทร์ก็แก้นตั้ง	คานัน
อาทิตย์ยอกก๊วบิน	ตาให้อย่าฟ้าวใจ	
ทอว่า พุทธมากุมจับไว้	คอมจันทร์เว้าตอ	กันนัน
ปะหัสมาชอยน้าว	กุมเกี้ยวกลอมสอง	
อันว่า สุกกร-เสาร์ตั่งเลียนกัน	ก็มาพลัดพราก	ไปแล้ว
เลยเล่าไกลโลกภูมิ้อ	แสนชั้นชั่ววา	แม่เอย
สาสนบ่ได้เจ้าไกล	ถามเหตุคนเจ็บ	ป่วยนัน
๔' ๕' ๖' ๗' ๘' ๙' ๑๐' ๑๑' ๑๒' ๑๓' ๑๔' ๑๕' ๑๖' ๑๗' ๑๘' ๑๙' ๒๐' ๒๑' ๒๒' ๒๓' ๒๔' ๒๕' ๒๖' ๒๗' ๒๘' ๒๙' ๓๐' ๓๑' ๓๒' ๓๓' ๓๔' ๓๕' ๓๖' ๓๗' ๓๘' ๓๙' ๔๐' ๔๑' ๔๒' ๔๓' ๔๔' ๔๕' ๔๖' ๔๗' ๔๘' ๔๙' ๕๐' ๕๑' ๕๒' ๕๓' ๕๔' ๕๕' ๕๖' ๕๗' ๕๘' ๕๙' ๖๐' ๖๑' ๖๒' ๖๓' ๖๔' ๖๕' ๖๖' ๖๗' ๖๘' ๖๙' ๗๐' ๗๑' ๗๒' ๗๓' ๗๔' ๗๕' ๗๖' ๗๗' ๗๘' ๗๙' ๘๐' ๘๑' ๘๒' ๘๓' ๘๔' ๘๕' ๘๖' ๘๗' ๘๘' ๘๙' ๙๐' ๙๑' ๙๒' ๙๓' ๙๔' ๙๕' ๙๖' ๙๗' ๙๘' ๙๙' ๑๐๐'	ฝากความถามไว้	
๑๑' ๑๒' ๑๓' ๑๔' ๑๕' ๑๖' ๑๗' ๑๘' ๑๙' ๒๐' ๒๑' ๒๒' ๒๓' ๒๔' ๒๕' ๒๖' ๒๗' ๒๘' ๒๙' ๓๐' ๓๑' ๓๒' ๓๓' ๓๔' ๓๕' ๓๖' ๓๗' ๓๘' ๓๙' ๔๐' ๔๑' ๔๒' ๔๓' ๔๔' ๔๕' ๔๖' ๔๗' ๔๘' ๔๙' ๕๐' ๕๑' ๕๒' ๕๓' ๕๔' ๕๕' ๕๖' ๕๗' ๕๘' ๕๙' ๖๐' ๖๑' ๖๒' ๖๓' ๖๔' ๖๕' ๖๖' ๖๗' ๖๘' ๖๙' ๗๐' ๗๑' ๗๒' ๗๓' ๗๔' ๗๕' ๗๖' ๗๗' ๗๘' ๗๙' ๘๐' ๘๑' ๘๒' ๘๓' ๘๔' ๘๕' ๘๖' ๘๗' ๘๘' ๘๙' ๙๐' ๙๑' ๙๒' ๙๓' ๙๔' ๙๕' ๙๖' ๙๗' ๙๘' ๙๙' ๑๐๐'	เบื่องล้นทางใด	แม่เอย
๑๑' ๑๒' ๑๓' ๑๔' ๑๕' ๑๖' ๑๗' ๑๘' ๑๙' ๒๐' ๒๑' ๒๒' ๒๓' ๒๔' ๒๕' ๒๖' ๒๗' ๒๘' ๒๙' ๓๐' ๓๑' ๓๒' ๓๓' ๓๔' ๓๕' ๓๖' ๓๗' ๓๘' ๓๙' ๔๐' ๔๑' ๔๒' ๔๓' ๔๔' ๔๕' ๔๖' ๔๗' ๔๘' ๔๙' ๕๐' ๕๑' ๕๒' ๕๓' ๕๔' ๕๕' ๕๖' ๕๗' ๕๘' ๕๙' ๖๐' ๖๑' ๖๒' ๖๓' ๖๔' ๖๕' ๖๖' ๖๗' ๖๘' ๖๙' ๗๐' ๗๑' ๗๒' ๗๓' ๗๔' ๗๕' ๗๖' ๗๗' ๗๘' ๗๙' ๘๐' ๘๑' ๘๒' ๘๓' ๘๔' ๘๕' ๘๖' ๘๗' ๘๘' ๘๙' ๙๐' ๙๑' ๙๒' ๙๓' ๙๔' ๙๕' ๙๖' ๙๗' ๙๘' ๙๙' ๑๐๐'	ป่วงสะเทินถื่อไข่	
๑๑' ๑๒' ๑๓' ๑๔' ๑๕' ๑๖' ๑๗' ๑๘' ๑๙' ๒๐' ๒๑' ๒๒' ๒๓' ๒๔' ๒๕' ๒๖' ๒๗' ๒๘' ๒๙' ๓๐' ๓๑' ๓๒' ๓๓' ๓๔' ๓๕' ๓๖' ๓๗' ๓๘' ๓๙' ๔๐' ๔๑' ๔๒' ๔๓' ๔๔' ๔๕' ๔๖' ๔๗' ๔๘' ๔๙' ๕๐' ๕๑' ๕๒' ๕๓' ๕๔' ๕๕' ๕๖' ๕๗' ๕๘' ๕๙' ๖๐' ๖๑' ๖๒' ๖๓' ๖๔' ๖๕' ๖๖' ๖๗' ๖๘' ๖๙' ๗๐' ๗๑' ๗๒' ๗๓' ๗๔' ๗๕' ๗๖' ๗๗' ๗๘' ๗๙' ๘๐' ๘๑' ๘๒' ๘๓' ๘๔' ๘๕' ๘๖' ๘๗' ๘๘' ๘๙' ๙๐' ๙๑' ๙๒' ๙๓' ๙๔' ๙๕' ๙๖' ๙๗' ๙๘' ๙๙' ๑๐๐'	อาชะไนยมาถามข่าว	อันเอย

๑. เทิงหุ่นคือเนื้อโขน,บนโขน ๒.ต้องแตกข้างคือได้โกลข้าง (ข้างเป็น
สัตว์มงคลในสมัยโบราณ) ๓.ไม่มากคือไม่กลับ ๔.แหงนทอคือหากแม่นยำ
๕.ปัวคือรักษาไว้ ๖.เลิงๆ เป็นคือเป็นบอย ๗.ป่วงสะเทินคือเป็นงกๆ
เงินๆ ไม่เต็มเต็ง ๘.ทงม้าคือทรงม้า,ขี่ม้า

ผิว ^๑	ไข ^๒ หนาว ^๓ สน ^๔ บัน	พลัน ^๕ ตอง ^๖ คอบ ^๗ ของ	
เยียว ^๘	ตอง ^๙ ผี ^{๑๐} เชือบ ^{๑๑} าน	คา ^{๑๒} แอก ^{๑๓} หวั ^{๑๔} นา	บุ ^{๑๕} สู่
	ตอง ^{๑๖} ผี ^{๑๗} ปู้ ^{๑๘} ตา	แต ^{๑๙} ง ^{๒๐} จัน ^{๒๑} สรว ^{๒๒} ง ^{๒๓} ไหว	
อย่า ^{๒๔} ไ ^{๒๕} ด	สน ^{๒๖} เท ^{๒๗} หม ^{๒๘} าง	ทาง ^{๒๙} ไ ^{๓๐} กล ^{๓๑} ไ ^{๓๒} ย ^{๓๓} อ ^{๓๔} ง ^{๓๕} อื่น	แท ^{๓๖} เ ^{๓๗} น ^{๓๘} อ
	ตอง ^{๓๙} อยู่ ^{๔๐} ไ ^{๔๑} กล ^{๔๒} ๆ ^{๔๓} อยู่ ^{๔๔} ไ ^{๔๕} กล ^{๔๖} ๆ	เซ ^{๔๗} า ^{๔๘} ท ^{๔๙} อน ^{๕๐} เง ^{๕๑} ื่อ ^{๕๒} น ^{๕๓} สิ ^{๕๔} ง ^{๕๕}	
สัง ^{๕๖} มา	บ ^{๕๗} า ^{๕๘} ห ^{๕๙} า ^{๖๐} ย ^{๖๑} แ ^{๖๒} ก	ฮ ^{๖๓} ว ^{๖๔} ฮ ^{๖๕} น ^{๖๖} ท ^{๖๗} น ^{๖๘} ส ^{๖๙} ว ^{๗๐} า ^{๗๑} ท	เส ^{๗๒} ีย ^{๗๓} น ^{๗๔} อ
	ฮ ^{๗๕} อย ^{๗๖} ที่ ^{๗๗} อ ^{๗๘} อก ^{๗๙} เห ^{๘๐} ค ^{๘๑} ซ ^{๘๒} าง	ด ^{๘๓} แ ^{๘๔} ก ^{๘๕} ส ^{๘๖} ง ^{๘๗} ซ ^{๘๘} อน ^{๘๙} ล ^{๙๐} ับ	บุ ^{๙๑} สู่
แห ^{๙๒} น ^{๙๓} ง	อ ^{๙๔} อก ^{๙๕} ท ^{๙๖} า ^{๙๗} ท ^{๙๘} าน ^{๙๙} ส ^{๑๐๐} ับ ^{๑๐๑} ด ^{๑๐๒} ง	ป ^{๑๐๓} ่า ^{๑๐๔} ม ^{๑๐๕} ล ^{๑๐๖} ว ^{๑๐๗} ง ^{๑๐๘} ซ ^{๑๐๙} ่า ^{๑๑๐} เ ^{๑๑๑} ื่อ	
	พ ^{๑๑๒} อ ^{๑๑๓} ด ^{๑๑๔} า ^{๑๑๕} เ ^{๑๑๖} ็น ^{๑๑๗} จ ^{๑๑๘} ัน ^{๑๑๙} ส ^{๑๒๐} ว ^{๑๒๑} ย ^{๑๒๒} มา	เป ^{๑๒๓} ็น ^{๑๒๔} ไ ^{๑๒๕} จ ^{๑๒๖} บ ^{๑๒๗} ม	ก ^{๑๒๘} ิง ^{๑๒๙} น ^{๑๓๐} ๑๒
บ ^{๑๓๑} า ^{๑๓๒} ด ^{๑๓๓} ว ^{๑๓๔}	ด ^{๑๓๕} า ^{๑๓๖} เ ^{๑๓๗} ็น ^{๑๓๘} ด ^{๑๓๙} ก ^{๑๔๐} ด ^{๑๔๑} ำ ^{๑๔๒} ค ^{๑๔๓} อ ^{๑๔๔} ย	คว ^{๑๔๕} าม ^{๑๔๖} ไ ^{๑๔๗} จ ^{๑๔๘} ็ ^{๑๔๙} เล ^{๑๕๐} า ^{๑๕๑} ห ^{๑๕๒} าย	
	ถ้า ^{๑๕๓} เป็น ^{๑๕๔} ไ ^{๑๕๕} จ ^{๑๕๖} บ ^{๑๕๗} นี้	ไ ^{๑๕๘} ผ ^{๑๕๙} อ ^{๑๖๐} จ ^{๑๖๑} ล ^{๑๖๒} ิ ^{๑๖๓} ป ^{๑๖๔} ว ^{๑๖๕} เป็น	แม่ ^{๑๖๖} เ ^{๑๖๗} ย
แม ^{๑๖๘} น ^{๑๖๙} สิ	ด ^{๑๗๐} แต ^{๑๗๑} ง ^{๑๗๒} กะ ^{๑๗๓} ไ ^{๑๗๔} ง ^{๑๗๕} เป็น	ส ^{๑๗๖} แ ^{๑๗๗} น ^{๑๗๘} ๆ ^{๑๗๙} ผ ^{๑๘๐} อก ^{๑๘๑} ไ ^{๑๘๒} ป ^{๑๘๓} ก ^{๑๘๔} ็ ^{๑๘๕} ด ^{๑๘๖} ย ^{๑๘๗} ค ^{๑๘๘} ู	

๑.คอบของคือทั่วทั้งตัว ๒.เยียววาคือหรือว่า ๓.ผีเสื้อหรือผีเสื้อคือวิญญาณ
บรรพบุรุษ ๔.คาแอกคืออารักขนา ๕.สนเทหคือสงสย ๖.ตองคือมาเข้าสิง
๗.เงื่อนตึงคือปลายจะกระดกคือมันจะปิดไม่อยู่ ๘.ฮ้อยที่คือหรือว่า ๙.ออก
เหิดซางคือเป็นหัดใหญ่หรือหัดเขอรมัน ๑๐.ออกทำทานสับแดงคือลาย
เหมือนงูตามเหลี่ยมแค้นแทนที่จะขาวมันกลับแดง ๑๑.ปามหลวงซ่าเื่อคือ
เรือร้ง ๑๒.กิงนั้นคือร่างกายนั้น ๑๓.ลิปวคือจะรักษา ๑๔.กะโงคือที่สำหรับ
ใส่เครื่องตั้งเวยพระเคราะห์ ๑๕.ผอกไปคือปิดเคราะห์หรือผออกจากร่างคน
ป่วย ๑๖.คายคู้คือเปล่าประโยชน์หรือเสียเปล่า

๒	ปได้มีไผสู	นอนไหลหัวแล้วจ่ม	ตั้งนอ
แนมทอ	เป็นคังนี้	ไผสูฮอมกล	
	ตามกระบวนเบื่อง	คือขวัญเจ้าสิคว	แท่นอ
ลือ	ขวัญเจ้ายากหมผ้า	กัมพลพื้นค่าแพง	
	ตามกระบวนเบื่อง	บมีแนวสิจ่มจุ่ม	
แหง	อยากคุมแผนผ้า	ไหมแกวกี่ช่างใจ	เจ้าแล้ว
ผิบ	จงใจหมั้น	สิเอาเงมาเทียมแวน	ก็ตามถ่อน
	ใจได้ตั้งเทียงแล้ว	สิแขงน้ำเบ็งเงา	
เจ้าผู้	ปัญญาเหลือม	เจ้มจินทางเทศ	สะเกาพุ่น
	เวาบักแบ่นหนา	ไถลเอียงอย่าได้เคื่อง	
เทียม	หมาแจกมาถึงบ้านหมาเฮือน	โตหากพาเห่าหนายเค	
	พากันเล่นคิดเต้น	เป็นฮ้ายส่ำไล่ตี	
แนวว่า	แนวบ่มายามเข่า	หนูชิงฉวิลเฮียก	แมวนั้น
หลอนทอ	ไข่ลูกเจียม	มาเ็นแนวให้ควนเมื่อ	บสู
	กันบั่นตีไว้	เสมอไฟไหมบ่า	
แนมทอ	สัตว์สิ่งเนื้อ	สิเฟือนฟ้งทั่วไพร	นั้นแล้ว
	สุมไฟยามเดือนห้า	แสนสิจีนสุดที่อ่าว	

๑.นอนไหลหัวแล้วจ่มคือนอนละเมอ ๒.แนมทอเป็นคังนี้คือกัถ้าเป็นเช่นนี้
 ๓.คือขวัญเจ้าสิควคือขวัญหนึ่งขวัญกระเจิง ๔.สิแขงคือจะตอง ๕.บัก
 แบนคือเงาะจง

ย่านแต่	กวันมีดกุ่ม	สุ่มพ้ามิดมัว	นั้นแล้ว
แนว	อักคีใหม่	ภายในเต็งवाद	
	ลมมะโนท่วงไว้	แสนสื้อนแสกกะใจ	แม่เอย
ผิวา	ทั้งหลายล่าง	แกงปลาไสยอดคอก	นิ้วเด ^๒
	เมื่อไดยืนต่อนขึ้น	สังไลกุ่มหุ่มหอย	
เมื่อบ	ไซระหัดหม้อ	เคื่องไหน้ำเพียก	เดนอ
เมื่อสิ	เวาต่อซากะบุงหอย	แขนไวก็หากเคื่อง	
	เปียนบมดง	ไปเคื่องฮอดจ้อ ^๕	แม่เอย
ทอว่า	แหหวิงหอยไว้	เคื่องของไสสะโน	
	ปได้เคื่องเตชะ ^๓	อ้าวกระดาหลาพิม	แลนา
ทั้ง	ขอนแก่นยางขวาง	ป่าดงก็เคื่องพรอม	
	อัสจรรยใจเหมียง ^{๑๒}	กระเทียมหอมขมเพื่อน	อุนเอย
วาสิตัง	ต่อขิงปลูกเฮือ	สวนกว้างก็เพื่อนฮิน	
	แห่งทุกข้ำแห่งหยั่ง	คองฟิงเพื่อนลีขาว	มานัน

๑.ทั้งหลายคือคนส่วนมาก ๒.นิ้วเดคืออรอยมาก ๓.เปียนคือกระเปียนหรือกระดงเล็ก ๔.บมคือที่สำหรับล่อข้าวใส่ในกระติบ, ดังคือกระดง ๕.จ้อคือที่เลี้ยงไหมโตเวลาจะดักไข ๖.ข้องไสสะโนคือขงลวย ๗.ชาคือตะกร้ามีสายมีตีนเหมือนก่องข้าว ๘.อ้าวคือเครื่องป้อนเมล็ดฝ้ายออกเหลือไว้แต่เนื้อฝ้าย ๙.กระดาคือตะกร้ามีราว ๑๐.หลาคือที่ปั่นเนื้อฝ้ายเป็นเส้น ๑๑.พิมคือเครื่องมือทอผ้าฝ้ายด้วยมือ ๑๒.เหมียงคือของเกี่ยวกินผสมหลายๆ อย่างเป็นอาหารว่างของชาวอีสาน

หลอนว่า	บุญส่งให้ได้อะไร	เมื่อหน้าคือยั่ว	ได้นั้น
	ช่างแบ่งโตฮอน	ผิงไฟนอนแค	แทน
ลือว่า	ลมหนาวๆอยู่แล้ว	สังโตนน้ำจ่มว่าหนาว	
เมื่อสิ	ไชระหัดแขง	ผัดเคื่องเชือจิงถั่ว	แม่เอย
	บ่ไดเคื่องแต่หมากแขง	แดงข้างคี่หากเคื่อง	
ไชจัก	มาไชเฮือนเหยา	เอาหมูหมามาออย	แมวลือ
	ไฟหอนเอาลูกแบ	ไปป้อนปากเสื่อ	
เมื่อจัก	ไชระหัดน้ำ	เจียมใจพญานาค	แม่เอย
แม่นว่า	เจ้าสิตีเจียดถิม	งูสิฮอนฮอมไค	
เมื่อจัก	ไชระหัดดั่ง	ก็เคื่องบุงกะตาหาง	เป็นลือ
เมื่อจัก	เวาต่อหม้อ	พินสิเด็นทั่วคี่	
เมื่อจัก	ไชระหัดต้ม	เคื่องจิงจิวซ่า	แทน
	ก่อนเสามาควัว	ทะยานเด็นมายคี่	
อัครรย	น้ำหมอกกลั่ว	ควันหนามัวมีด	เดน
	หวัดไอกระยือตื้นเต้น	เห็นแล้วปีบโฮ	อุนเอย
เสียคาย	จวงจันทรุก	ฮมกวันกลั่วชีฝุ่น	เสียฮ
	ทอนกฤษณานิยมอยู่เดินบ้าน	เดินไกลกลั่นหอม	

๑. ไร่ข้างคือไร่ใหญ่ ๒. เมื่อหน้าคือต่อไป ๓. ไช้จักคือไม่ไชจะ ๔. มาไชคือมาแทรกแซง ๕. แบคือแกะ ๖. กระตาหางคือตะกร้าสานตาหางๆ มีเท้าสูงใช้สารพัดอย่าง ๗. ทั่วคี่คือทั่วครัวไฟหรือเตาไฟ ๘. เดินบ้านคือสนามหน้าบ้าน

เมื่อเจ้า	เฝ้าเรือนหนาหมั้น	สังวอนหาช่างมาได้	แทนอ
	เมื่อฝุ่นยังไถ่แล้ว	สังวอนน้ำเสียกลม	บู้
เทียมดั่ง	ไม้หักเหลือลำตัว	ใบหนาแสงสอด	
	ไม้มันแผ่กิ่งก้าน	ใบซอนหากหล่นลง	หักนั้น
เมื่อ	ลงเดินทางน้ำ	อย่าวอนหาเงือก	บัดนั้น
เมื่อ	เข้าป่าไม้คงกว้าง	อย่าวอนช่างหมู่เสือ	
เมื่อ	ไปนครกว้าง	อย่าโอหังว่าโตเก่ง	แทนอ
นางเห็น	คิดว่าโตกะดื้อ	เขานั้นผัดลิ้นโต	บู้
	อย่าได้สามหาเว้า	หัวสูงเพียงมั่ง	
นางเห็น	พาลโหดร้าย	ปองได้ลอบซัง	บู้
	ดีท้อให้กำเอาแก้ว	สามประการไปฝาก	
หลอนท้อ	ยกใส่เหนือเกศเกล้า	กำหมั้นอย่าได้วาง	หันแล้ว
กันว่า	เจ้าบ่โสดาแก้ว	วางไถเสียไผ่สัว	ได้แล้ว
	ย่านท้อมีน้ำหมอกกลัว	อำแก้วบ่สองใส	ได้นั้น
บู้ว่า	จักไขระหัดแสง	กาบินเทิงอากาศ	
	เมื่อจักไขต่อน้ำ	ก็เกรงย่านเงือกงู	หันแล้ว
เมื่อจัก	ไขต้อเสือโคร่งหลือ	จัวควายก็เต็มคอก	สานอ

๑.กะดื้อคือเก่งเกิน ๒.ผัดลิ้นคือขี้กว่า ๓.เพียงมั่งคือเท่าละมั่ง ๔.หลือคือ
หรือก็

จักใจต่อเนื่อง	สะเทือนพื้นทั่วไพร	
ว่าจักใจ ต่อหนูชิงเหลือ	ก็กลัวแมวสีเด่นสวบ	ตายนั้น
ว่าจักใจ ต่อกับและหน่วง	หนูสีเด่นทั่วเรือน	
แมวเอ๋ย สับได้คอยเยียม	หนูชิงมันจูบปาก	ดูนั้น
บ่แมนการลูกแบ	สีตามแจ่งขาวมากเจือ	
โกเอ๋ย สับไปหลังเยียม	สังฆ์มาแต่บ้อยค่า	แท่น
สูงสิแซวกินไถ่น้อย	กาแสงเคียดเค็ม	
กบเจียดชมแซวพื้น	อึ้งเสียงหัวสนั่น	ปะโทเด
หลอนท้อ โซกงุมาสอดแล้ว	อุทรท้องสีอิมพี	
โอนอ นักปราชญ์	เที่ยวทางกว้างกลางเวินสังบุป่า	ไปนอ
แหง	ดาบอดยีนแก้วลือ	หลังสิ่งเบ่งเลิง
	ดาบอดไปเมืองฟ้า	จวนวันม้วยค
ผิ	หูหนวกนอนแผ่ซาง	ก็ยังฮู้ตุนกวัดคิน
	ไผ่อยากเที่ยวทางเว้ง	ให้มาเขาสวนจอด
	เพื่อนสร้างสวนดอกไม	ประสงคให้แว่ชม
เพื่อน	สร้างเคหังห้อง	ปรangkทองเสาเขียน
		งามเด

๑. กับและหน่วงกับก็คือเครื่องดักสัตว์หน่วงคือเครื่องดักสัตว์เช่นกัน ในที่นี้
หมายถึงเครื่องดักหนู ๒. ข้อนี้ทั้งหมดหมายความว่านักปราชญ์ผู้รู้ทำไมกันเขา
๓. ข้อนี้หมายความว่าดาบอดสะเอะอะว่าตัวมองเห็น ๔. ตุนก็สัตว์ตระกูล
หนูฟันแข็งชอบกินเหง้าไผ่ ภาษากลางเรียกฮัน ๕. กวัดก็ขุดหรือตะกุก

	พญามารดีใจอย่างๆ	มองแล้วหึงอุ่นทรง	
แนมทอ	มัจจุราชย้าย	นะทีหลากโอชะ	แม่เอ๋ย
	สมุทรหลวงไหลพัด	ให้จุ่มจมลงพื้น	
ปางนั้น	สาสน์แบ่งอ้าง	อาชะไนย์เคียนคาด	ดีใจนั้น
	สมที่คิดทงมาแก้ว	ทะยานผ่ายแผ่นพะโยม	
	ถือพระขรรค์แก้ว	พระคันไชย์คาดกระบี่	แม่เอ๋ย
อัศจรรย์	เขียนอาคมเป่าน้ำ	บางแห่งขาดเงิน	
	ลุ่มมะณีเก็บแก้ว	ทำมะโรงเคียนคาด	ดีนั้น
ท้าว	ทงดาบแก้ว	ป็นหนัมาแล้วสั่งเมีย	
	คอยอยู่คี่เขย	ไกรสรแก้วบัวกำมะณีโชติ	ข้อยเอ๋ย
ปางนั้น	ท้าวเอ็นสั่งบ้าน	เมืองแก้วคู่ศุน	
	เจ้าผู้โพธิ์ไทรวง	เสียงสมไค้ชนสม	ข้อยเอ๋ย
ปางเมื่อ	เมื่อแคดฮ้อนๆ	ประสงค้ชนสมเย็น	
	ลาทั้งผาสาทแก้ว	มะณีโชติเสียงสม	เสียงเอ๋ย
งามคือ	ดาราแสงใส	เปรียบปานพระจันทร์แจ้ง	
	เสียงภระดิงแขนห้อย	ลมดีต้อยตึงๆ	สะออนเด
	แสงเสียงสูงเหลื่อม	เหนือฟ้าเมฆพะโยม	
ลาทั้ง	สนามชัยกว้าง	โสมขุนค้ายค่า	ข้อยเอ๋ย

๑. ไค้ชนสมคือไค้อาศัยรม

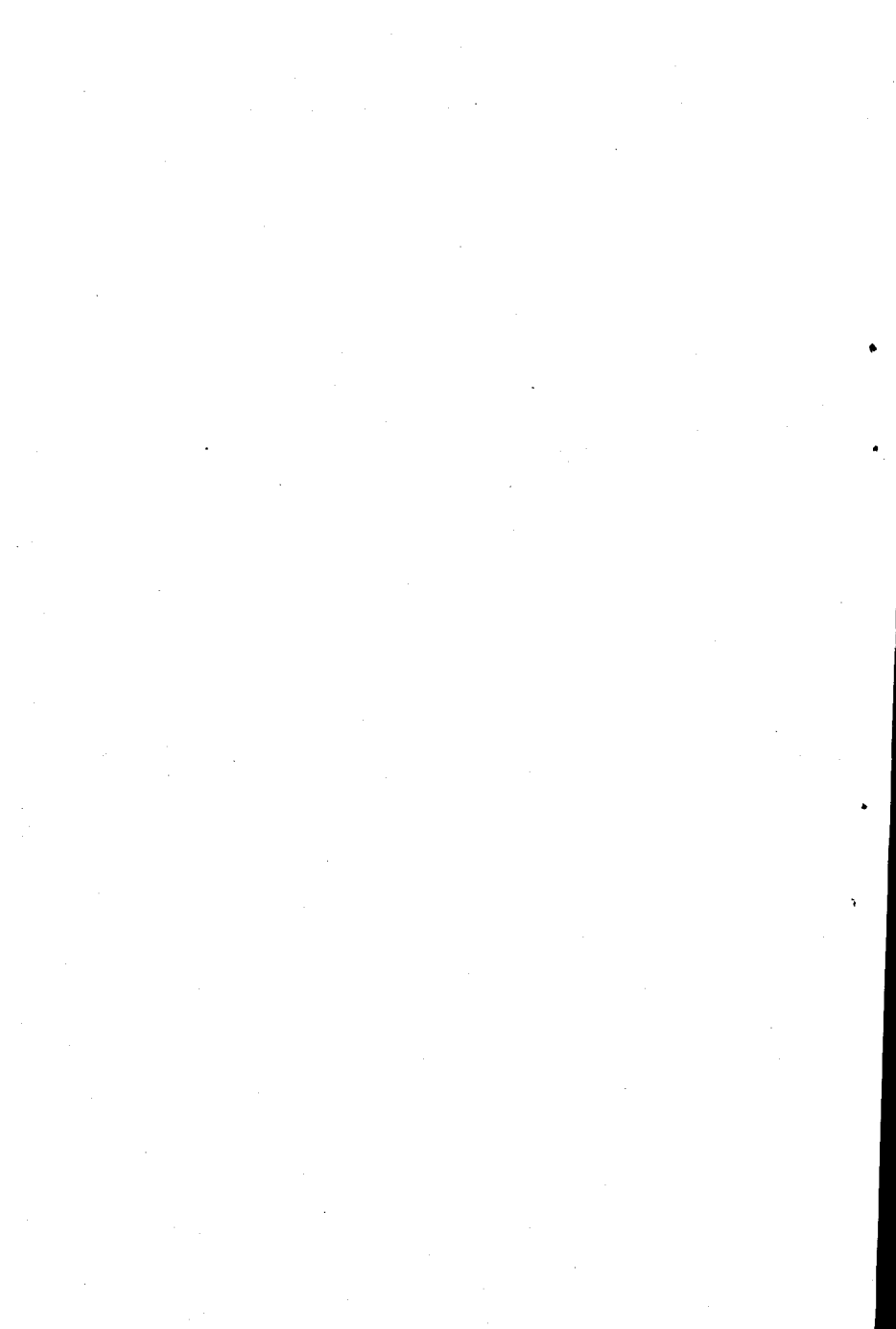
	เต็มอั้งแน้น	แรงเซ้ากั้งพะลาน	
เป็นที่	ยีนสนุกแม้ง	หญิงชายสาวบ่าว	เสียมเอย
	ลาไปทางเพื่อนพุ้น	ทางพ็อยู่ลำบาย	
เจ้าผู้	โคมคำชาวห้า	ถึกตาลำบเปิด	กณิงนั้น
ยานทอ	ช่างหนองมา	สีลาฟ้าผ่ากความ	
	เจ้าผู้ซอนสะเดื่อกว้าง	กานเกษมะฉีวรรณ	ข้อยเอง
ขอเชิญ	มาโลยหอม	ได้ปลุกซอนแถมั่ว	
	เจ้าผู้มาลาตัว	ดวงงามสังมากอง	คือเด
เจ้าผู้	ดวงดอกไม้	พวงฮ้อยฮวดงาม	ฮุนเอย
เจ้าผู้	ใหม่เสนน้อย	งามออนพวมสน	แสนั้น
	ทั้งจักรคำโหม	ไค ^๒ นงทงแลงเซ้า	
คอยอยู่ดีเยอ	เกษากเล้าเขียวเทา	เกลี้ยงออนๆ	เสียมเอย
	ลาทั้งหวีและซอง	ทั้งมาวเครื่องคำ	
ลาทั้ง	อมรมแน้นไท	อัปสรเทียมพาง	นางเอย
	พร้อมพำหนา	พระออนอายคอยอยู่ดี	
ข้อยขอลา	ทั้งเพดานกั้ง	ดาวคำเกาะกาย	แม่เอย
	ลาทั้งเสนตร้าว	ในคุ้มข่วงปาง	

๑. พวมคือกำลังจะ, เพิ่งจะ ๒. นุ่งทงคือนุ่งทรง, สวมใส่ ๓. ซองคือที่จับม้วน
 ๑๐. ๖. มาวคือเครื่องประดับผู้หญิงหรือผู้ชายมีลักษณะวาวแวบสวยงามมาก

พร้อมกับ	รัตนงัแก้ว	สามประการเป็นที่พึง	ข้อยเอย
หลอนทอ	ไฉ่ดวงดอกไม้	บุชาไหว้คำกิน	
	ลาทั้งเทพเจ้า	อัศษาเขตนครหลวง	แพงเอย
ขอให้	ยู ^๑ ทางทงความสุข	สูง ^๑ เสียงนครกว้าง	
	สา ^๑ สนไฉ่ยมือไหว้	วันทา ^๑ กัมขาบ	แม่เอย
	ท้าว ^๒ ฮวยอาคมขึ้นฟ้า	เหนือ ^๑ พื้นเบงมณต์	
แห่งทอ	มี ^๑ ทั้งลมทั้งน้ำ	สม ^๑ ที่คิดผายผยอง	ไปแล้ว
	มือ ^๑ ขวาดือพระขรรค์ไชย	สูง ^๑ เสียงเหนือฟ้า	
	มือ ^๑ ซ้ายถือกระบองแก้ว	เม ^๑ โทะยานล่ง	ไปนั้น
	จัด ^๑ กระบี่ขาบแก้ว	ทะ ^๑ ยานขึ้นสอดพรม	หันแล้ว

๑.ยูทางคือให้มีแต่ ๒.ฮวยอาคมคือรายมนต์ ๓.ผายผยองคือบทจรไป

บ้านสมเด็จ

โอนอ	สาสน์นี้ชื่อว่า	สมที่คิดควรค่าถ่าน	มณีศรีดวงประเสริฐ
	จักขอดโงค่อนต้อดนมแก้ว		คำเมือง
	ว่อยากผายพลด้อมมหานีล		เสียงฟาง
	แสงออนอวนพิลาเขม		เชื้อเสียง
เสียมอยาก	ไปวานฝูงพี่น้องวงวาร	ได้มาช่วย	ซื่อถือ
	ทั้งหมู่ฮ่อกะเลิงพร้อม	พรว้าแก้ว	
เชิญเม่นมา	ช่วยผัดสีแก้วท่ามะโง	ให้แจ้งสูง	แด่ทอน
หลอนว่า	บุญส่งให้แสงสีเทาทั่วเมือง	บสู	
	เสียมอยากจัดหน่วยแก้วมีค่า	ไคแสนคำ	พูนนา
	เปียบปูนท่ามะโงให้สูงเสียง	เมืองฟ้า	
	มะณีโชติแก้วเรืองแสง	ใสสูง	
	หินแฮ่ดกชะเง้อเงื้อมเกาขึ้น	ชุดทวง	
	อันว่าผัดบเขมมหานีล	น้ำคัง	พิลาณัน
ปละเสีย	ละม่นเสราแสงกลัว	ผุ่นดิน	
แก้ว	หากยังดางแก้วลือคำ	แสนคำ	
บไซ	แนวทรายผงแฮ่ตะคอน	แกมน้ำ	

๑. จักขอดโงคคือของค่าควรเมือง ๒. เสียงฟางคือเทียมสม ๓. พิลาคือแก้วทับ
ทิม ๔. กะเลิงคือชนเผ่าหนึ่งมีมากที่อำเภอท่าอุเทน จ. นครพนม ๕. หินแฮ
ดกชะเง้อเงื้อมเกาขึ้นชุดทวงคือแก้วเม็ดเป็นหินทรายดำจัดให้ดีก็เหมาะ
เป็นเครื่องประดับ ๖. หากยังคือก็ยัง ๗. แฮ่ตะคอนคือหินทรายที่น้ำซัดขึ้น
เป็นที่ดอนกลางน้ำ

หากบ	โสดาด้วยท่ามะโสง	ก็ตามโชค	เสียท่อน
หินแฮ	เจ้าหากกุมว่าแก้วตามเจ้า	สิเบ็งเอา	หันท่อน
จวงจันทร	หลางทะเลนอนหอมแต่	มือใหม่	
ตั้งว่า	หอมยิ่งแทบมีได้	แก่นจันทน์	ดอกนา
ชาติที่	จันทน์สมสมทะเลนอนหอม	แต่มือใหม่	
บาดว่า	กลัวกลืนสมชมแล้ว	ก็เหลาเหย	บัส
เมื่อจัก	ไชระหัสตอน ^{๒๒} เคื่องปลา	เงินลอบ	ไชดี
บ่ได้	เคื่องแต่ตอน ^๓ คุณควา	ก็หากเคื่อง	
กันบ	หาของแถมกระเทียมหอม	ก็ชำเฝื่อน	ไปนั้น
หากบ	ได้หมี่ ^๕ เหมียงมาพร้อม	บ่เชื่อความ	ว่าลือ
อดให้	ขวนขวยจำชิมพลา ^๑ งไว้	ชั้นก่อน	
กันบได้	ใส่เหมียงเกลือพร้อม	ก็เลา ^๖ จาง	
อันที่	ซาก ^๔ จวบเหมียงประสงคใส่	จึงเผ็ด	ว่าลือ
ย่านแต่	ชิมสงวนหวายก็เลา ^๖ จาง	เก็บ ^๖ พน	

๑.บโสดาคือไม่นำพา,ไม่เข้ากันได้ ๒.ตอนคือที่ตักปลาเวลาน้ำลง ๓.คุณควา คือปลาเนื้ออ่อน ปลา^๑คุณมีสีดำ ปลา^๒ควาสีกล้ำเป็นลายต่างๆ ๔.หมี่เหมียง เหมียงเป็นอาหารว่างชนิดหนึ่งที่คนอีสานชอบกินเวลาบ่าย ๓ โมง ไม่มีข้าว จะมีต้นข้าว,กระเทียม,หอม, ลูก ขนุนดิบ,พริกสด,ขิงสด, ตะไกร้, เกลือ, ปลาร้า,ใบชาพล ผสมกินตามใจชอบ ๕.ซากจวบคือเพิ่งจะได้พบเป็นครั้งแรก ๖.เก็บพนคือเก็บเงิน

เสียมนี้	บ่ได้เป็นคั้งชาวกะเลิงหล่าง	ແລງຈາ	ຕ້ານແຈກ
	ເມີດຕິນໄດ້ທອລອຈາວ່າແຕ່	ລະຄວາມ	
เสียมบ่	เห็นແດลง ^๒ เฮื่องแปลงเซิง	ປັດວາດ	ໄຟນັ້ນ
บ่ได้	ต่านกล่าวถ้อยขวัญเจ้า	ສາວສີ ^๓	
ทาง	หากมีหลายเส้นตามใจ	ຈີເລືອກໄດ້	ໄປທ່ອນ
	มักเส้นเว้งทางเสียว	ກໍ່หากมี	
หนูหาก	หมางเหม็นข้าวชิลงนอน	ເຄືອກຈີ່ຝຸ່ນ	ກໍ່ຕາມທ່ອນ
แมว	บักคำหากจักสู้เยื้องข้อเห็นแจ้ง	ສີຄ່ອຍຟັງ	
	ว่าบ่โสดาค้วยปูปลา	ຈີ້ນຕ່ອນ	ກໍ່ຕາມທ່ອນ
	อดพอยื้อนอยู่ยาวพอได้	ໂຜດແມວ	ແຕ່ແມ
หนูบ่	มักอยู่ยาวหมางโบก	ທາງຝາ	ແທ້ນອ
	สังบับินบนเพาะอยู่เทิง	ເສມອແອ້ງ	
หนูหาก	หมางเหม็นข้าวแมวชึ้นนาย	ແຫ່ງหนີ	ເປັນລີ້
แมวว่า	อยากปั้นเหนียงข้าวกินซ้ำ	ສັງຄຸນ	ເຈົ້າເດ
	หากบ่โสดาแท้กินมา	ຂອສົງ	ໄປທ່ອນ
	ว่าชิกินฮากไมต่างข้าว	ກໍ່ຂ້າງใจ	ເຈົ້າທ່ອນ

๑. เหม็ดคินได้ทอล้อคือตลอดคนกว่าจะได้ ๒. แดลงเฮื่องคือเสแสร้งพูด-ทำ

๓. สาวกสือคือเสียดสี ๔. เเว้งคือไม่ตรง

ไม้จำใจเจ้ากินสาร
 เจ้าหากเป็นผู้รู้สั่งมาให้
 บุญบเคยพอขาวสา^๓ลี
 ๒ ยอด^๒บุ^๓น เจ้า^๓ฝันว่าหวานกว่าออยเมื่อหน้า
 ออยหวาน พลอยให้สมว่าลองชิม
 หรือ ชี^๔ไว้บาด^๔เหล่าใจ^๔แจ^๔ง
 ของหวาน พลอยว่าสม^๕จวง^๕จัน^๕ทน^๕ชิ
 ๖ เขา^๖สอ เจ้า^๖ว่าหวานกว่าออยชาว^๖บ้าน
 ผิ^๖บ ขัด^๖หลาย^๖ข้อ^๖อยาก^๖ลอง^๖เดิน^๖ไป
 เห็น^๖ชาว^๖เจ้า^๖เลี้ยง^๖ลูก^๖แบ^๖ขาย^๖ข้าง
 หลอน^๖ว่า เป็น^๖สิ่ง^๖คำ^๖เพิน^๖ว่า^๖ความ^๖มี
 แม^๖นว่า เจ้า^๖หาก^๖ทุก^๖ข^๖ค^๖ง^๖แ^๖ก^๖น^๖ควร^๖เห^๖ียน
 อัน^๖ว่า คำ^๖ค^๖ิด^๖มี^๖หลาย^๖ข้อ^๖เห^๖ื่อ^๖คำ^๖
 ยัง^๖อยาก^๖ด^๖ัน^๖ไ^๖ด^๖อ^๖ย^๖ด^๖าม^๖เก^๖้า
 เช^๖ิญ^๖ช^๖อย^๖ ย^๖อ^๖ย^๖ก^๖น^๖าว^๖ทำ^๖มะ^๖โ^๖ง^๖ให้
 ย^๖าน^๖แต่ อิน^๖ท^๖ร^๖บ^๖นำ^๖ว^๖ทำ^๖มะ^๖โ^๖ง^๖ให้

ของ^๖เบ^๖ื่อ เม^๖นา
 เพ^๖ื่อ^๖น^๖เ^๖ื่อ^๖น
 ชา^๖ว^๖อ^๖น
 หา^๖ก^๖ชิ^๖เห^๖็น ค^๖อ^๖ก^๖นา
 พ^๖อ^๖สุ^๖ชา^๖ว
 กา^๖ค^๖คำ^๖
 ลี^๖ม^๖ว^๖า^๖ท ส^๖า^๖ค^๖ี^๖
 เพ^๖็น^๖ชิ^๖ด^๖าม บ^๖อ^๖ยา^๖แห^๖ล^๖ว
 ด^๖าม^๖ชา^๖ว ก^๖ู^๖เด^๖
 แ^๖ล^๖ก^๖แม^๖ว ว^๖า^๖นา
 ไ^๖ห^๖ส^๖ง^๖ชา^๖ว มา^๖ท^๖อ^๖น
 ส^๖ง^๖สา^๖ร แ^๖ด^๖เ^๖อ
 ก^๖ำ^๖ง^๖ทา เ^๖า^๖น^๖ัน
 เย^๖ื่อ^๖ง^๖คว^๖าม เบ^๖ี^๖ง^๖เด^๖
 เย^๖ื่อ^๖น^๖ส^๖ง มา^๖ท^๖อ^๖น
 ค^๖ัง^๖ค^๖ณ^๖ิง

๑. บเคยพอคือไม่เคยพบไม่เคยเห็น ๒. ยอดบุ^๓นคือพืชตระกูลหวายคนอ่อน
 แกงกินได้ ๓. เจ้า^๓ฝัน^๓วาคือเจ้ายังพูดว่า ๔. บาด^๔หลาคือไว้ที่หลัง ๕. สาค^๕คือจัน
 หรือ ๖. เขา^๖สอคือบรเพ็ด ๗. บอ^๖ยา^๖แห^๖ล^๖วคืออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้, ไม่พ้น
 ๘. ลูกแบ^๖คือลูกแกะ

เจ้าผู้สมพยับเข้มไหมคำ
 สัมมาวิมิดกุ่มกวมแน่น
 เมื่อสิ ไชระหัสให้ดอมผม
 กันว่า ไชต่อแจ่มมันสิ
 เมื่อจักใจ ต่อหุสองก้าก็ลมพาน
 เมื่อ ชีเว้าต่อน้าตาชาย
 เมื่อจัก ไชระหัสให้ดอมแขนสิ
 มันจักละทิมไว้เหนือไต้
 เมื่อจักใจ ต่อคังสองก้าก็กลัวจาม
 เมื่อจัก ไชต่อเสื่อต่อผ้ากะกลวย่าน
 กันบ่เป็น คังความเฮาเว้าตอนกลางคืน
 อย่า ได้เว้าต่อเชื้อคนไกล
 กันว่า ไชระหัสฟ้าฝนลมชิ
 เกรงท่อน้ำท่วมกล้านาแล้ง
 กันบ่ ชันตีเขื่อนก็เป็นควัน
 ย่าน ทอเสียหน่วยแก้วดวงล้า
 เสียทั้งเชื้อคำชลาธา

เกียนคาด อีเสียมเอย
 อังทรวง แท่นอ
 พันส่วน ไปนั้น
 อยากิน
 เหลี้ยวออก ไปนั้น
 ก็เหลือบแล
 ทิมกว้าง ไปแหล่ว
 ท่าเทิง บัฐ
 เพื่อนผิง ไปแหล่ว
 ผีนบ่ฟิง
 ให้เจ้าเสียง เอาเนอ
 ต่างแขง^๓
 ลนขอบ ลงแล้ว
 ขาดเงิน บัฐ
 สายส่วน ไปแหล่ว
 กำเมือง เจงเด
 เซาท่า เฮานั้น

๑. ท่าเทิงคือท่าเหนือหน้า ๒. คังคือจมูก ๓. ต่างแขงคือต่างเชื้อชาติ, ต่างสายเลือด

บ่ได้	เสียแต่เบี้ยสะเกาค้า	ก็ขาดทีน	
	หนูซึ่งมาผิวให้คือเฮาสี	มีโชค	แพงเฮย
อย่าได้	เว้าเงื่อนถ้อยแม่วชิฐ	เมื่อกล	
เชิญแม่	ทรงพระทัยเยื่อนผญาไว	ให้คิดฮ่ำ	เอาท่อน
บ่	ได้เสียแต่กลานาเฮื้อ	ก็หากเสีย	
กันว่า	ไซะหัตให้ดอมแม่วชิ	เด่นถ่วง	ไปแล้ว
	เป็นคั่งลมเป่าจิวปีฟ่ง	ทั่วไพร	
กันบ่	จันตี่ได้ชิปีวไปทุก	ประเทศ	
	หนาวและฮอนทั้งอ่าว	ก็เกิดมี	
กำ	พี่เตือนสติให้เตเมยเจ้า	ปั้นหุ่น	เอาท่อน
	เจ้าจงปิดหมไวผองเท่า	ชั่วชิวัง	แด่นอ
คิด	อยากจงใจคำก็มาแ	ทางถอ	เฮือนอ
เดียนี่	เสียกุดท่ายโหมชิป้อง	ก็บ่มี	
โอนอมา	ยินสนเทห์ด้วยดอมปลาชีว	ชิชนเงือก	คือลือ
	เสื่อหากวางลูกให้เพียรเลี้ยง	พำแมว	คอกนา

๑. ฮู่เมื่อกลคือรู้ทัน ๒. ลมเป่าจิวคือเป่าหุ่น ๓. ปีวฟ่งคือฟุ้งกระจาย ๔. เตเมยคือพระเจ้าเตเมยไปในเรื่องพระเจ้าสิบชาติ ๕. ปิดหมไวคือหมใจไว้ ๖. เสียกุดท่ายคือเสียนายท่ายหรือเรือเสียหลัก ๗. โหมคือไม้หางเรือเรือมีนายท่ายใช้กำกับเรือให้เรือไปในทิศที่ต้องการ

คำนี้นด้วย แก่นักปราชญ์เจ้าผญาไวให้
 ยังอยากถามแต่เกล้าขวัญเฮือ^๒
 เมื่อ บ่ถามขวัญไขกัถวีน^๔
 ออก เหลืองคือเหือดซางแถมซ้า^๕
 กันบ่ หนาวถือไขก็อย่างจง
 หมายไไม^๖ ยังอยู่คางไฟสิฮู^๗
 ก็ทอซอมดูหนาคิงเหลือง^๘
 จักว่า ออกเหมาลางใดแท้ก็^๙
 เอาแต่ หมอโหรฮูฮายา^{๑๐}
 กันว่า หมายไไมคางยาแก้ก็
 กันว่า ตามหาไขก็อำเชิง
 บ่ชา สิให้หนึ่งอยู่ถ้ำเสมอฟ้า^{๑๑}
 เมื่อบ่ ตามหาขอเฮฮอนเพิ่น
 เจ้าอย่า ได้ยักควให้ไฟฮูฮอน

ครัสส่อง เอาทอน
 ป่วยนาน นั้นเด
 จักวาด ลาวตี^{๑๒}
 ต้มทรง แทนอ
 ใจผ้อก สังกทอน
 เมื่อกล นั้นเด
 เนื้อหาง
 ไซ้การ
 พอกใส่ เอาทอน
 หากยัง
 เต็งวาท ไปนั้น
 หงองฝน นั้นลือ
 ก็เสียก หนั้น
 ฮอมใด นั้นเด

๑.ผญาไวคือปัญญาไว ๑.ขวัญเฮือคือขวัญหรือกำลังใจ ๓.ลาวตีคือเขารี?
 ๔.เหือดซางคือโรคชนิดหนึ่งเหมือนโรคหัดแต่ไม่เป็นตุ่มเหมือนหัดมักจะเป็น
 ในพวกผู้ใหญ่ ๕.จงใจพอกคือใส่ใจรักษา ๖.หมายไไมคือไขไทพอยคือฮาน
 เรียกว่าไขหมายไไม ๗.สิฮูเมื่อกลคือจะรู้เรื่องด้วย ๘.ออกเหมาลางคือบอก
 อาการ ๙.ก็ไซ้การคือก็ไมไซ้ ๑๐.หมอโหรคือหมอดู ๑๑.ฟ้าห่งองฝนคือฟ้ารอ
 ฝน

ตั้งแต่	ทำทานพันเป็นเงาได้	สามขวบ	ปีแล้ว
แดนแด	อังครมาเป็นมิตรแท้	อำซ่าง	ก็จึงเห็น
โอนอ	อุสาบเกยฮ้างสามบา	หัตถบาส	อิดูเค
แมบ	หอนเกยกลาวคอยแกลงเว้า	ต่อผู้ใด	ดอกนา
บ	เห็นมาหาว่าสูญหลงชาติ	มาพบ	
	ก็หากเลิงเลิงมี	หลากกะใจ	เซียงน้อย
	อายุยืนยาวหมื่นพันปี	ก็เห็นหลาก	มานี้
	มาพบงูอีกหน่วงหางเกี่ยว	กอดหนู	
ถึงเมื่อ	เดือนเจียงคอยหนาวมาบ	สู่เมื่อ	๒ กิงนอ
เดือนยี่	มาเล่นฮอนเดือนห้าผัด	ตางหนาว	แลนอ
จาฮิต	เดือนเจียงขึ้นหนาวลง	คอยกั๊ง	
ปี่นเดือน	ห้าสังขีมาเล่นฮอนหนาวคอย	กั๊งทรวง	ที่เค
ค้นว่า	หนาวถือไขก็อย่าลืม	ผ้าแผ่น	เฮนอ
เจ้าแม่	ตุ้มกลางสะอื่นหาก	ซิหัว	บออย่าเหลว
เจ้าว่า	หนักหน่วงเนื้อตันสาวท	พวนพิช	นั่นแล
เจ็บไข	กิงบฮอนไผลฮู้	ฮอมปัว	เจ้าเค
โอนอ	วาทกั๊งตางวาทขัดหนอย	ในอก	หลากนอ

๑. ทำทานคืออุสสามเหลี่ยม ๒. สู่เมื่อกั๊งคือรูลึกตัว ๓. เดือนเจียงคือเดือนอ้าย หรือเดือนที่หนึ่ง ๔. บออย่าเหลวคือโดยแท้แล ๕. วาทคือวาทศิลป์

คิด ^๑	จมใจจิตก็เลาเว	ทาง ^๑ ท่าย
จิต ^๑ ว่า	เป็นสองกำอันชะว ^๑	หลงเพศ
	ก็ท้อคิดสองหลงหลง ^๑ ฮู	ฮ่อมเซิง
คิด ^๑ ว่า	ปีป่วยด้านคณิงหาไ	ชี ^๑ ว่า เป็นเด
คิด ^๑ ว่า	เป็น ^๒ ผู้ฮูมาลงลาวให้	เพิ่นเห็น นี ^๑ เด
กัน ^๑ ว่า	ปลาบมาดบ่อนพายเฮือ	ก้มองเปล่า เสียแล้ว
เป็น ^๑ ดั่ง	พายจุ่มน้ำค้าย ^๓ คูป	จวบสัง นั้นแล้ว
พื ^๑ บได้	ดีแดลงเฮื่องก้อย ^๔ าเคื่อง	แก่น ^๑ กั้ง พงเอย
เมื่อ	บ ^๕ เวาเฮื่องให้เป็นบัน	บ่อน ^๑ ไซ
เมื่อ ^๑ บ	ไซให้ ^๖ แจงก็บังวาด	เป็นเงา อยู่ ^๑ นั้น
คิด ^๑ ว่า	บ ^๗ ให้ ^๗ มีทางคิอ ^๗ าวคณิง	เหนือ ^๑ ใต้
แน ^๑ นว่าหลา	หาก ^๘ หมางเหม็นฝ้ายวาง ^๘ ไน	ไวเปล่า ก็ตาม ^๑ ถ่อน
เอื่อ ^๑ หาก	เฮื่อ ^๙ ให้กระ ^๙ ตันคิน	หอสว ^{๑๐}

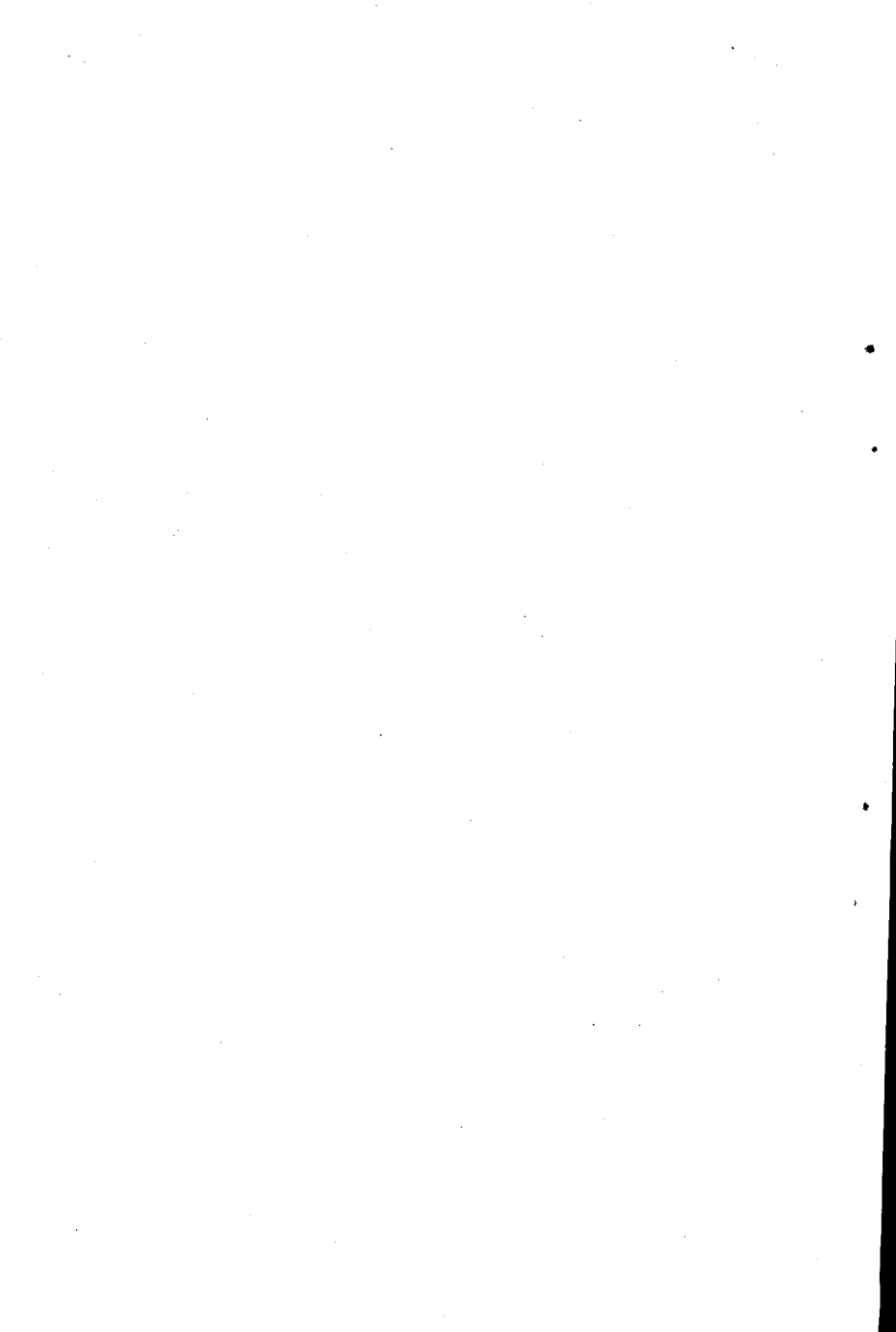
๑.ชะว^๑เป็นชื่อของคนเมืองหลวงพระบางก่อนชื่อเมืองชะว^๑ ๒.ลงลาวคือ
ทำขายหน้า ๓.ค้าย^๓คือเสียเปล่า ๔.ดีแดลงเฮื่องคือแต่งทำ, แต่งพูด ๕.เว^๕
เฮื่องให้คือพูดเปิดทางให้ ๖.บังวาดคือปกปิดบุคลิกที่แท้จริง ๗.หลา^๗คือ
เครื่องมือปั่นฝ้ายให้เป็นเส้น ๘.ไนคือเหล็กที่หมุนปั่นฝ้ายให้เป็นเส้นและ
กรอเส้นฝ้ายที่ปั่นแล้วด้วย (การปั่นและกรอเส้นฝ้ายนี้ชาวอีสานเรียกเข็น
ฝ้าย) ๙.เอื่อ^๙ในที่นี้หมายถึงหลอดซึ่งเก็บเส้นด้ายที่ผ่านกรรมวิธีให้เส้น
ฝ้ายเหนียวแล้วเพื่อทอหูก ๑๐.สว^{๑๐}คือกระสวยที่ใส่หลอดฝ้ายสำหรับทอหูก

สว่ຍ ^๑	โสดาฝ้ายคณิงหา	ชา ^๑ หลอด	สังเค
บ ^๑	ไซมีแต่ฝ้ายไหมเอื้อ	ก็หากมี	
แม่น ^๑ ชิ	ตามทวนให้แยงแสงให้	แจ่งสูง	ไปนั้น
สัง	บ ^๑ ปั้นเหนียงข้าวคนควา	แจวจิง	
เมื่อ ^๑ บ	ไซระหส์ให้ก็ ^๒ เป็นความ	ใสเสียด	ไปนั้น
	ฝูงหมู ^๑ ชาวบอดใบ ^๑ เขา ^๑ ชี ^๑ สุ	หอมใด	
แซ ^๑ บ	ดี ^๑ ทางให้ ^๑ ชาว ^๑ ม ^๑ อง ^๑ ชิ	สู ^๑ เมื่อ	คิงลือ
ยัง	จัก ^๑ กิด ^๑ เส ^๑ ด ^๑ ือ ^๑ ก ^๑ สุ ^๑ มี ^๑ แซ ^๑	เงือก ^๑ งู	บนัน
กัน ^๑ บ	ฟู ^๑ หางให้ ^๑ เห็น ^๑ ตัว ^๑ ก็	ยิน ^๑ ยา ^๑ ก	
เป็น ^๑ ด ^๑ ัง ^๑ ตา ^๑ บ ^๑ อด ^๑ เหล ^๑ ียว ^๑ เบ ^๑ ง ^๑ น ^๑ ัน ^๑ ท ^๑ ที่ ^๑ ก ^๑ ว ^๑ าง	ก ^๑ ว ^๑ า ^๑ ซ ^๑ อม ^๑	ฟ้า ^๑ ใหม่	
	ฝน ^๑ เดือน ^๑ ห้า ^๑ ด ^๑ ก ^๑ มา	เหล่า ^๑ ห ^๑ ว	
ก ^๑ บ ^๑ เจ ^๑ ีย ^๑ ด	บ ^๑ มี ^๑ ฉ ^๑ ลา ^๑ ด ^๑ สู ^๑ เด ^๑ ื่อ ^๑ น ^๑ ห ^๑ า ^๑ พ ^๑ ัด	มา ^๑ เท ^๑ ีย ^๑ ว	
บ ^๑ แม ^๑ น	ยาม ^๑ เด ^๑ ื่อ ^๑ น ^๑ ห ^๑ า ^๑ มา ^๑ ไ ^๑ น ^๑ สัง	จ ^๑ ิง ^๑ ช ^๑ ี ^๑ ห ^๑ ว	
ยาน ^๑ แต่	เป็น ^๑ ด ^๑ ัง ^๑ ปี ^๑ กา ^๑ บ ^๑ เฮ ^๑ า ^๑ ชา ^๑ ว ^๑ ค ^๑ า	หล ^๑ าย ^๑ เท ^๑ ื่อ	เล ^๑ ิง ^๑ แล้ว
หน ^๑ ุ ^๑ ห ^๑ าก	ห ^๑ ย ^๑ ัก ^๑ ตา ^๑ ท ^๑ ิม ^๑ แม ^๑ ว ^๑ บ ^๑ ัก ^๑ ด ^๑ ำ		

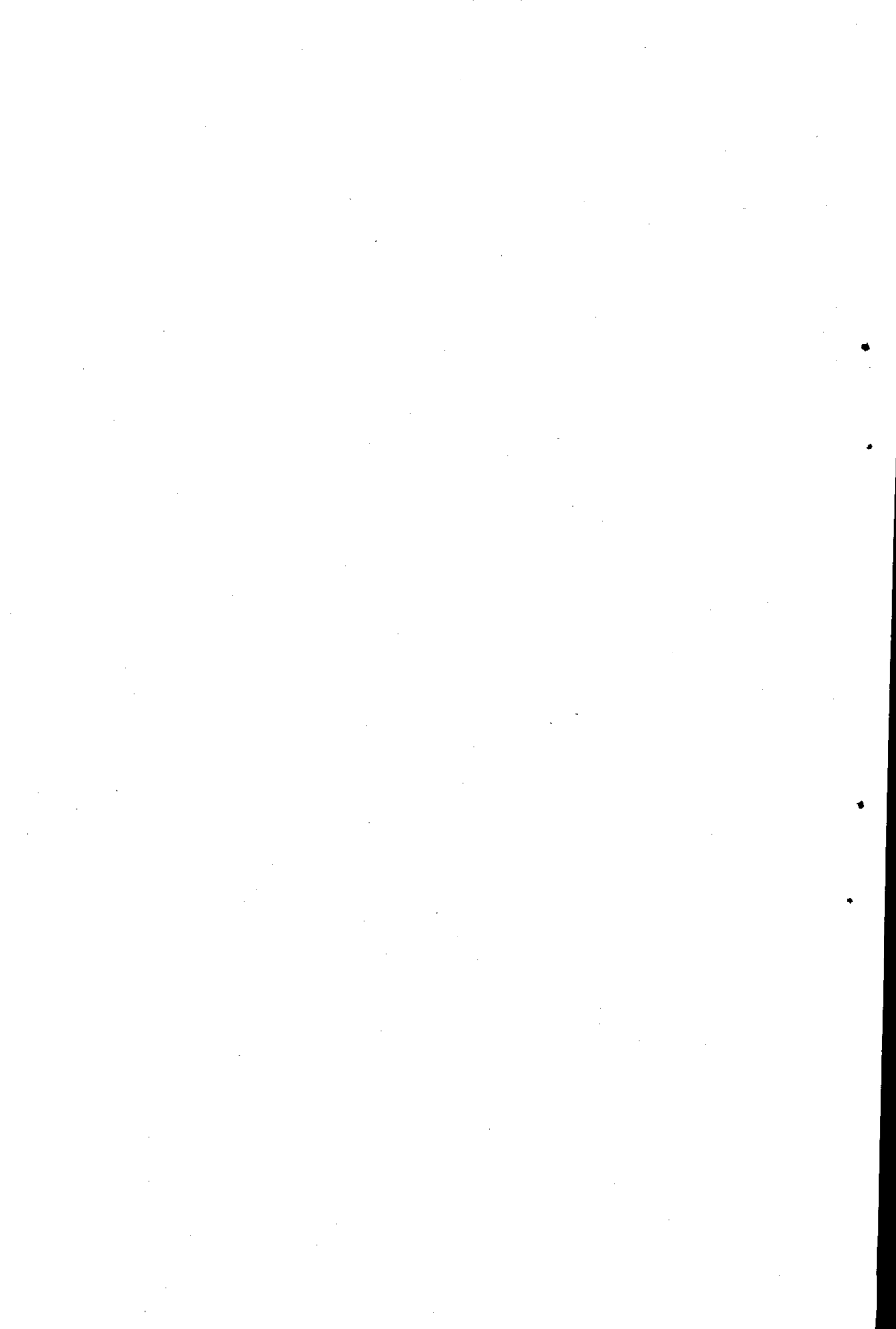
๑.ชาหลอดคือตะกร้าใส่หลอด ๒.ตามทวนคือจุดกระได ๓.ชาวมองคือ
ชาวประมงที่จิงตาขายดักปลา ๔.เสดือกยูคือเฉลียวใจ ๕.แซคือจระเข้
๖.กัวซอมคือนีวกัวแคบ ๗.ปีกาบเข้ามือธิบายดังนี้คือกาบเป็นชื่อเอกศก
ของไทยฝ่ายเหนือคือปีชวด เข้าเป็นชื่อสัมฤทธิ์ศกของไทยอีสานคือปีระกา
๘.หยักตาทิมคือขยิบตา

หนูชิงอย่า	ได้ที่มว่าทเว้าเสียมเหียน	ให้แก่แม่ว	
	ฟังเดอฝูงหนุ่มน้อยนางนา	นางสวรรค์	
พี่อย่า	ถามข่าวบ้านเมืองเกิด	ดวงสมร	
เชิญแม่	ทรงพระทัยจิตคอยฟัง	นิทานกอม	
	หลอนวาทามผิขอขอ	พรอนุญาต	
เสียม	บได้วาทขอเสมอเจ้า	เหตุมี	ดอกนา
กันว่า	อ้าวบอโสดาฝ่าย همینหมาง	ซังแด	ก็ตามทอน
เจ้าหาก	ฮู่เพศเพียงซีเคื่องไห	ฮอมใด	น้องเอย

๑.เว้าเสียมเหียนคือพูดขวานผ่าซาก ๒.นิทานกอมคือเรื่องสั้น ๓.อ้าวคือ
เครื่องมือป้อนเมล็ดฝ้ายออกจากเนื้อฝ้าย ๔.ฮู่เพศเพียงคือรู้สายสนกลใน

ບັນລັມທ້ອ່າວ

โธนอเสียมนี้	เป็นดังปลาตายซ่อนหนองนา	น้ำเงินขาด	
ฝน	บ่ส่งโศคให้สืตตายแล้ง	แดดเผา	แล่นอ
กิดต่อ	ดอกจืดเกาจะบานอยู่	กลางดง	
กิดต่อ	เรือพายสงก้เลามี	ลำเกี่ยว	
พีนี้	เป็นดังหนามคอมของกากอ	ขวางอยู่	นั่นแหลว
อันหนึ่ง	เป็นดังฟ้าผ่าไม้ลำเสี้ยว	เสียบใจ	
เจ้าทอ	มากากงกระเจียมจันทน์	ซีกใหญ่	
ผิบ	กาหนีบไว้สัทมายหิ้ว	หอบเอา	พีแหลว
นอนหลับ	ฝันเห็นแก้วพิพาแดง	ดวงยอด	เสียมพูน
	เสด็จสู่ห้องโสงแจ้ง	สองไส	
ฝันว่า	จันทร์จรเข้ามาเสียง	หัตถบาส	
แล้ว	เล่านาวแผ่นผาแดงตุ้ม	หมนอน	
แสนสิ่ง	ในทรวงเอาหนวยหา	มือสว่าง	บ่มีแหลว
	เดือนยี่มาสอดแล้วแสนฮ้อน	เชื้อไหล	
ตั้งแต่	เดือนสามก้อยระดูเถิง	เดือนสี่	มานัน
เมฆริน	ไหลหลังยอยอำหน้า	บขาดสาย	

๑.มือสว่างคือวันสร้างรัก

ว่าจัก	ผิงไฟหรือก็มาเป็น	อันยาก	
ว่าจัก	ลงแซ่เขาก็มาฮ้อน	ฮามทรวง	
มัน	หากจีนจัดเอาในทรวง	สุดที่อาว ^๒	ผู้ดีแล้ว
เฮฮน	เลยคั่งแคนหานอง	ก็หวังเว ^๓	
ผัดแต	เดือนห้าขึ้นถือคั้ง	ไขบ่สว่าง	
	เดือนหกมาสอดแล้วหนาวซ้า	ต้มฝน	
	เดือนเจ็ดเดือนแปดควร	ทีน้อ	
	เดือนเก้าควรที่ฮ้อนสังมาซ้า	ต้มหนาว	
เดือนสิบ	เดือนสิบเอ็ดขึ้นพอกะซาม ^๕	ผ่นไขสัน	
เดือนสิบ	สองมาสอดแล้วความไข	กับหาย	
ยังแต่	พอเผยผ้าถือคั้งพอ	สะหนอย	
	กุมสว่างมาแลนอยก็ถือไขขึ้น ^๖	สันสาย	
กลาง	เทือบายเอาเขามากิน	คอมเพื่อน ^๘	
ตลกมะ ^๙	ก็เลยเล่าแคนก็บายทิม	ไผ่ผา	
เลยเล่า	หมางเหม็นข้าวทั้งปลา	ลาเล็ก	

๑.ฮามทรวงคือระอุในทรวง ๒.สุดที่อาวคือสุดที่จะพรรณาหรือ เกินจะบอกได้
 ๓.หวังเวคือหวนหวีในมโนนิม ๔.ถือคั้งคือตัวร่อนหรือจับไข ๕.พอกะ
 ซามคือยังไม่นาน ๖.กุมสว่างมาแลนอยคือสร้างไขเพียงประเดี้ยวประด้าว
 ๗.ถือไขขึ้นสันสายคือก็กลับไขลงอีก ๘.คอมเพื่อนคือร่วมกับเพื่อน ๙.ตลก
 มะคืออาการขำขึงเสียหรือประหม่า

เลย	เล่าตุ้มแต่ผ้าผืนกว้าง	กอมนอน	ที่เหล่า
ปวด	หัวถือคิงใจทั้งตัว	มีเฮื่อ ^๒	
ย่านแต่	หมากไมค่างกินข้าวก็	จึงชม	
ไผ่ผู้	เป็นหมอแกมียาอดเขื่อนป็น ^๖	ปัวแม่	
กันว่า	หายพยาธิร้อนคุณเจ้า	ให้เสีย	ดอกนา
อันว่า	ซาตาซอยเคยกินแต่	หมากเว่อ ^๗	นาวัน
ปวดหัว	เคยได้ค้นบายสัหมาก	ส้มโอ	
ฟังเขอ	แพงสี่ส้อยเสนหาสุด	ที่อ่าว	เซียมเอย
พี่สิ	เผยเงื่อนไขเห็นบันบ่อน	ลีโตนี	
ชาติที่	เฮื่อแผ่นนี้วางโหม	บายกูด ^๘	จึงเป็นคาย
จัดถึก	เวवादท้ายหัวพี่หาก	ชีน้ำ	

๑.ถือคิงใจคือมือการไข ๒.เฮื่อคือเหงื่อ ๓.ย่านแต่คือเกรงว่า ๔.หมากไมค่างคือไขเหลบใน ๕.อดเขื่อนคือขอความอนุเคราะห์หรือได้โปรด ๖.ป็นปัวคือดูแลรักษา ๗.หมากเว่อเป็นผลไม้รสเปรี้ยวตระกูลมะนาว แต่เปลือกหนาใส่ส้มตำมะละกอรอบยี่สิบดขะนี้ดูเหมือนจะสุญพันธุ์แล้ว(บั๊กหุดฮู่หาว บักนาว ฮู่โห้ บักเว่อฮู่หอน เรื่องพระสเมรีหรือนางสิบสอง) ๘.ลีโตนีคือจะกระโดดลง ๙.กูดคือกัปตันเรือสำเภาผู้ทำให้ไม้โหมหรือหางเสือเรือป่านำทำให้หัวเรือเบนไปในทิศทางที่ต้องการ

ให้	คอยแบ่งโทมห้องตามคอ	ติดคอ	แซวท่อน
เชิญ	กูด บิดเงท่ายเวเข้าบ่อน	ลีโตน	แต่ท่อน
แนม ^๒ ทอ	โทมกินน้ำลิเป็นขัน	ฮ้อยหนวย	ก็ตามท่อน
แสน	ชี ฟองทุมกลัวทางหน้าหาก	ชีแซว	
มัน	หากเคยตายเมียนคอมขัน	เดือนแปด	
พี่ ^๓	แหงหนายเอือชีวังไว	ทอโย ^๓	
กัน	แมน เต็มใจสู้ลิเป็นหยัง	กะตามช่าง	
เพิน	หาก ลือว่าฮายใจฮายหาก	ประสงค	
ไถนา	ยามเดือนห้าฝนลิสวย	ยูสง	บมีแหล่ว
เดือน	เจียง เดือนยี่หวานข้าวกล้าเดือนห้า	จึงลีดำ	
ปี ^๔	นี้ ถืองันเจ้าแดงหลวงฟ้า	ลีสง	ลิ่งโดหนอ
นา	แซง ไถบได้ตมกลัว	หน้าพะเนียง ^๕	

๑.แซวคือการแซวเรือเป็นคณะโดยไซไม้แซวไม้ไซไม้พาย ส่วนมากจะนั่งหันหลังไปทางหัวเรือจำไม้แซวพร้อมกันโดยไม่คำนึงว่าเรือจะไปในทิศทางไหน ส่วนผู้จะให้เรือไปในทิศทางที่ต้องการก็โอนายท้ายหรือจังกูดเป็นผู้กำกับเองทุกอย่าง ๒.แนมทอคือแนมว่า ๓.ทอโยคือแม่แต่น้อย ๔.นาแซงคือนาปรัง ๕.พะเนียงลำห้วยที่ไม่ยาวเหมือนลำห้วยทั่วไป

หมายเหตุ อธิบายข้อ ๑. เพิ่มเติม คำว่า แซวคือการไซไม้แซวหันหลังไปทางหัวเรือ และแซวทางหัวเรือแซวเป็นคณะโดยจำไม้แซวพร้อมกัน ไม่มีการกำกับเรือไซกับเรือใหญ่ ส่วนแจวคือไซกับเรือเล็ก ขึ้นแจวที่ท้ายเรือคนเดียวทำหน้าที่ทั้งแจวให้เรือไปและกำกับทิศทางเรือด้วย

ว่าอยาก ตีฝายขึ้นทางเมืองนา
 ว่าอยาก อาศัยน้ำห้วยน้อยเมืองข้า
 ปานนี้ คาวเสด็จกลัวดวงเขลิ
 มีตั้งแต่เส็จ
 สู้ว่าสุริโย มาเล่นกุ่มกุ่มพระจันทร์
 อังคาส มาเบียดเบียดบังแก้วหน่วย
 โอนอ พระจันทร์มาแสนเศร้าเสียสี
 มะณี เทศเป็นแทนแก้วต่างผ้า
 อันว่า ในประสงค้อยอยากไถ
 กันเพิ่น ไล่ทิมไ้พระอวนอัย
 ชาติที่ นาเมืองนี้ตามไถคือ
 เมืองเพิ่น หากไถแข่งไ้จึงน้ำ
 เขียมหาก เป็นคนค่านประสงคหา
 นาขาว เป็นบ่แพ้พระอวนอัย

น้ำเงินขาด เสียแล้ว
 ขาดเงิน
 มีค่มุง บ่มีແหลว
 ทะล้งฟ้า แจ่มใส
 มัวมีด
 พระจันทร์
 หมองหม่น
 ๒. หนานาว
 นาเชื้อเกา
 หากสงวน
 สิหม่อน มีอดาย
 สิอยู่ดี
 แตนากา
 บ่ประสงค

๑. อังคาสคือราหู ๒. นาเชื้อคือนาที่ทิ้งไว้ไม่ค่อยทำ ๓. นาขาวคือนาที่บุก
 เบิกแล้วในที่นี้หมายถึงการบุกเบิกนาใหม่

หงษ์ คำผายเวหาเห็นเมฆ
 กาคำว่า อยากบินแทบพื้นกลัวย่าน
 แฉวเขอ ผ่องคนท้ายขันโทมทั้งถ่อ
 เดียวนี้ ฟ่องทุมกลั้วแซมซอน
 กันไคผ้ง หลักแน่นแสนสิดมมา
 ๒. ภายฟี่ลี นอนทอดตะเนิ่นแหงนหน้า
 ฟังเขอ บัวพันส้อยจำปา
 ฟี่ สิดามขาวเจ้าฟังแล้ว
 เสียมอยาก เอาไหมเกี่ยวจำปาแดง
 เหมือนฟี่ ไค่สะส่วยล่างพิทุรฑ์แซม
 ก็คำว่า อยากไปเอาน้ำอะโนมมา
 มหานีล มันหากดกสีแล้วเพียรล้าง
 กื่อดั่ง มะฉี่เศร้า
 ดวงนี้ เขาบได้หาเสียดข้อไสเอื้อง
 อันหนึ่ง เสียมอยากถามขาวโพธิ์ศรีสร้อยกลาง
 มัน หากมีสมกว้างคนเขา
 กาคำว่า อยากเชยชมกลั้วชายเหิน

งามเด
 ชาตีสีสัญ
 แฉวทอน
 บอนหอม
 ส้อยท่า ก็ตามท่อน
 เบิ่งลม ดอกนา
 มะฉี่เทศ เสียมเอย
 คอยคณิง ฟี่ทอน
 กรองเกษ
 ให้สว่างใจ
 ล้างส่วย สิ้น
 หากสีไส ดอกนา
 เสียดสัรรูป
 คอไผ ดอกเด
 สถานต้นต่ำ เสียมพุน
 กิ่งโสม อยู่ลือ
 หอมกลิ่น ว่าลือ

๑. ถ่อคือไม้ถ่อเรือทำด้วยไม้ไผ่ ๒. ภายฟี่คือทางฟี่ ๓. นอนทอดตะเนิ่นคือนอนตะแคงขวาเอามือข้างขวากำหัวด้วยถ้าไม้ทอดตัวนอนแต่นั่งหลังพิงหมอนหรือเอาศอกขวาเท้าที่ หมอนชาวอีสานเรียกว่า "นั่งทอดตะเนิ่น"

ตีแต่โตฮุบฮ้ายคำปี่
 กาดำว่า อยากลงลอยน้ำอะโนมา
 แล้วจึงลี เหาะหอบผ่ายให้ใสแจ้จ้ง
 พี่นี้ บวชแต่น้อยบ่อเคยจบ
 เจ้าหาก เคยเที่ยวทางหลวงอดถูกเอา
 เสียมหาก งม้วย้ายเดินไปทั้ง
 ขอ ให้พระพี่เจ้าจุ่งเข้า
 โอนอว่า อยากไขสะเถาแก้วให้เห็น
 จันทน์ เทศจ้งอ้มไวโนหัน
 น้ำหากไหล พัดข้อยลอยเอามา
 ตีท้อเฮือเล่มน้อยฟองซ่า
 ฟังเขอ โลมสนิทน่องจำปา
 พี่อยากถาม ขาวสัตว์สิ่งข้างเสื่อสา
 ปานนี้ ควงมะณีสร้อยแพงแสน
 ยังลี้คิด สะเคือกต้องประเหียนตั้ง
 ฮู้ว่า มีเครือช่อนนางอวน
 ปะไป ออกชมอมไวทุเร่างหาง

แปลกกา
 ให้ขาวผ่อง ลีคือลือ
 พระจันทร์
 กำระหัด
 พอสคั่ง
 ตาบอด แท้แล้ว
 ใสทาง แด่ทอน
 แหฮ้ำจิบ
 หมื่นไผ
 ก็ยืนยากใจเค
 เสือกหนี พี่แล้ว
 บ้านเก่า เสียมเอย
 งูอด มีลือ
 สุดที่อ่าว
 ตั้งประสงก์ บ่เด
 ปะเปล่า แพงเอย
 สะเทิน

๑. ประเหียนตั้งคือตั้งใจ ๒. ทุเร่างคือแรมร้างทางไกล

อด ^๑ พอ	ภูณ ^๒ าเขื่อนเอาไมตรี	ติด ^๓ ต่อ	แพงเอย
ขอ ^๔ ขอ	พัน ^๕ มิต ^๖ รไ ^๗ วแสน ^๘ ดื้อ	อย่า ^๙ ให้ ^{๑๐} ห้าย	พื ^{๑๑} ทอน
อย่า ^{๑๒}	ไ ^{๑๓} ดไ ^{๑๔} ถม ^{๑๕} ทิม ^{๑๖} คือ ^{๑๗} ไหม	เจ ^{๑๘} ็น ^{๑๙} ชา ^{๒๐} ด	
อย่า ^{๒๑}	ไ ^{๒๒} ด ^{๒๓} เป็น ^{๒๔} ทอน ^{๒๕} บัน ^{๒๖} คือ ^{๒๗} ฝ้าย	ชา ^{๒๘} ด ^{๒๙} ใน	พื ^{๓๐} เณ
หมา ^{๓๑} ย ^{๓๒} จัก	ท ^{๓๓} ร ^{๓๔} ง ^{๓๕} ผิ ^{๓๖} น ^{๓๗} ผา ^{๓๘} แข ^{๓๙} ง ^{๔๐} ละ ^{๔๑} คร	เก ^{๔๒} ียง ^{๔๓} ก ^{๔๔} ่า	
บุญ ^{๔๕} บุญ ^{๔๖}	ส ^{๔๗} ่ง ^{๔๘} ให้ ^{๔๙} สิ ^{๕๐} ฟู ^{๕๑} ม ^{๕๒} ด ^{๕๓} ว ^{๕๔} ย ^{๕๕} กระ	เต ^{๕๖} ียว ^{๕๗} ชา ^{๕๘} ว	พื ^{๕๙} แล ^{๖๐} ว
กัน ^{๖๑} บ	ไ ^{๖๒} ด ^{๖๓} หน ^{๖๔} วย ^{๖๕} แ ^{๖๖} ก ^{๖๗} ว ^{๖๘} ลู ^{๖๙} ก ^{๗๐} ประ ^{๗๑} เสริ ^{๗๒} ฐ	มา ^{๗๓} หา ^{๗๔} เพ ^{๗๕} ชร	เ ^{๗๖} ียม ^{๗๗} น ^{๗๘} ัน
	พื ^{๗๙} ล ^{๘๐} ี ^{๘๑} ค ^{๘๒} ิน ^{๘๓} ท ^{๘๔} าง ^{๘๕} หล ^{๘๖} ง ^{๘๗} บ ^{๘๘} ว ^{๘๙} ช ^{๙๐} เป็น	ส ^{๙๑} ม ^{๙๒} ณ ^{๙๓} เ ^{๙๔} ฒ ^{๙๕} า	
ตั้ง ^{๙๖} ต่อ	บา ^{๙๗} ร ^{๙๘} มี ^{๙๙} สร้าง ^{๑๐๐} เอา ^{๑๐๑} บุญ ^{๑๐๒} เป็น	ที่ ^{๑๐๓} เพ ^{๑๐๔} ็ง	
ขอ ^{๑๐๕} ให้	พ ^{๑๐๖} บ ^{๑๐๗} หน ^{๑๐๘} วย ^{๑๐๙} แ ^{๑๑๐} ก ^{๑๑๑} ว ^{๑๑๒} พิ ^{๑๑๓} ลา ^{๑๑๔} เข ^{๑๑๕} ม	ชา ^{๑๑๖} ด ^{๑๑๗} สิ ^{๑๑๘} มา	พื ^{๑๑๙} ท ^{๑๒๐} อน
โ ^{๑๒๑} น ^{๑๒๒} อ ^{๑๒๓} มา	อิ ^{๑๒๔} ดู ^{๑๒๕} ป ^{๑๒๖} ลา ^{๑๒๗} ช ^{๑๒๘} ิ ^{๑๒๙} ว ^{๑๓๐} น ^{๑๓๑} อย ^{๑๓๒} ย ^{๑๓๓} าก ^{๑๓๔} ช ^{๑๓๕} ม ^{๑๓๖} ไ ^{๑๓๗} ด้	ก ^{๑๓๘} ำ ^{๑๓๙} ค ^{๑๔๐} าด	
ป ^{๑๔๑} ลา	บิ ^{๑๔๒} ก ^{๑๔๓} มา ^{๑๔๔} อ ^{๑๔๕} ย ^{๑๔๖} ุ ^{๑๔๗} ช ^{๑๔๘} อน ^{๑๔๙} ตัน ^{๑๕๐} ต ^{๑๕๑} อน	บ ^{๑๕๒} อน ^{๑๕๓} ชี ^{๑๕๔} ว	
พ ^{๑๕๕} ัง ^{๑๕๖} เ ^{๑๕๗} ย	ค ^{๑๕๘} า ^{๑๕๙} ว ^{๑๖๐} พระ ^{๑๖๑} ก ^{๑๖๒} าย ^{๑๖๓} ก ^{๑๖๔} ล ^{๑๖๕} ัว ^{๑๖๖} พระ ^{๑๖๗} จ ^{๑๖๘} ัน ^{๑๖๙} ทร ^{๑๗๐} ไ ^{๑๗๑} ส	ส ^{๑๗๒} แ ^{๑๗๓} น ^{๑๗๔} โย ^{๑๗๕} ชน ^{๑๗๖}	เท ^{๑๗๗} ิง ^{๑๗๘} พ ^{๑๗๙} ุ่น
เ ^{๑๘๑} ียม ^{๑๘๒} อย ^{๑๘๓} าก	ถ ^{๑๘๔} า ^{๑๘๕} ม ^{๑๘๖} ข ^{๑๘๗} าว ^{๑๘๘} หิ ^{๑๘๙} น ^{๑๙๐} ก ^{๑๙๑} อน ^{๑๙๒} ล ^{๑๙๓} าน ^{๑๙๔} ก ^{๑๙๕} ล ^{๑๙๖} าง ^{๑๙๗} น ^{๑๙๘} ้ำ	ป ^{๑๙๙} าก ^{๒๐๐} ม ^{๒๐๑} ูล	แ ^{๒๐๒} ด ^{๒๐๓} ท ^{๒๐๔} อน
ฝ ^{๒๐๕} ู ^{๒๐๖} ง ^{๒๐๗} ห ^{๒๐๘} ม	เ ^{๒๐๙} ื่อ ^{๒๑๐} ช ^{๒๑๑} าว ^{๒๑๒} ค ^{๒๑๓} ำ ^{๒๑๔} น ^{๒๑๕} า ^{๒๑๖} ว ^{๒๑๗} ยัง	ช ^{๒๑๘} ั้น ^{๒๑๙} ล ^{๒๒๐} อง	บ ^{๒๒๑} เด
อก ^{๒๒๒} พื ^{๒๒๓}	อย ^{๒๒๔} าก ^{๒๒๕} ข ^{๒๒๖} อ ^{๒๒๗} ล ^{๒๒๘} อ ^{๒๒๙} บ ^{๒๓๐} จ ^{๒๓๑} ั้น ^{๒๓๒} ย ^{๒๓๓} า ^{๒๓๔} ม ^{๒๓๕} แ ^{๒๓๖} ก ^{๒๓๗} ว	หน ^{๒๓๘} ว ^{๒๓๙} ย ^{๒๔๐} จร	

๑.อดพอกคือขอให้ ๒.เป็นทอนบันคือชาดเป็นตอนๆ ๓.กระเตี่ยวคือผ้าโจง
กระเบน ๔.อิดูคือเอ็นดูหรือสงสารก็ได้ ๕.ไคคำคาดหมายถึงในน้ำลึก
๖.ปลา บีกคือปลาใหญ่พันธุ์หนึ่งไม่มีเกล็ดมีลักษณะเหมือนปลาสวายแต่ต่างสี
ตัว ใหญ่มีน้ำหนักเป็น ๑,๐๐๐ กิโลกรัม มีในแม่น้ำโขงแห่งเดียว
การจับปลาบีก ต้องมีพิธีขอผีก่อนจึงจะจับได้ ๗.ขามคือเขี่ยม

กันที่หาก เกยตายย้อนคอมพฐ
 คีตหาก ตกซ่อมแล้วพระอานอัย
 ผิบ ภาขอคามอยากลงโตน
 ผิวาเหือหาก ต้องหินแม่ช้างเวท่าย
 หลิง เบ็งหินกอนล้านช้างใหญ่
 เชิญ เจ้า^๒แยงเทียนทำเป็นยาน
 พอให้ เห็นกระบวนเบื่องทางสิง
 พอให้ เห็นสูงแจ้งทางเลี้ยวบอน
 สองหาก เทียวทางเว้งไกลกันบ
 เจ้าอดางป่าไม้พอให้
 เสียมนี้ เป็นดั่งเดือนคำสู่ประสงค
 เหล็ก หนาคำปอดปีแยงได้
 โอนอ เจ้าผู้คนเดี้ยวสู่
 ส้งมา ทุกขยิ่งแท้โสมฮ้าย
 อันว่า จอมกษัตริย์พุนเททวง
 ออย่า ปะอกขะม่อมไว้แคตั้น
 โอนอ เจ้าผู้กาด้านอย
 แก้วบ เมินมุงให้แสนสิดัน

บมีจ่ม อีหยังแล้ว
 ก็จิงไป ดอกนา
 แปวเบ็ง ดูนั้น
 หากสืเห็น
 พอโหลง
 เงามั่ว
 หาซ่อม ไปนั้น
 ซิโตน พี่ทอน
 มีจวบ เป็นแหลว
 สองเห็น แคทอน
 แงยังแวน
 กีบเห็น
 หัวเดี้ยว กระเทียมลืบ
 ผู้เดี้ยว แท่นอ
 ทนสาวท บนอ
 ผู้เทียว แคเนอ
 ทรงพิชुरย เทเวศร์
 ก็หากสุน

กันว่า	น้องบ่ปองปูนให้หายโอย	พอเดือด	ทรงวนั้น
ขวัญ	พี่ไปเที่ยวกลัวกินข้าว	ผอกผาย	พี่แล้ว
ขอแก	จอมกษัตริย์ไท้ภูษา	เขื่อนโศค	มาท่อน
อกพี่	ปณอยุ่กลางทางไต่หาก	ลิดอย	
เจ้า	ผู้โหมเผลาเนื้ออินทร์เจียน	ไขสุป	มานั้น
พี่	ได้บักแบนหน้าแสนเฮือง	ไล่ไฟ	
เจ้าผู้	ปัญญาเสียมอดทรงญาณ	เขื่อนโศค	
	พอให้ได้บ่อนหมื่นนำเจ้า	แต่ขวัญ	
อันว่า	ชาดาแฉ่วแนนไกล	แสนโยชน	ก็ตีท่อน
ขอให้	หยับเหยื่อนเข้ามาไกล้อย่า	ให้ไกล	
เจ้าผู้	ปัญญาเสียมอดหลังญาณ	เขื่องส่ง	ดูท่อน
	จักว่าเล็กและตื้นเป็นบัน	ฮักฉิง	นั้นท่อน
อันให้หน้า	ก็ใจข้อยอยากขอทรง	เทียมแทบ	
	เป็นแผ่นผ้าเสียงดุ่มบ่	ห่างคิง	พี่แล้ว

๑. ข้าวผอกผายคือข้าวที่เขาหว่านตามนาที่จะไม่คำอีสานเรียกว่า ข้าวผายหรือผายข้าวก็เรียก แต่ในที่นี้คงหมายถึงข้าวผอกฝีคือข้าวเหนียวสุกที่เขาเอามาปัดที่ตัวคนที่ฝีเข้าแล้วเรียกฝีออกไปตามข้าวแล้วโยนทิ้งนอกเรือน ๒. บักแบนคือเงาะจงหรือดองใจ ๓. แสนเขื่องคือหลบเลี้ยงหรือเลี้ยงไปพูด

โอนอคงนี้	ชื่อว่าสุดที่อ่าวแตกายดินยนิ	กระสันสุทธะยัง	
ว่าอยาก	ปองปุนคุมมะณีโชติ	ก็มายาก	
หินแฮ	งามบแพบปานแก้ว	หน่วยใส	
กันบ	ได้หน่วยแก้วลูกประเสริฐ	มหาเพชร	เพี้ยนพูน
มาขอ	โสมเสียงสองบยอมยัง	เพียงได้	
แมน	ลิตกขอบฟ้าพื้นแผ่น	พรหมจักร	ก็ดี
เสียมจัก	หมายเสียงสักฮ่อมชะนอน	จนได้	
ยังสิ	นิยมให้เสียงสองสม	ประกอบ	บเด
หรือ	จักปะบอยไวโองเศรา	หม่นหมอง	
แมนจัก	วอนไหวให้องค์ลังกา	กงราช	ก็ตายแล้ว
บังเกิด	เป็นหมอกกลัววันกลุมบ	สองใส	
ทุกที่	ยมนายอยในทรวง	ทันสาวท	
กิบ	บกเหือดได้ทวงเอาอั้ง	กระสัน	
	สุดที่นอนกินไห้กฉิงไหล	เหลืออ่าว	สุนแล้ว
กิบ	เห็นหน่วยแก้วไกลล้ำยิ่ง	ประมาณ	
โอนอราณี	มาสมกแล้วกุมพระจันทร์	มัวมีด	เสียแล้ว
	อังกาเรยเล่าซ้ำเป็นผ้า	เบียดบัง	
เดียวนี้	จันทร์กราชเศร้าเสียแสง	สูญอ่า	ไปแล้ว
	นักขัตตริกฟ้ามัวเศร้าบ	สองแสง	

เขียมหาก แปลงเชิงไว้บโสดา^๑
 ชาติที่ แนวนามเชื้อราชสีห์
 บ หอนบินสอดแล้วไปได้
 ฟังเยอ จันทะรังเหลื่อมแพงสี
 ยยา ได้ละแสงเฒ่ากาฮาย
 กาคำว่า อยากหมายเอาแก้วท่ามะโง
 เดียวนี้ เลยลวงเข้าปีเป้า
 เจ้าผู้ ปัญญาเลี่ยมผญาคม
 ถวยแก่ ออกชมอมพูนพอให้
 ดวงนี้ชื่อว่า บังระหัสไว้ภายในให้
 มับแมบ พอให้รู้ประเหียนไว้
 เมื่อจัก แปลปั่นแทกั่วลวมลี

ซีกเก่า
 สัตว์ใหญ่
 คั่งแหลว
 สุกที่อาว เขียมมัน
 ฮวมแฮ แทนอ
 มาขอ ๒ พิลานัน
 จังสีเอา
 กอยฮ้า ดูท่อน
 ฮ้าคณิง แคเนอ
 กิดฮ้า ดูท่อน
 สะเคือกเห็น
 ฟองฟาด

๑.บโสดาคือไม่สนใจ ๒.พิลาคือแก้วทับทิม ๓.ปีเป้าคือปีฉลูหรือปีวัวเป็น
 การนับแบบชาวอีสาน ชาวเหนือและเมืองลาว (ใจ(ปีขวด) เป้า(ฉลู) ยี่
 (ขาล) เม้า(เถาะ) สี(มะโรง) ไซ้(มะเส็ง) ชะง่า(มะเมีย) เม็ด(มะแม)
 ลัน(วอก) เล้า(ระกา) เซ็ด(จอ) ไก่(กุน) ๔.มับแมบคือไม่ชัด,เร็วที่สุด,
 ประเดี้ยวประกาศ ๕.ประเหียนไว้คือประจักษ์ไว้ ๖.สะเคือกเห็นคือเห็นโดย
 ไม่คาดคิดไว้ก่อนหรือไม่คิดว่าจะเห็น

ยาน แต่หีนก่อนล้านแซวเข้า
 บุญบาปให้เสียสอง
 กันว่าบุญ บ่นาวแนบให้คือลิเมียน
 อันว่า บุญบุญนี้มีไผ
 ว่าจัก ยกนิ้วย้อเยียวแก้วก็
 บุญเอย อดพอซุชักให้เพียงสองสม^๒
 ยายไคละ ออกชมอมไวสองข้างหาง^๕
 สมเสลาหน้าอินทร์เขียน
 คำพิ ด่านค่อน้องจำมัน
 สังฆา ขมอดขอนแก่น^๕
 ยังลิ ไคกล่อมเกลี้ยงเผื่อผืนดั่ง
 เดียวนี้ แพงศรีสร้อยเสนาหา

อยู่ต้น นั้นเด
 เป็นคู่
 มอดสิวัง
 ปันแจก ได้แล้ว
 บัดเจิง
 ประกอบ กันแม่^๓
 สะเทิน แคท่อน
 แปลงรูป เสียมเอย
 ยาลืม
 สุกที่อาว
 ประสงค์ บ่นอ
 เจ้าพี่

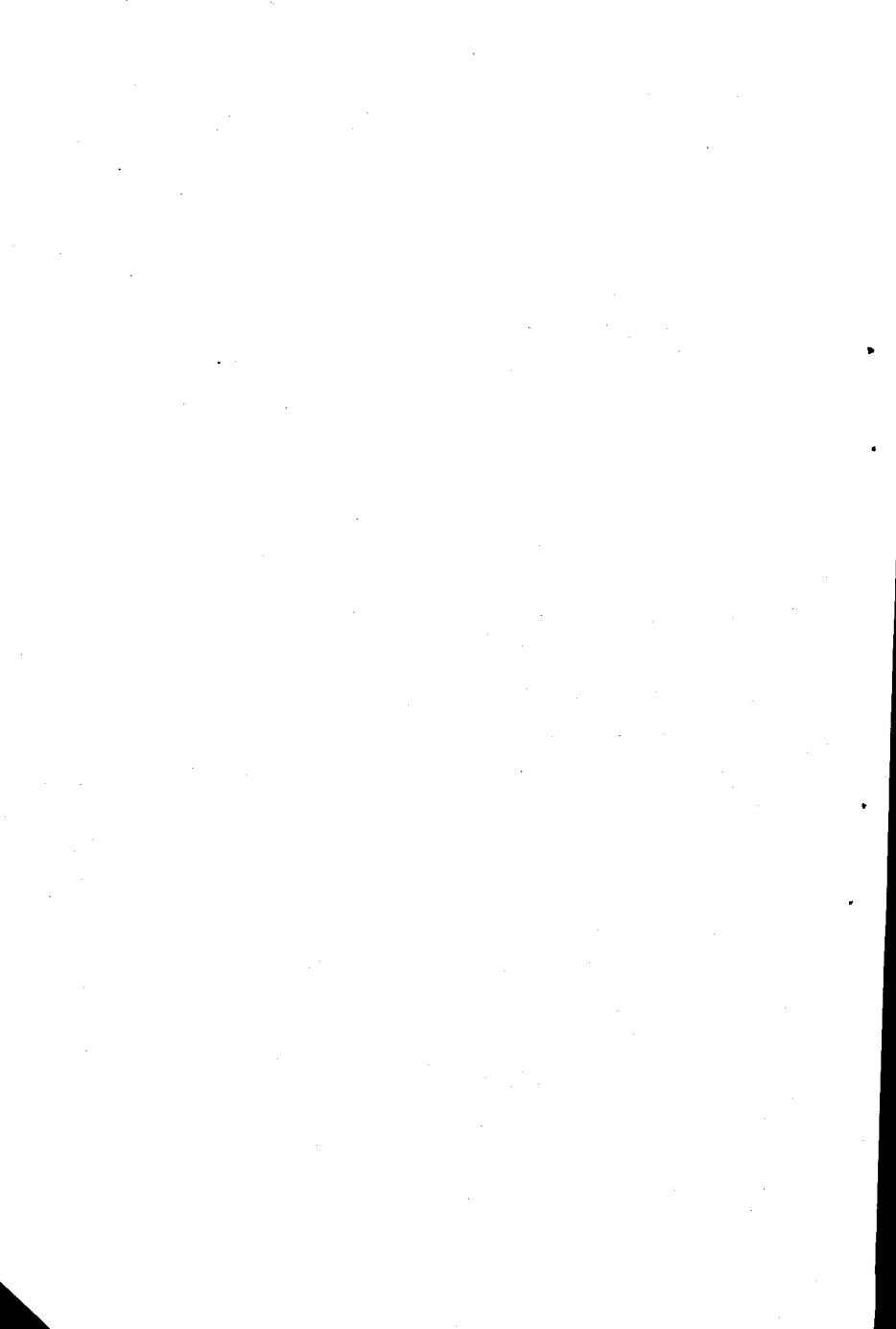
๑. แช่วเข้าคือไหลเข้า (แช่วคือการกรรเชียงเรือไม่ใช่แช่วเพราะการแช่วจะขึ้น
 แช่วด้วยไม้แช่วเป็นยาวที่ท้ายเรือ ผู้แช่วจะหันหน้าไปทางหัวเรือ ส่วนแช่วเรือ
 นั้นจะทำหลักแช่วทั้งสองริมหรือแควมเรืออย่างน้อยข้างละ ๒ หลักตั้งไว้
 ทางด้านหน้าใกล้หัวเรือจะมีคนถือท้ายต่างหาก ไม้แช่วจะเป็นต้นกว่าไม้แช่ว
 เวลาแช่วจะแช่วเป็นหมู่ ๔ หลัก ก็ ๔ คน เวลาแช่วจะหันหลังไปทางหัว
 เรือจำไม้แช่ว พร้อมๆ กัน ผู้แช่วจะไม่สนว่าเรือจะไปทางไหน ผู้ถือท้าย
 จะกำกับเรือเอง) ๒. อดพอคือขอให้ ๓. กันแม่คือบางชี ๔. หางสะเทิน
 คือหางเหิน ๕. ขนังทวงคือกาทรวง

สักมา ชักยัดไว้นานได้
 เถิง หากเนาอยู่ห้องเทียมแทบ
 เหมือนตั้ง นอนแป่วอึกคืบตาย
 บ แม่นบุญเฮาแล้วเวรมา
 สุว่า เวรนาถะเนื่อนำให้
 สุดที่อ่าว เป็นคนใบ้ปางทะวา
 ฝนหาก ตกฮั่วย้อยฮำหนัก
 ว่าจัก หมายเสียงแก้วมะณีโชติ
 บุญบ ยูส่งให้แสนสิดิน

หมื่นอสง	นี้เด
แพงขวัญ	ก็ดี
ทะลอนเขื่อน	
จำพราก	
หางสอง	
หลงวาท	อวนเอย
จึงหนาว	
ธรรมราช	เสียมพูน
ก็หากสุน	ดอกนา

๖.หมื่นอสงคือหมื่นอสงไขย

ប័ណ្ណប្រតិបត្តិ

ดวงนี้ชื่อว่า	บุแผ่นธรณีคั่นกุมภ	กำโสบ ^๑
เกาะกาย	เคยโลบเลี้ยวสมุทรคั่น	โค่นกลอน
กะเลื้อน	กุงแก่นเหง้ากาบ	กอยกระจัด
เสลา ^๒	เนาภูผาเลื่อนระรัง	ทะลายม้าง
อานันท์	เนาแนบพื้นเพื่อนฟาด	ฟ่องสมุทร
	นาโคะกลาดโสง	สามของ
	จักรวาลเหลื่อมคีรี	ไหวหวัน
นาคะ	เพื่อนพึ่งฟ้าฟุ่มเฟือย	แก้เพื่อย
ครุฑะ	อำปิกขันจำเมณ ^๔	เสียงฤทธิ์
จันโท	มัวเมามุมมืดแสง	สุรย์ ^๕ อา
ไสสอง	เสียงฮาดันทะรังษี	สุริยศ
ขามทอง	เทียวลวงฟ้าพิมานเลื่อม	รัศมี
มิกะ	สิงห์สวรคย์ของบรม ^๖	ประนมแม่
	มะเลื่องมาบเหลื่อมแสงแก้ว	แกว่งระรัง
ไฟกี	ลูกวิบไหม้เสนา	ทะเมามุด

๑.กำโสบคือกำรวมเข้า ๒.เสลาคือภูเขาหรือหินภูเขา ๓.อานันท์คือปลา
อานันท์หรือปลาใหญ่ในทะเลที่นิยาสีตามบางแห่งว่าปลานี้ค้ำน้ำค้ำดินไว้ ๔.
จำเมณคือกกลมก่อนเมฆ ๕.สุรย์อาคือแสงพระอาทิตย์สลับ ๖.บรมคือชื่อ
เขาพระสุเมรุอีกชื่อหนึ่ง ๗.มะเลื่องคือสายแสง

แปลแปลง เรืองหอแสง
 บาลังซ่อนไสยา
 สนุกยิ่งล้ำสมเปลื้อง
 คาวดึงส์ชั้นเทวดา
 คลบต่างฟ้าพิมานเต้า
 ละแห่งห้องผาสาท
 ลงทอง เทียนนิคมแก้วสุรย์
 เลยรินชำประศัตว์เมา
 กระตัญธู ปิ่นฟุ้งจันทะกุ่ม
 ทุกสิ่ง ทรงเขตของเสียดห้อม
 หงษ์ทอง เที้ยวเวหาสวกประสงค์
 แล้วจึง ลงลอยล่างสมุทรไท
 สะส่าย ล้างเมฆฟ้ายองกลัว
 ทุกช่องแว่นพรหมภาค
 ฤาห์นอน เคื่องคำฮักฮ่อเผย
 ทรายไป ดวงถนัดเอี่ยมสมุทรทอง
 จักใคร่ กอຍคาคย็อยเอี้ยวห้อม
 อันแต่ ไต่โลกพื้นพรหมภาค

สุรย์ฟ้า
 อินทะราช
 ปิ่นกวย
 มะเลื่องมอด
 คุบตอง
 เรืองสด
 แสงเหลน
 มัวเดือด
 เมฆกุ่มๆ
 เสียดระหัส
 แสงเหลน
 โทมอาบ
 กลิ่นชม
 ภาว^๒กั
 ผืน^๔แน้น
 เที้ยวทอง ยามใด
 หอบพระจันทร์(อยู่แล้ว)
 ภาว^๒กัมานี้

๑.แก้วสุรย์คือตอนกลางวัน ๒.ภาวักคือภาวกัพรหม ๓.ฤาห์นอนคือหรือว่า
 ๔.ผืนแน้นคือผ้าผืนที่ทอให้เนื้อแน่น ๕.กอยคาคย็อยคือกอยเอี่ยมเอา

ทุกคำ^๑ สำคัญคิดใคร่คอย
 คิดเมื่อ มารังซ่อนไสยา
 สนุกยิ่งล้ำลมเปลื้อง
 ทุกแห่งห้องคณิงปล่อง
 คณิงนงศรีพราภพระทัย
 คิดใคร่^๒ ทวยทรงปล้นขอลาว
 ฟูฟาดม้างคูดอง
 ลิบเหลี่ยมคานไซป่อง
 ฤว่า โทมทรวงจักมีคชมอง
 หรือจัก ทวยทรงอุ้มจักรวาท
 กลัวที่ ฟ้าแปรขว้างขนานเค้า
 มัวมีคไหมม้างแผ่น
 กลับเล่า เลยรินขนึ่งคอบแถม
 นับที่ ควงคุล้าตามมาตรา
 กลับเล่า ควันเท่าฟ้าเอื้องกลุ่ม
 ใจชมอมอ้ายหมายมุง

คณิงคุ่ม
 อินทิดราช ปางนั้น
 ปีนไกวฯ
 แป้วสมุท
 บมีได้
 เปลื้องแกว่ง เอนั้น
 ดอกกระแจฯ^๓
 แป้วระหัส
 เหมือนไหม้
 เสียงฮ่วม เอนั้น
 คว้าความฯ
 พันธกิด
 เถิงเต้า
 อนันต์เนก มานัน
 เมฆกุ่มฯ
 พระไมคมีตร

๑. ทุกคำคือทุกระดับ ๒. ทวยทรงปล้นคือจับพลิก ๓. ดอกกระแจคือจิ้งจกญแจ
 ๔. ลิบเหลี่ยมคือลบเหลี่ยม

ลีค้อย ปุณปองอักขรมเสียง
 สมภารเปื่องบาร์มี
 พวงเล็กล้ำพิลาเกี้ยว
 แหนเก่าเกื้อเกิดขั้วม
 ไผ่หอน จินจัดเชิงสาวทศ
 สมควรไค้สัไถวาง
 แม่นว่า สุดฟากฟ้าทยานฮือ
 อากาศกว้างสุดขอบ
 เมทนีสุดชั่วตา
 เหมยเหมยให้อำสาว
 ผาดโผดให้ดินขึ้น
 รุกโขดอันแดนไพร
 ยูทาง ไชกาบอาละองหัน
 โยทิกาคอมสารภี
 แมลงภู่ บินลวงล้ำประสงค้แล้ว
 พี่ขอ ถามขำนองนงคถาว
 ยังค้อย ทรงความสุขป่งซอน
 หรือว่า ยังประสงคสร้างสมภาร
 ขอแต่ นองนารถไท้พระไมตรีxon
 โอนอ สงสาร บุปผาพัวดวงหอม

สาวถ่าน
 เสียงฮอด กันแหล้ว
 กลองล้ำ ไค้เคฯ
 เสียงฮัก แลวนั้น
 คายไค้
 ปละปลอย เป็นรือ
 ย่องคณิงฯ
 จักรวาท
 เต็มเขี่ยม
 ซ่อนทง
 ชุ่มอื่นๆ
 พงเถื่อน
 หื่นหอมฯ
 พวงพี่
 สาวละออง
 ถนอมศรี
 แชมซอน
 เพียงพี่
 ขอดเสียม พี่ถอน
 เหยกกลืน พี่เอย

๑. ภูมรินสว่างแล้วแสงกลัว
 เจ้าผู้ มาลาสร้อยไทรพยอม
 ๒. บานเอื้องแห่งยามแล้ง
 น้ำสมุทร มุลมากหล่นลึบแผ่น
 ลมพานพัดฟาดฟอง
 หงษ์คำผ่ายบินบน
 สังกะ เปลี่ยนเป็นหนามที่
 ที่ขอ ถามขำวน้องเนื้อใหม่
 มโนทวารยังเที่ยงชัน
 หรือว่า มโนทวารน้องลมดี
 ขอแก่ อินทราชูญานเตือง
 ปองเยอ เจ้าผู้ โสฬสชั้นมหาพรหม
 ไส่ส่อง เสียงสอดฟ้าพิมานเอี่ยม
 ชื่อว่า ยุทธโยคพื้นภายอนเณ
 ไตรพระ^๕ ดึงศาทิพย์ที่สรวง
 ขย่มหยั่ง บารมีกั้นไสยา

กลิ่นละอองฯ
 ในป่า เขียมเอย
 ๓. หล่นคาย แล่นอา
 ๔. ธรณี
 ๕. กระจายฟุ้ง
 เสมอว่าว
 เพื่อลม บ้างเคย
 มารศรี
 ในหัน
 เปลี่ยนแกว่ง
 ไตรตรอง ที่ด่อนฯ
 เพียงภาค กันนั้น
 ผ่อพระโยมฯ
 นอนงที่
 สวรรคยง
 นิททะเน่ง มานัน

๑. ภูมรินสว่างแล้วคือแมลงภูบินสอดสนเวียนวน ๒. บานเอื้องแห่งคือบาน
 แล้วร่วงลงแห่ง ๓. หล่นคายคือหล่นทิ้งเปล่าๆ ๔. ลึบแผ่นธรณีคือท่วมทับ
 แผ่นดิน ๕. ไตรพระดึงทิพย์คือสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ๖. ขย่มเป็นภาษาเขมรแปล
 ว่าข้าพเจ้า

นับมือ	มีนพรากพันแถมถ้าน	ถ่ายระดูฯ	
พื้นเป็นคั่ง	โยบัวข้องพลายสาร	สมประโยชน์	จริงแล้ว
โอ้อบ	เอาแม่ป้องปูนส้อม	ซอຍแหลมฯ	
ก๊ีบ	ลูลาสรางข้าเหล่า	พลอยสลาง	
	มโนทวารทุกขทั้งโสม	สาวบ้า	
เป็นคั่ง	อัครีใหม่พอนฟาง	เพื่อยป่า	
คิดใคร	หอบแม่น้ำทั้งห้า	อาบสงฯ	
ก๊ีบ	เป็นไปได้อีกคั่ง	มโนนี้ก	
เพราะว่ามหานที	ทั้งเบญจายู่กว้าง	ไกลซ้าย	
ว่าจัก	โอมเอาน้ำโนมา	ล้างสวย	
พอให้	หายโสกฮอนขนิ้งเบื่อง	ฝ่ายหลัง	
กับป่ก้อ	คั่งเขตไว้หาพันขวบ	พระวัสสา	
อานนท์	กลืนกินทางแห่งมัน	ทะเมาใหม่	
	ไพรพนังเอื้อสาวเขา	เขี้ยวควี่	
คิดใคร	มังมุ่นม้วยมัวขัว	ไขว่จิ้นฯ	
	หลายสำไมโนป่า	อนันต์นัก	
หาสำ	เป็นของหอมแก่นจันทน์	บ่มได้	
	คนเต็มบ้านคาเม	มีมาก	
	หาผู้ต้องมโนไท้	ไปมีฯ	
คือกู	จันทร์จรีฟ้าเป็นคู่	สุริโย	
	รังษีใสสองเขื่อง	ยังดำ	

	รังษี ^๑ ซ่อน ^๒ ชม ^๓ กัน	กลาง ^๔ อากาศ	
บ ^๕ อาจ	นาว ^๖ แนบ ^๗ ซ่อน ^๘ ชม ^๙ เหล ^{๑๐} น	กล ^{๑๑} อม ^{๑๒} เจ ^{๑๓} ียง	
อัน ^{๑๔} ว่า	ทุ ^{๑๕} ม ^{๑๖} ผล ^{๑๗} า ^{๑๘} ห ^{๑๙} าว ^{๒๐} ห ^{๒๑} อม ^{๒๒} โ ^{๒๓} ย	ส ^{๒๔} ส ^{๒๕} ว ^{๒๖} ง	
	หน ^{๒๗} าม ^{๒๘} หล ^{๒๙} อม ^{๓๐} เก ^{๓๑} ี้ยว ^{๓๒} แ ^{๓๓} ก ^{๓๔} ม ^{๓๕} ก ^{๓๖} น	แ ^{๓๗} เกล้า ^{๓๘} ฯ	
	นาว ^{๓๙} นวล ^{๔๐} ต ^{๔๑} อง ^{๔๒} เต ^{๔๓} า ^{๔๔} ด ^{๔๕} ัง	ห ^{๔๖} อม ^{๔๗} ห ^{๔๘} วล	
	เด ^{๔๙} ิน ^{๕๐} ไ ^{๕๑} กล ^{๕๒} ห ^{๕๓} นี้ ^{๕๔} จ ^{๕๕} าก ^{๕๖} พ ^{๕๗} ระ ^{๕๘} ไม ^{๕๙} ตร ^{๖๐}	บ ^{๖๑} มี ^{๖๒} ไ ^{๖๓} ด้	
ห ^{๖๔} าก ^{๖๕} อ ^{๖๖} าว	ย ^{๖๗} ิน ^{๖๘} ต ^{๖๙} ล ^{๗๐} บ ^{๗๑} ช ^{๗๒} อย ^{๗๓} แ ^{๗๔} ง ^{๗๕} ป ^{๗๖} ระ ^{๗๗} เห ^{๗๘} ียน	ห ^{๗๙} า ^{๘๐} ท ^{๘๑} อ	มี ^{๘๒} ไ ^{๘๓} ด้
ป ^{๘๔} ุ่น ^{๘๕} เป ^{๘๖} ร ^{๘๗} ียบ	ป ^{๘๘} า ^{๘๙} น ^{๙๐} แม่ ^{๙๑} ช ^{๙๒} าง ^{๙๓} ส ^{๙๔} าร ^{๙๕} ต ^{๙๖} ือ	ค ^{๙๗} ื ^{๙๘} ม ^{๙๙} ด ^{๑๐๐} ว ^{๑๐๑} ง ^{๑๐๒} ฯ	
	ต ^{๑๐๓} อง ^{๑๐๔} ค ^{๑๐๕} ื ^{๑๐๖} ม ^{๑๐๗} ข ^{๑๐๘} อ ^{๑๐๙} ว ^{๑๑๐} า ^{๑๑๑} น ^{๑๑๒} ผ ^{๑๑๓} า	ภ ^{๑๑๔} ู ^{๑๑๕} ผ ^{๑๑๖} า	
เส ^{๑๑๗} ลา	ก ^{๑๑๘} อง ^{๑๑๙} ก ^{๑๒๐} ว ^{๑๒๑} น ^{๑๒๒} ก ^{๑๒๓} ระ ^{๑๒๔} จ ^{๑๒๕} ด ^{๑๒๖} ม ^{๑๒๗} น ^{๑๒๘} เห ^{๑๒๙} ง	เห ^{๑๓๐} ็น ^{๑๓๑} พ ^{๑๓๒} ื้น	
อิน ^{๑๓๓} ท ^{๑๓๔} ร ^{๑๓๕} อ ^{๑๓๖} ้า	ถ ^{๑๓๗} อง ^{๑๓๘} เด ^{๑๓๙} ิง ^{๑๔๐} แ ^{๑๔๑} ง ^{๑๔๒} ก ^{๑๔๓} ติ ^{๑๔๔} ไ ^{๑๔๕} ด ^{๑๔๖} ย	ค ^{๑๔๗} อม ^{๑๔๘} เห ^{๑๔๙} ตุ	เฮ ^{๑๕๐} ้ว ^{๑๕๑} ถ ^{๑๕๒} ้วน
มิ ^{๑๕๓} ไ ^{๑๕๔} ห	ฮ ^{๑๕๕} ัก ^{๑๕๖} ฟ ^{๑๕๗} ิง ^{๑๕๘} เพ ^{๑๕๙} ีย ^{๑๖๐} ง ^{๑๖๑} ส ^{๑๖๒} ิ ^{๑๖๓} เ ^{๑๖๔} า ^{๑๖๕} ด ^{๑๖๖} ุ ^{๑๖๗} ม	ค ^{๑๖๘} อม ^{๑๖๙} ข ^{๑๗๐} ว ^{๑๗๑} ณ ^{๑๗๒} ฯ	
พ ^{๑๗๓} ีบ	ไ ^{๑๗๔} ห ^{๑๗๕} ก ^{๑๗๖} ถ ^{๑๗๗} า ^{๑๗๘} ด ^{๑๗๙} ฮ ^{๑๘๐} าง ^{๑๘๑} เ ^{๑๘๒} ิน ^{๑๘๓} ห ^{๑๘๔} าง	พ ^{๑๘๕} ระ ^{๑๘๖} ไม ^{๑๘๗} ตร ^{๑๘๘} ี ^{๑๘๙} ม ^{๑๙๐} ิ ^{๑๙๑} ตร	
	พ ^{๑๙๓} อ ^{๑๙๔} พ ^{๑๙๕} ระ ^{๑๙๖} ท ^{๑๙๗} ัย ^{๑๙๘} จ ^{๑๙๙} ัก ^{๒๐๐} ไ ^{๒๐๑} กร ^{๒๐๒} ก ^{๒๐๓} อย	ค ^{๒๐๔} ร ^{๒๐๕} อง ^{๒๐๖} ด ^{๒๐๗} ุ ^{๒๐๘} ม	
ข ^{๒๑๑} อ ^{๒๑๒} แ ^{๒๑๓} ก	อ ^{๒๑๔} ี ^{๒๑๕} สุ ^{๒๑๖} ร ^{๒๑๗} า ^{๒๑๘} ว ^{๒๑๙} แน ^{๒๒๐} ม ^{๒๒๑} ส ^{๒๒๒} ม ^{๒๒๓} ร	ส ^{๒๒๔} ม ^{๒๒๕} ช ^{๒๒๖} ว ^{๒๒๗} ย	
อิน ^{๒๒๙} ท ^{๒๓๐} ร ^{๒๓๑} ห ^{๒๓๒} าก	ส ^{๒๓๓} อย ^{๒๓๔} ฮ ^{๒๓๕} ้า ^{๒๓๖} บ ^{๒๓๗} ้อง ^{๒๓๘} ส ^{๒๓๙} มี ^{๒๔๐} ช ^{๒๔๑} อน	ส ^{๒๔๓} อง ^{๒๔๔} เง ^{๒๔๕} า	อ ^{๒๔๖} ย ^{๒๔๗} ู่ ^{๒๔๘} แ ^{๒๔๙} ล ^{๒๕๐} ว
รา ^{๒๕๓} หุ	เ ^{๒๕๔} ียง ^{๒๕๕} ค ^{๒๕๖} น ^{๒๕๗} เ ^{๒๕๘} า ^{๒๕๙} สุ ^{๒๖๐} น ^{๒๖๑} พ ^{๒๖๒} ระ ^{๒๖๓} จ ^{๒๖๔} ัน ^{๒๖๕} ท ^{๒๖๖} ร	แ ^{๒๖๘} ด ^{๒๖๙} ม ^{๒๗๐} เ ^{๒๗๑} ล ^{๒๗๒} า	
ม ^{๒๗๓} ัว ^{๒๗๔} มี ^{๒๗๕} ด	ก ^{๒๗๖} ล ^{๒๗๗} ุ ^{๒๗๘} ม ^{๒๗๙} ก ^{๒๘๐} ี ^{๒๘๑} บ ^{๒๘๒} พ ^{๒๘๓} ้า ^{๒๘๔} บ ^{๒๘๕} ัง ^{๒๘๖} ก ^{๒๘๗} ัน	ก ^{๒๘๘} ล ^{๒๘๙} อม ^{๒๙๐} ส ^{๒๙๑} มี ^{๒๙๒} ฯ	
ส ^{๒๙๓} มี	ป ^{๒๙๔} เ ^{๒๙๕} ด ^{๒๙๖} ึง ^{๒๙๗} ห ^{๒๙๘} เ ^{๒๙๙} ล ^{๓๐๐} ือ ^{๓๐๑} ม ^{๓๐๒} ช ^{๓๐๓} อน ^{๓๐๔} เ ^{๓๐๕} ียง ^{๓๐๖} ฮ ^{๓๐๗} ว ^{๓๐๘} ม	ร ^{๓๐๙} า ^{๓๑๐} ย ^{๓๑๑}	
ปะ ^{๓๑๓} เป ^{๓๑๔} ล ^{๓๑๕} ง	เง ^{๓๑๖} า ^{๓๑๗} ง ^{๓๑๘} า ^{๓๑๙} ส ^{๓๒๐} มี ^{๓๒๑} ส ^{๓๒๒} อง ^{๓๒๓} ส ^{๓๒๔} า	สุ ^{๓๒๕} น ^{๓๒๖} ไ ^{๓๒๗} ห ^{๓๒๘} ้	
อา ^{๓๓๓} ท ^{๓๓๔} ิ ^{๓๓๕} ต ^{๓๓๖} ย	เท ^{๓๓๗} ี ^{๓๓๘} ว ^{๓๓๙} เท ^{๓๔๐} ิง ^{๓๔๑} พ ^{๓๔๒} ้า ^{๓๔๓} ร ^{๓๔๔} า ^{๓๔๕} ย ^{๓๔๖} ี	เ ^{๓๔๗} ียง ^{๓๔๘} ฮ ^{๓๔๙} ว ^{๓๕๐} ม	ก ^{๓๕๑} ัน ^{๓๕๒} แ ^{๓๕๓} ล ^{๓๕๔} ว

กรันว่า ราชู	ซอนแซกเจ้าสุริย์อำ	น่ฮื้องฯ
อาทิตย์	เทียวลวงฟ้าเงอมเง	พโยมบน
	ราชูยังเหลือมรัง	ยี่เสร์
อันว่า	จันทรังเหลือบมีเพ็ง	แสมคำ อวนเอย
อาทิตย์	บแบ่งบางเพ็งแจ้ง	ดั่งพระจันทร์ฯ
	ในพงไพรเดือดกระหาย	หิวซอน
สัตว์สามานย์	อาเกียรล้อมคณานันต์	เนืองนี้
ยังแต่	มอดเมียนพระไมตรีจัน	ขาดแกน
	พระผางแผ้วศรีสสอง	สรญาณ
	โพธิญาณเยื้องสองทาง	เทียวเต้า
	นำสัตว์เข้าเนียรพาน	ผายหวาน
เทียวโศค	คนสคั้งแก่นนำขึ้น	เถิงฯ
ตั้งแต่	กัปปถ้วนห้าสิบชาติ	ขาดก มาพูน
พระฟ้า	เพ็งบารมีเที่ยงธรรม	หมายหมั้น
	สื่อสงไขยดั่งพระทัยปุน	ปลุกเสือก
ก็จึง	ลุลลาได้ญาณแก้ว	แก่นธรรมฯ
	พระจึงดั่งพุทธศาสน์	สอนสัตว์
	ทรงฤทธิเทียวโศคคน	คาแลง
	นำสัตว์ข้ามสงสาร	สาเกรศ
โศคให้	เฮียงแท่นแก้วเกยเพียง	พ้ามวลฯ
	ฝูงต่ำเสียงสัตว์หมู่	เทียวทุกข์

พระสอง	เยื้องยังเวรเวทนา	นำขวาม	
พระผู้	ทรงสนิทล้ำสรณาน	เยื้องสอง	
ผายไผด	สัตว์คำตอยนำขึ้น	สู่สวรรค์ฯ	
	เยื้องความให้เพียงสอม	พอสูง	
ถวายบาท	พอผาดไผ่ผญากว้าง	อำฮอน	หันถอน
เทื่อนี้ จักไกร	เดินไปกำภูเงิน	งามยิ่ง	
ที่นั่นบ่อาจ	ไซ้แก่นแก้วกลัยย่อย	ยอดชีวังฯ	
ยูทาง	อักษ่มพื้นสมสิ่ง	ใจประสงค์	
บรรทม	ถวายจามรีราชสิ่ง-	หาสน์ห้อง	
มีทั้ง	อุหาห้องเม็งชร	แหลมหึ่ง	
ฟังเขอ	โถมสอาดเนืองนงค์ถาว	สาวฮาม	เสียมเอย
	คำพิ์ทุลแทบดิน	ตางหนา	
เชิญหม่อม	ครองตราแจ้งคำคดี	โดยเลศ	
คำพิ์	ทุลแทบพื้นถวายไว้	อำคณิง	แด่ถอนฯ
อันที่	ธรรมชาติเชื้ออัครยศ	พโยมยศก็ดี	
มิไกร	พอพระทัยทมแทบไผ	ผืนແໜ້ນ	
ยามเมื่อ	คติตั้งเดิมระดู	ปีใหม่	มานั้น
คอกเกด	บานเฮือเฮ้าหนามล้อม	แก้ล่า	
เจ้าผู้	บริสุทธิ์เชื้อควงหอม	คอกเตื่อ	เสียมเอย
สุกกกลม	ลำเลียบขั้วนแขวนซอน	อยู่ซอนฯ	
	สะพรั่งพัวพวงพิ์	สารภี	

ยู ^๑ ทาง	กรรมิกากาวเฮื่อไพร	พงค้าว	
มันมิ	ภูมรินแส้วแสวงออง	เอากลิ่น	
บ ^๑ หอน	สุขอยู่ผืนแผ่กลั่ว	กลิ่นละออง	
อันว่า	ไค่เคื้อคฮ้อนโพนนาส	ในชมอง	
	มีขวางจัควาคเชิง	ชายคั่น	
	พิสัยเชื้อชาวชน	มนุษย์ชาติ	เฮานี้
	มีที่ ^๑ ของขมังเบื่อง	บมกามฯ	
	โพนนาสฮ้อนในเทศ	ทรวงทิพย์	
	สมมนั่งจัควาคเชิง	ชายคั่น	
	ในหนห้องมโนทวาร	ทุกสำ	
	ไพหล่าเยี่ยมเห็นไค่	ง่ายคาย	บุเตฯ
	จันทรจรีกคั่นเงี่ยมเง	พโยมสูง	
	ราหูยังทองเทียว	ยามเยี่ยม	
อาทิติย์	จรรจดฟ้ามนั่งคัล	จัดตริภัก	
ราหู	ยังยองเยี่ยมยามให้	ถึกสูญฯ	
ทิพพะ	ตวยตอนเหลาสีหลงฮอม	ทางก็ค	แลเขอ
เป็นดั่ง	ฝนรินเชยแมะชล	ธวังแห่ง	
ทอมจิต	คำคินคั่นเดินผิน	แผ่งขอบ	แมเด
	เขาเชื่อนม้างทลายลัม	ลาวเลี่ยนฯ	
	เบื่องปิ่นแบ้งขอบ	กันธเสม	
กลหล	ในกาเมมิดควัน	ธวังใหม่	

ฉายา	เงาจำเริญพระราษี	สูญเมฆ	
ว่าลี	จักรวาท์โคนคาวแดนดาว	เคื่องหงาย	
	บุแผ่นพื้นเทียวทอง	ทำฤทธิ์	
	ทยานเวหาสวมเสียง	พระจันทร์แจ่ม	
	คำคินคันแม่โม	จำเมฆ	
	ผันลวงฟ้าอิงเอี่ยม	แทนอินทร์ฯ	
	แปดแผ่นพื้นพรหมवास	วงกฎ	
	ธรรมชาติมาอาชาไนย	มณีกาย	
รือหอน	โยมยศครามฤทธิ์เด่น	ถีบผยอง	เมื่อใดฯ
กรันประสงค์ทอง	เทียวถึงห้องดาวดั่งส	ไต่ยาน	ยามใด
มันก็	กวักปีก	ลวงพะกาพฯ	
	พิ้อแผ่นผ้ายผยองล้ำ	อันเดียว	นี้แหละ
	ไต่ลุ่มล่างลืออาชญ์	แผ่จอม	
สัตว์ต่ำ	เพียงเพียรพบมอบผืน	เงินขาด	
	นาวาเปลื้องแป้วจัน	กองธรรฯ	
หินแฮ่	ฟูไซว่ซ่อนเงินก้อน	เสาสเมรุ	
อาทิตย์	ลับขอบฟ้าลงลุ่ม	เงาแจ่ม	
	จันทร์ทรงใสสองงาม	หาเหตุ	เอาถอน
บ่กว่า	ปัญญาดอนตรองดู	ท่อนคณิง	หันถอน
เต็มคึด	เจ้าจิ้งคานตามขอ	ใสสอง	ไต่เค
ชาติที่	หงส์หอน หันหนีแว่นบางสระ	หอนสิดอน	เทื่อใด
	ประกอบ เสียงแทนแถวการฮอน		

	กลัวแต่	เดินไกลยังคำพระไมตรี	มลายहां	เสียแล้ว
	คิดใคร	เสียงประกอบแก้วทลนถ้อย	ถอดขมองฯ	
คำนี้	ไว้แก่	อินทราษเจ้ายังขม่อม	ทรงคิด	
		พอพระทัยจักใครคอย	เห็นหน้า	
ขอแก่		เทโวป้องปุนสาร	สมช้อย	เสียงถ่อน
ขอให้		ถึงที่ชั้นชมเกื้อ	กล่อมสมีฯ	
ชาติที่		ภาษาเชืออานนท์	นามนาค	
เนาเนง		พันธเมจนเกี้ยวสมุทรกัน	โคลนกลอน	
ขอปุ่นแปลง		ขวงขางหนาภาษา	บ่วงบาศ	
		มนตรราชต้องตรึงได้	เพื่อฤทธิฯ	
		ศรีสอาดน้อยนามหน่อ	หญิงเก	
		พอใจจักใครครอง	ชายซ่อน	
สุดเมื่อ		มีชายซ่อนเชยประสม	เสียงสว่ม	ยามใด
		ยุยกอ้างเอนอม	เหนียวศรี	
พารพรา		วอนสรวงชั้นชมพู่	จิตตะนาค	
ของจ		ชูชวนาวแดนเจ้า	แนบสม	พี่ถ่อน
ไผผู้		มีผญาแจ้งคำครอง	คิดฮ่ำ	คูถ่อน
อย่าฟัง		เพื่อนมากข้อใจด้าน	ตื่นแถม	นั่นถ่อน
เจียมแต่		พรหมแพงสร้อยสมพราว	บ่เดือดต่อ	
แสงคิด	ข้าแสง	เห็นบ่อนของกลอนน้อง	สูงคาย	
แต่ว่า		แนนกล่อมผืนแผ่งสว่ม	พระไมตรีมิตร	อยู่แล้ว

คิดว่า	พันดวงตาไปจีน	จัดได้	
	แนนน่าเกี่ยวกันลง	รือต่าง	ได้เด
	บุญประกอบแก้วกันแล้ว	หอนจีน	ได้รือ
แนมทอ	มมเขตของขันธ์ที่	ทรงทุกซ์	เมื่อใด
จักใคร	ปูนป้องพบเปรียบปูน	ปรากฏแก้ว	
	สละชีวังไวเวณถวาย	ทุกชาติ	
	ลุดชั่วเมียนเมื่อฟ้า	สวมนะแนน	แด่นออ
คิดเมื่อ	ยามอิงเอื่อมผืนภรณ์	โถมปี	วันนั้น
น้ำแบ่ง	จันเขตไวัประสงค์ซ่อน	ชั่วมรณ	พี่แล้ว
ทิพพะ	ดวงสนิทหนาโถมงาม	พระอินทร์หลอ	เสียมเอย
	ถวายบาทพอดไวัเพียงพื้น	พ่างตีน	แด่นออ
คำนี	เส็งเสียงไวนางนารถ	ธรณี	
	ทั้งกายบนเทพดา	จำแจ้ง	
	กายขวาไวับรม	พระแม่	
	กายซ้ายไวนางน้อย	เมขลา	
โสฬ้า	มवलสรวงชั้นมหากุณ	กรุทานก	
	เยียมหล้าเปื่องตาชาย	เชือดแนม	แด่นออ
แล้วจึง	ปลงประสิทธิ์ตั้งกัณฐี	ลงรักษ์	
	สอนสอดฟ้าพระอินทร์แผ้ว	ผ่อเห็นฯ	
ไผหาก	วางสบดเลี้ยวดวงแปร	เปลื้องไป	ไปนั้น
ให้เที่ยว	ลงช่วงไซในหม้อ	หมื่นอสงฆ์	หันถอน

ก็จึง		โสมมิ่งหมั่นสมรแทบ	เทียมสส	
ปูนคั่ง		เจียมปางอักษ่มพา	นางฟ้า	
ตราไป		ทันถึงชั้นนรีพาน	พันกิลส	เมื่อใด
		ขอให้ได้ชมซ่อน	ทุกชาติไป	
แต่ว่า		อักษ่มผ่นสมรยิ่ง	ยังทุกซ	พี่แล้ว
พี่		ปูนปองอักษ่มไผ	ผ่นแน่น	
ยังทอ		แพงพระอวนน่องในทรง	ปานแวน	จริงแล้ว
บเบง		ห้องหนีเสี้ยวลงเหล่น	ลายคำ	ดอกนา
ขอแก้	ทิพพระ	สมรเขื่อนสรณูณ	ยศผ่อ	หลังดอน
นับแต่		พลอยพรากน่องคณิงไ้อ	อ่าวถึง	มากแล้ว
ทุกซที่		พลัดประกอบแก้วไอ้อว	คณิงหา	
		คณิงนงศ์ศรีสูงหุย	เห็นหน้า	
เจ็บจิต		ในทรงแห่นคณิงนาง	ในแวน	
แม่นยำ		แสนสิ่งน้ำอะโนมาล่าง	ก็เหล่าหมอง	อยู่แล้ว
อันที่		คำเขียนข้อไขเปล่ง	แปวรหัส	ดวงนี้
เป็นที่		จีนจัดทางเขตระผ่น	เผยอ	
ยังไป		ดองถึงพื้นชุมพู	จิตตนาค	
ย่านแต่		จันบ่ถึกข้อเวทาย	แบ่งจีน	บุเตฯ
ไผว่า		กุหาห้องสีโห	สิวันหลีก	เป็นรือ
เจ็ดวัน	ก็จึง	หลังล้าเยี่ยมคณาเนื้อ	แต่ละยามฯ	
หากอยู่		แถมถนอมเนื้อเวียนระวัง	วงคอบ	

มิได้	กะกลาดเกล้าไกลส้าง	ฮ่วมแสนห์
	พนัคนชาติเกือกามเทพ	เทียมสส
รือหอน	หลงหลอดจักขาดแสนห์	เสมอได้
แมนว่า	ดาวดิงส์ชั้นเมืองสวรรค์	สนุกยิ่ง ก็ตายแล้ว
ยังไป	ปูนเปรียบแก้วสามกลิ้ง	กลอมแจียง พี่แหล้ว
ดราไป	ลูแห่งห้องชั้นชื่อ	พรหมภัก เมื่อใด
รือหอน	จีนคำมีมิทระมา	กangkัน
แมนจัก	ยอดนจีนเพียงพรหม	ภายภาค ภักพุน
รือหอน	จีนขาดเว่นวางได้	ชั่วมรณ มากแหล้ว
เป็นดั่ง	ศรีวิชัยเชื้อชาวเมือง	ปูนปล่อย ปางนั้น
	บุญแบ่งผู้ยามน้อย	หนึ่งดอยๆ
พระผู้	ทรงแทนสร้างพรหมเพศ	เพียงศีล
ศรีวิชัย	วอนกามเมมบเวน	วางให้
	ทรงศรสุสมแด	คอมสุป
	สุดที่ลิกถันกระสันธุได้	ดั่งประสงคค์
เลยเล่า	ลุสอาดเอื่อมสนุกฮ่วม	เสียงโถม
ปราณี	ในนงค์นางเขทระผีน	เผยอา
อันว่า	ในพงศ์พื้นชุมพู	ภายลุ่ม เสนี้
รือหอน	เหินห่างได้พอน้อย	หนึ่งคน ได้นั้นๆ
หรือดั่ง	โพธิสัตว์สร้างบารมี	หมายมุง
	โพธิญาณยอดดัวดวงล้ำ	เลิศผญา ปางนั้นๆ
พระก็	หลบหลีกเว่นกามกิเลส	คันทหา

	ทรงศีลธรรมเกรงพรหม	กายฟ้า	
	ตนเดี่ยวนั้นอรรญา	ยาวยาน	
เดินเข้า	ในเงง้อมเงาถ้ำ	นั่งธรรมฯ	
พระก็	สบเข้าถ้ำเพียรพร่ำ	ภาวนา	
	บารมีผายแผ่ไป	ทั้งค่าย	
	พรหมธรรมตั้งพระทัยบาน	ใจสูง	มากแล้ว
ยังเล่า	ตกคุ่มน้ำญาณเสี่ยง	เสื่อมดอยฯ	
อันนี้	พอเผด็จให้เห็นคลอง	กับแคบ	
บอกว่า	ญาณขอดแก้วรวงคั่น	เหนี่ยวกลอน	
โอนอ	โถมสาดนองเนื้ออุ่น	อินทร์เหล่า พี่เอย	
กายพี่	โถมนั่งก็ค้ำสูงทาง	นอนแล้ง	
	ขบแยงแก้วดวงมณี	สุดที่อ่าว	สุนแล้ว
น้องนี้	ดวงดอกละไมบานเฮ้	ที่สูง	พี่แล้วฯ
โอนอนักปราชญ์	ยังสาวสู่หลังหอม	คำคิด	
เดินบ่	ไปคาทางแต่เดิม	วินัยตั้ง	
ยามเมื่อ	อาจารย์เจ้าแปลสนธิ์	ชักสูตร	มานั้น
ไปสู่	สระแปดถันแดงเอ	หมูอาฯ	
	สระประดมถันเสียงสม	หัตถบาท	
พญูชนะ	เป็นที่จึ่งประสมให้	ออกเสียงฯ	
ยามเมื่อ	ดาวเสด็จย้ายอังคาร	มาอีก	เมื่อใด
สูญไส	สระมาตอบแบ่แปลให้	ว่าอำฯ	
ฟังเขอ	บัณญัติเชื้อราชา	ตนยิ่ง	เสียมเอย

ให้คอย	ทอดพระเนตรเยี่ยมฟังแล้ว	คอยคณิง	หันถอนๆ
ฟังยิน	นกอำฮองเสียงกู่	ครองรหัส	
	เสวยอำพาพำมว	มาแต่	
มันก็	จงใจผ่ายเวหา	จับจอง	
	เสอำฮองสนหอม	ฮ้อกัน	ฮักเอ๋ย
มันบ่	มีที่ซ่องขนิ้งคอก	กาหลัก	สนอยนั้น
ยูทาง	ทรงผาลากลวมเจียง	ใจปลื้ม	
	เซซมมเหลนลำแขน	จึงปีก	
	สนุกมวนเหลนสงบคว	ดวงเหงาๆ	
	เสียงฮ้องหอยยามเมื่อ	ระทมทุกข์	
	ขนิ้งทรงงกิดฮ้องหุย	หानอง	
	ยูอินหมอมโถมนึ่ง	แค้นคั่ง	
	ขมหยั่งข้อยคณิงไอ	อวหาๆ	
	ทุกข์เมื่อบ้ากามกิเลส	ตัดหา	
	คณิงนงคศรีอำทรวง	ทลายม้าง	
เจ็บที่	มาคากางขนิ้งจวน	จำพราก	
สุดที่	คั่นตอบเลี้ยวฮ้อย	ของถึง	
	ทุกข์แสงฮ้อนสนยัง	โถมันส	
บ่เชื่อ	ลอนพอเผยสนอยยาม	ทรวงบา	
จักทายน	ถึงน้องนงคศรีสุด	ที่อวจริงแล้ว	
	ประกอบแก่นแก้วกลีย้อย	ยศผจง	
	เสียมกลาวเหลนพอสง	มโนเหงา	

มิใช่
เจ้าผู้
เสียมหากใจแต่
น้องนี้เทียมดัง
บอนใด
ครั้นบ
มือบ
ชาติที่
บ่หอน

สวยสีไผสนอยพอ
ปัญญาเสียมแหลมคม
ชั้นนอกไว้เจริญสิ่ง
มโหสถผู้ทรงธรรม
บ่ถึกข้อขอน้อง
มีเฟือยไม้ไฟบ่ลาม
ใส่ท่อกจำเสื่อสีจัน
กูหาห่องราชสีห์
ละถีนไว้สีไปชน

เพียงน้อย
กงส่องเห็นดี
สองคณิง แค่อ่อนๆ
สุทธยั้ง หลังอ่อนๆ
ฮ่าเพิง แม่อ่อนๆ
ไหมบ่า นางเอย
แผ่นผาย พี่รอๆ
เที่ยวทอง
ป่าคา พี่แล้ว

บั้นบึงร:ห้า

เชิญ	สืบทกขัณมหาพรหม	พิมานเมฆ
	มาช่วยคิดใส่สร้อยสารแก้ว	ภาพัระเมนทร์
เป็นที่	อรรศจรรยาล้ำพระทัยเคื่อง	แก่นกั้ง เคนอ
	คิดเองพระธรรมเทศน์ให้ระรงไว้	แวนแขง
	จักแปลงสารแก้วดวงมณี	เทียมโลก
	ขอแก่นักปราชญ์เจ้าคณิงแก้ว	อำฮอน หันถอน
สาสน์นี้ชื่อว่า	บังระหัสไว้ปิดกระบวนเบื้องชายแข็ง	บ่เห็นเลศ
	เหงาหงอนคั่นกันเกอ	เกิดสวาง
	หนักบ่อนหน้าสิงเขาศาดผของ	กระบวนนั้น
เจ้าผู้	ปัญญาอันอบสมภูมิ	กลอนกาพย์
ครองวา	เป็นผู้ตื่นผญาเสื่อม (ปู่)	บ่แหลม
สั่งมา	หง่าที่ไว้สืบทเหลี่ยม	กมเพชร
เป็นคัง	ทำทานให้หมาขมอด	จีวังมิด ไปนั้น
กลางเทื่อ	เสียเดชชำหมองกลัว	เกลือกจืดม
เทื่อนี้	เอี่ยมจักกลัดเลียบข้อไขควน	โดยพลัน
	บ่ให้เหลือปัญญาอำเพ็ง	พอสคั่ง

๑.ชายแข็ง คือขอดชาย ๒.เกิดสวางคือวงยง ๓.หง่าที่ไว้ คือกรอมที่ไว้
 ๔.ทำทาน คืองูตามเหลี่ยม ๕.อำเพ็ง คือไคร่กรวญ ตรีกตรอง

	พาที่ถ้อยขนิ้งทวง	เนียรระนาท	
คิดว่า	หวานลิ้นอ้อยเลขสับ	กว่าหมากนาว	
ตั้ง	กิดถึถ้วนเสมอเนตร์	พอโสม เคนอ	
บัดนี้	มาได้คำก่อเห็นเหงือกแดง	เกียมลิ้น ^๒	
	ตั้งมานึกถึงแก่นคาอยู่	ในกอ	แท่นอ
	ตั้งบ่มีพอสองซอขบอง	ปางแก่น	
	ตั้งสิมานาบข้างให้ไคมาคืน	กะโยง ^๓	
	บ่แม่นนรสีสิงห์ชาติสิกถัว	เกรงข่าน	
	ตั้งบ่หลังหาเชื้อสกุลวงศ์	นามชาติ	กนเค
	มาถั่วกัมขาบไหว้คนใบ้	ชั่วขาม	
	ไคกลุ่มฟ้ามุขโลก	ลิ้มเพชร	ผู้เคี้ยวแหล่
	ไผ่ผู้หากนถือสวนสิกิน	ขวัญไข	
	เห็นแห่งเอาสาสน์นี้คัดล้า	ทอนงา	
เขียนนี้	เป็นดั่งแก้วอยู่น้ำในถ้ำ	สองบ่เห็น	
	มันหากตกจากข้างน้ำเพชร	ก็ยั้งคิด	
	ผิหากเป็นคำดีสี่กขาว	ก็ยั้งได้	

๑. ขนิ้งทวง คือ เต็มทรวง ๒. เกียมลิ้ม คือ ใกล้กับลิ้น ๓. กะโยง คือ กระโดด
ควยความตกใจ ๔. สองบรรทัดนี้ หมายถึง คนดีของ คนเลว เพราะเห็น
แก่อามิส

เห็นแต่	ดวงสีหน้าสัทมาขดี	สันเกา	ว่าลือ
	ใจหากออกนอกฟ้ายังหมั่น	บม่าย	
ขอขึ้น	ดวงดาบกลับเห็นทาง	คมเพชร	
	ผของเป็นคว้นหลาวลง	ลามไหม	
เขียนนี้	เป็นคังสุริยวันเจ้าเขา	สมรเมืงมุง	
	แสงอ่อนแผ่ยามเช้า	ไปเสื่อง	
	ไอเจ็บข้อต้องเสี่ยง	บริสุทธ	
ไผ่ผู้มี	ผญาแหลมอำคมิง	ดูทอน	
คำนี	เล็กและดิมहनัน	หากสิดอง	
บไซ	เชิงหลอกเหลนหมางหมาย	ความขัด	ดั่งนั้น
	ก็หากแพงดวงแสงเงาอัน	งำเลี้ยว	
ยสทอน	ถือเชิงกลาผของมา	มีเหล็ก	ไผ่นั้น
	เป็นคังข้างปดบำเมาลม	ลวงขอ	
	ไผ่ผู้มีปีกสูบินแอน	แสวงหา	
นับว่า	เทียมสงสารบ่ลือกหลาย	กันได้	
	พอแต่สัจญาให้แปลงสาร	เขียนขีด	ไว้นั้น
บอกว่า	นักปราชญ์ผผญากว้าง	อำเพิง	หันทอน

๑. หากสิดองคือกัจจะรู ๒. อำเพิงคือตรงดู, พิจารณา

อันหนึ่ง เจามะฉีแก้วมหานิล
 ไผ่ห่อนเอาทองคำเข้าโสม
 หินก็หากเป็นหินแททรายชล
 ไผ่หากขัดจีนข้อชาน้ำ
 ๑ ไผ่ก็ยังด่างไม้แก้วแก่น
 สักว่าเอามาเทียมหมูซ่อน
 คำก็หากเป็นคำแท้ชมภู
 ไผ่ห่อน ติดต่อแค้นทองแท
 ใจหาญ ถือผาลาคำพิมพ์เดียว
 น้ำก็ หากยังด่างน้ำมันเข้า
 ชักให้เห็นเหตุเบื้องบันบ่อน
 บอกว่าปัญญาคนฮ่าเฟิง
 เป็นคนเหลนหากหลงบ่อน
 ลางคนเกลี้ยงแต่ลิ้นแฉ่ง ๒
 ๓ สูลายถอยบมีอยู่
 อันที่ภายในขมเพื่อนอื่น

ดวงประเสริฐ
 ก็ยั้ง
 แคมท่า
 ก็หากสุน
 จันโท
 ลอยน้ำ
 มะฉีเทศ
 เพื่อประสาน
 บั๊ซซ่อง กันนั้น
 บ่หอนแถม
 ดวงสนิท
 แฉงไว้
 เบาหนัก
 เลี้ยวโลกใน
 วาจา
 ลังลาว

๑.สองบรรทัดนี้หมายถึงอย่าเอาคนดีมาเท่ากับคนชั่วเหมือนเปรียบไม้
 จันทร์หอมกับขอนดอก ๒.แฉงเลี้ยวคือปากกับใจไม่ตรงกัน ๓.ลายถอย
 คือพูดกลับกลอก

ชาติที่ บอนผูกห้ามหลังเห็น
 เป็นดั่งดวง^๒บุ๋นไม้ในหัน
 น้ำสมุทร เล็กและตื้นกว้างใหญ่
 หย่อนโยนศิลาที่หยั่ง
 กนซังไวให้ยอแยง
 ดิโยกย้ายเอาถ้อย
 กันฮู้เหตุแล้วบันบ่อน
 เอาคำเอื้องถอดเจิง
 เป็นที่อัสจรรยแท่งสาร
 เป็นดั่ง ทูคะตะบ่าวท้าวปางนั้น
 เมียเล่นอนขอกข้างกับเสียว
 สองเชื้อพลอยทำเวรผูกดี
 แหนงว่า บอมีวิสุกรรมท้าวลงมา
 ก็ส่วนมรมึงเมียตายถิม
 อินทรจึงผายโศคให้พื้นที่
 เพราะ เพื่อเดินไพรสมนทน์มื่นคอย
 พลอยเลา เิงเมืองไทนครศรี

บมีถึก
 สองบเห็น
 ในกระแสร
 ดองเจิงได้
 ปานแวนแท่นอ
 สุขความ
 ดวงสนิท
 แถลงถ้อย
 กวรหน้อย
 สะแมงคาย
 เป็นโจร
 บาท้าว
 ผายโศค ปางนั้น
 จุมจุม บหายา^๓เหลว
 กรรมเวร
 คงจัน
 สัตตะนาค

-
๑. บอนผูกห้าม คือ หัวบอนและหัวกระผูกกินแล้วกันตามคอและปาก
 ๒. ดวงบุ๋นไม้ คือ ดวง เจาะข้างในไม้ ๓. บหายาเหลว คือ ไม่ต้องสงสัย

	พระได้ทรงแผ่พันธุ์เมืองนั้น	นั่งปอง
	พระก็ทานดอดให้สาววัลมาก	พอแสน
ลือชา	ถึงเมืองพาราณสีต๋อยิง	อินช้อย
	เป็นเพราะเสี้ยวและเมื่อยชี้อยพายาลา	หลงโลก
	เขือกเค้นคั่งคั่นถึงเจ้า	กั้วขอ
พระก็	ทานทอดให้พ้ออิม	สองเจือ
	จ่านำหนีจากเมือง	มีโอ
ยามเมื่อ	ย้ายจากห้องขงเขต	เมืองหลวง
	ธรรณีหนาแตก	เอาเมื่อพื้น
	ตายครอบสัปปลับลันหลวงแสน	สับสอ
	ทุกข่ฮอดข้อยถึงเนื้อ	มอดจม
	เห็นนิทานธรรมแท้	กายาขันชะโลก
สร้างไว้	เพื่อนักปราชญ์ผู้ผญาแจ้ง	จึงกมิง นั้นทอน
บไซ	ผิดชาติแทกนโลก	ขโมยมา แม่เอย
ตั้งหาก	เกิดแต่ในโองหอรราชสิงห์	หาญห้อง
	พอแต่แปลประเหียนให้เห็นงา	งอนโลก
	สังสิมาหาบหิวกลายได้	ดั่งลือ
เมื่อบ	สังจะยะให้บเห็นฮ่อม	ฮวยระหัส
	มากั้วเอาไปเที่ยวฮ่อมสุ	หินกล่า
	ตั้งแต่เห็นหลับได้ปฐพี	พื้นโลก
	ไผชั่วช้าเมื่อหน้าหาก	ลีเห็น ดอกนา

	โฉบให้ลี้ลือ	ก็ปานเห็น
อย่า	มาลวนหลายสีแตกมัว	เมางวน
ดู	ถามเบิ่งพอเจ็บด้วยมาแถม	ถึงบาป
ก้าน	ยังคอยตัดตอนน้อยทานสม	ส่วน
	เพื่อผู้เป็นนักรบาชญ์สุดสอง	ผญาทิพย์
	ในพระทัยทวนเทิงสูงงาม	มณีแก้ว
	บ่ใช่อันชะม่ายหาขนิ้งเนตร	ในจิต
	ฝูงหมู่พาลาเชื้อคนเขลา	ชาติชั่ว นั้นนา
	ยังเลามาดูข่อยคำฮาย	เหตุไฉน
	ขอไว้แก่เทวศทาวตรัสสอง	สรณาม
	จักได้หลังหวนเห็นเหตุคน	लगเลี้ยว
	ทำคุณให้ฝูงแนวนามชั่ว	สุนแหลว
	เป็นดังตัดตอนน้ายอเหยน	ไสทราย นั้นแหลว
	มันบ่อเห็นสองสูบนบ่อน	เบาหนัก
แม่นว่า	จักเข้าในคาวสาขา	เอื่องฮม ก็ดี
	ไฟทอนหักกิ่งไม้ปุเท็ง	เอ็ดบ่อนนอน
	ส่งมาชักเบียดขอขึ้นวาด	เวียนวิตก

๑. ขอเหยน คือยกริน

	โพนมักเป็นคำสวยเสียดมา	เลิงเลื่อย
ลือว่า	เจ้าหากหักฟดไม้ดีเพื่อย ^๒	ผาดพุ่ม
ลือว่า	อยากให้เสื้อตอปลีทั้งกาย	จอบกิน
	เจ็บถึงไขหัวได	ปางขนาด
	อย่าได้ละปล่อยไว้	ลิตายถ่ม บ่สงส์
	เห็นระหัดบ่อนแจ่งสิห้วงขอม	ด้วยเดช ไผ่นั่น
	จึงได้กลับตัวตั้งตามเต้า	ผาดผของ
ชาติที่	เป็นหน่วยแค้นมีหย่อน	กลัวแสง ง่ายแหลว
ไผว่า	จักหงายธรณีหากจักถอง	เลิงได้
	เมื่อปล้อมฮัวไวตามแผ่น	พิมพ์เมือง ภายพุ้น
	กลัวแต่เป็นเวราสลาย	เลลวนลั้ง
โอนอ	พีกัทนทวงแค้นหนวย	หาอุ้น แพงเอย
	ไปก็ไปบ่ได้ค่าง	อยู่ดาย
	ขอให้ขันตีแท้พอเสียม	ได้สว่างโสรก
คันหาก	มันที่นี้ไปสร้างสิ่ง	ประสงค์ ดอกนา
โอนอ	เสียมนี้เป็นคั่งเชื้อชวาก้า	หากกาคอนสมุทรใหญ่
	ไปก็ไปบ่ได้ค่าง	อยู่ดาย พี่แหลว

๑. ฟดไม้ คือ พุ่มกิ่งไม้ที่หักก้าไว้ในมือ ๒. เพื่อย คือ พุ่มไม้

ប័ណ្ណបញ្ជី

๑ หินแฮ	ไหลล่องแก่งโฮฮ้อง กบเขียดสองประสงก์อาน	สนั่นเมือง โคลงสาร
ฝูงหมู	งูเห่าพิษเงือกสีกัว หินอยู่น้ำไหลล่อง	เกรงยาน ตามกระแสน
เขากี้	ไลสาครไปยูนอน	ในบ้าน
ปลาบึก ^๔	ขึ้นหนีสาคร กิดลีขึ้นอยู่ลี้ปลายไม้	กางหาด สิ่งแล่น
ปู	ปลาฮูเปิดน้ำหนีหนาย	วังปลา
เขากี้	แยงภูผาเดือนพนา สระบมีน้ำ อุแองหมอมหาน้ำว่า	เนาค้าง เอาไปทำไว้สูแห่ง
เอียน ^๖	ก็มาเปิดน้ำสหนีจาก	สหนี
๗ เขากี้	ไปแปลงฮวงฮังอยู่เทิง งูเงือกพรอมหนีเขื่อน	วังคม ปลายไม้ ชลธา

๑.บรรทัดนี้หมายถึงคนไม่รู้หลักบริหารแต่ประจบเจ้านายจะได้ดี ๒.สองบรรทัดนี้หมายถึงพอถึงเวลาแล้วประชาชนจะจับตัวเอง ๓.สองบรรทัดนี้หมายถึงผู้ที่เคยมีหลักหนักแน่นก็จะเป็นไม้หลักปักชั้วควาย ๔.สองบรรทัดนี้หมายถึงคนดื้อจะหลบหนี ๕.บรรทัดนี้หมายถึงการโกงกินบ้านเมือง ๖. บรรทัดนี้หมายถึงประชาชนเบื่อเอียนจริงๆ ๗.สองบรรทัดนี้หมายถึงลูกหลานชาวบ้านขาดการเหลียวแลจากรัฐบาลจะหนีบ้านเข้ากรุง

เขาสี	เนาภูผาบอนมัน	บ่มีน้ำ
	^๑ มาลาฮ้างฮามสุญ	เสียกลิ่น
หงษ์คำ	ก้มกราบไหว้ประนมพน้อม	หมูกา
^๒ หมากพราว	มาเปิดต้นตกลวง	ลงดิน
	มันบ่ยินดี	คอมผู้เอื้อบุญเป็นการค้า
	^๓ ครกมองฮ้างหมางเมิน	ข้าวเปลือก
ข้าหลอด	มาเปิดเบ้าแถมขึ้น	ใส่ใน
	^๔ จวงจันทน์หล้างของแพง	ทางเทศ สภาพุน
	มาแก้วหัวหุซา	เที่ยวขาย
	^๕ มณีนี้ลเศราเสียแสง	สรรพอุป มีแล้ว
หินแฮ่	เป็นหน่วยแก้ว	พิลาเขมกาสีแพง
	ยุ่งยางต้น	ลำงาม สิตายแดด
ซอนดอก	ไหลล่องน้ำ	สั่งมาปิ่น ป่องใบ

๑.สองบรรทัดนี้หมายถึงคนดีจะทำลายศักดิ์ศรีตนเองจะไปกราบไหว้องค์ก่อนชั่ว
 ๒.สองบรรทัดนี้หมายถึงผู้มีศีลจะลดตัวลงไปเป็นลูกน้องคนชั่วที่วางตัวเป็น
 ๓.สองบรรทัดนี้หมายถึงคนจะหันหลังให้วัฒนธรรมของตน ๔.สองบรรทัด
 นี้หมายถึงของปลอม (ของเทียม) จะเต็มบ้านเต็มเมือง ๕.สองบรรทัดนี้
 หมายถึงคนดีจะไม่ได้ดีแต่คนชั่วจะได้ดีเพราะนายมันชั่ว

๑	ไก่อ้อยให้	กินนมหน้ากา
	หมาน้อยให้	กินนมหน้าเสือโคร่ง
๒	หมากินน้ำเตาหน่วยแห่ง	สิงมลง ทางลุ่ม
	หินอยู่ไต้หน้า	สิฟูขึ้นดั่งสน
๓	เขาสีมากันตาย	คือขอนแก่น
	มีแต่โลกอยากได้	บ่มีเอื้ออาวสิด
๔	มณีนี้ลสร้าเสียแสง	สลับทศ
หินแฮ	เกิดเป็นหน่วยแก้วพิลาเขม	กาแพง
๕	บัวจี้แบบ้านเกิด	กลางหนอง
บัวทอง	เกิดหัวสวน	บ้านเก่าเฮา บ่อนเกยยัง
๖	ฝนตกโง้งไหลลงโฮม	โลกโทไต้
ที่เล็ก	มาเล่นดินไปหัง	แต่บ่อนเงิน
๗	กาคำค้นบินไป	ลีลอบ
ภูใหญ	ผาแผ่นลานตัวเต่า	ต่ำปู

๑.สองบรรทัดนี้หมายถึงชาวบ้านจะพากันขอเงินผู้แทน ๆ ก็จะกินเลียบเหมือนไก่อ้อยถูกกกากิน หมาน้อยถูกเสือกิน ๒.สองบรรทัดนี้หมายถึงคนดีจะไม่มีคนเลือกเขาจะเลือกคนชั่วคิดต่ำปกครองบ้านเมือง ๓.สองบรรทัดนี้หมายถึงผู้ถูกเลือกและผู้ถูกเลือกจะฆ่า กันเพราะแย่งผลประโยชน์กัน ๔.สองบรรทัดนี้หมายถึงคนดีจะถูกเจ้านายชั่วเอาคนชั่วมารับความชอบแทน ๕.สองบรรทัดนี้หมายถึงคนดีที่ทนระบบไม่ไหวก็ลาออก ๖.สองบรรทัดนี้หมายถึงคนได้ดียิ่งได้ดีหรือคนรวยยิ่งรวย คนจนยิ่งจน ๗.สองบรรทัดนี้หมายถึงคนชั่วรอบรู้ไวยากร่งคนใหญ่คนโตยอมสยบให้

๑. คนเล้าพากันสร้างดินป่อง
 ปลากี้ บินบนแยงเมฆพะโยม
 ๒. หนูชิง ตะบะให้แม่วักดำ
 หมายออกมาหาชาว
 ๓. หมายจอกขึ้นวอทอง
 กันคากมันอยากได้อัฏฐกัน
 ๔. ขี้กระเดือสนับินบน
 หินก่อนลานพุน้ำ
 ๕. พระสงฆ์เจ้าบมีสอน
 มีแต่ความขี้คร้านจันแล้ว
 ๖. ผุ่งคนเฒ่าศีลธรรม
 เชื่อแต่คนขี้เหล้า
 ๗. ความเดือดร้อน
 มีแต่ อับปรีห์เป็น

ชลธิ
 ยังฟ้า
 กัมขาบ
 เป็นน้าอยากหัว
 คนทามแห
 แข่งฝ่น
 อาภาศ
 ล่องไหล แท่นอ
 ธรรมสวากษ์
 ก็เหล่านอน
 บมีเชื่อ
 มาว่าแจกเงิน
 คนก่อให้มันเป็น
 ให้มันเห็น เลิงพ้อ

๑. สองบรรทัดนี้หมายถึงการโกงกินจะมีอยู่ทุกวงการ ๒. สองบรรทัดนี้หมายถึง
 ประชาชนเจ้าของประเทศจะถูกข้าราชการผู้เป็นลูกจ้างของตนข่มเหง ๓.
 สองบรรทัดนี้หมายถึงคนชั่วจะได้รับการยกย่อง ๔. สองบรรทัดนี้หมายถึงคน
 ๑. สองบรรทัดนี้หมายถึงคน
 ๒. สองบรรทัดนี้หมายถึงคน
 ๓. สองบรรทัดนี้หมายถึงคน
 ๔. สองบรรทัดนี้หมายถึงคน
 ๕. สองบรรทัดนี้หมายถึงคน
 ๖. สองบรรทัดนี้หมายถึงคน
 ๗. สองบรรทัดนี้หมายถึงคน
 ๘. สองบรรทัดนี้หมายถึงคน
 ๙. สองบรรทัดนี้หมายถึงคน
 ๑๐. สองบรรทัดนี้หมายถึงคน

• คนสืตยถอนเข้าเหลือสาม

เขาจึงมีใจคิด

๒ ต่อจากนั้น

หันอยู่พื้นสิจมลง

บักน้ำเตาหน่วยแห่ง

๓ ทุกสิ่งเชื้อที่เกิดอยู่

เขาสิ้นความสุข

สมโพธิศรี

เสียดหาพระไตรแก้ว

พระยาธรรมสมาชอย

ถือเกา

สิฟูขึ้นดั่งเค็ม

เมืองมนุษย์

ทุกขบมีมาไกล

๑.สองบรรทัดนี้หมายถึงเมื่อคนขาดศีลธรรมเข่นฆ่ากันเองตายมากขึ้นคนเหลือน้อยจนจะสูญพันธุ์ คนจึงไผ่หาศีลธรรม ๒.สามบรรทัดนี้หมายถึงเมื่อคนประพฤติเลวธรรมก็กุมครอง คนชั่วจะถูกเกลียดชัง คนดีจะเป็นที่ยอมรับก็ได้รับการขอย่อง สรรเสริญ ๓.สองบรรทัดนี้หมายความว่าทุกชีวิตไม่ว่าคน, สัตว์, ต้นไม้ เขาจะไม่เบียดเบียนกันจะมีแต่ความสุขความเจริญตลอดไป เพราะการรักษาศีลธรรม